

HISTÒRIA DE L'EDICIÓ A CATALUNYA

L'edició a Catalunya:
el segle XX
(els darrers trenta anys)

Manuel Llanas

GREMI D'EDITORS DE CATALUNYA

HISTÒRIA DE L'EDICIÓ A CATALUNYA

L'edició
a Catalunya:
el segle XX
(els darrers trenta anys)

HISTÒRIA DE L'EDICIÓ A CATALUNYA

L'edició a Catalunya:
el segle XX
(els darrers trenta anys)

Manuel Llanas

(Amb la col·laboració de Montse Ayats)

GREMI D'EDITORS DE CATALUNYA

2007

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públics.

"Aquesta obra ha comptat amb el patrocini de CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)"

© 2007 Manuel Llanas i Pont
© 2007 per la present edició
Gremi d'Editors de Catalunya
València, 279 - 08009 Barcelona

Coordinació, realització i producció: KOSMOS, S.L.

ISBN: 978-84-935935-0-6

D.L.: B-33882-2007

Primera edició: Setembre 2007

Sumari

Pròleg	9
Panorama general.....	13
Aspectes productius, econòmics i comercials.....	13
Caires de l'edició en català	18
La projecció exterior. El mercat americà. Les fires internacionals	26
L'edició lluny de Barcelona	34
Concentració empresarial. Les agències literàries.....	38
Bibliofília i edicions facsímils	42
Organismes gremials.....	45
El Gremi d'Editors de Catalunya	45
L'Associació d'Editors en Llengua Catalana	52
Renaixement de la Cambra del Llibre	55
L'edició institucional	58
Serveis de publicacions d'institucions, corporacions i empreses, públiques i privades	59
Els grans grups.....	66
Planeta: un gegant gairebé planetari	66
Océano, un imperi a banda i banda de l'Atlàntic	73
Grup Enciclopèdia Catalana o l'esperit de servei de la societat civil	78
Grup 62: una remuntada històrica	83

Del grup Grijalbo a Grijalbo Mondadori	85
Random House Mondadori, paradigma de concentració empresarial	89
RBA: un puixant grup de comunicació	92
L'edició generalista	95
Publicacions de l'Abadia de Montserrat: una tradició de cinc segles	95
Carroggio, gairebé centenària	98
Plaza&Janés, fidel al llibre de consum per al gran públic	100
Beta: la reencarnació de Jaimes Libros	103
Hispano Europea o la vocació pel llibre pràctic	105
Parramón: la connexió colombiana	106
Naturart/Blume o la diversificació	108
Gedisa: cultures i ideologies contemporànies	110
Folio: edició multimèdia amb vocació internacional	112
Urano, envoltada de satèl·lits	115
Tibidabo o la pluralitat de suports	116
Ediciones B: narrativa, reportatge i còmic	119
Llibre tècnic per a professionals	121
Prous i la informació biomèdica	121
Lynx i la naturalesa	123
Index Book, disseny i comunicació visual	125
Actar, art i arquitectura	126
Llibre d'art i fotografia	128
Polígrafa: art contemporani i obra gràfica	128
Lunweg o l'excel·lència gràfica	130

L'edició educativa i escolar	132
Octaedro, per a docents i discents	132
Hermes, amb quatre filloles	134
L'edició universitària comercial	136
Curial, entre la filologia i la història	136
Crítica: una cultura clàssica i contemporània	138
Eumo, de la Universitat de Vic	141
L'edició de còmics	145
Toutain: una iniciativa de perdurable memòria	148
Norma: un referent internacional	150
La Cúpula: la vessant <i>underground</i>	152
Llibre infantil i juvenil	154
Timun Mas, cogombre d'or	154
Beascoa, per als més petits	156
L'edició literària i de ciències socials	158
Proa: una sòlida navegació	158
Edicions 62 (amb Península de colofó)	161
Laia: una vida intensa i fugaç	165
Anagrama: edició cultural i política d'autor	168
Tusquets, de la novel·la als clàssics de la ciència	172
El Mall o l'ambició intel·lectual d'un grup poètic	175
La Magrana, entre l'oferta educativa i la voluntat de servei	178
Quaderns Crema, personal i intransferible	181
El Llamp o el front cultural de l'independentisme	184
Empúries: un estil que perdura	186
Columna: una entrada de cavall sicilià	189

La Campana es fa sentir	193
Salamandra, escindida d'Emecé	195
Pagès Editors, a la terra ferma	197
Bibliografia	203
Índex onomàstic	209

Pròleg

Amb aquest llibre culmina el projecte d'elaborar un panorama històric de l'edició catalana que el 2001 un servidor programava i pactava amb el Gremi d'Editors de Catalunya. Al capdavall n'han resultat sis volums, que, a raó d'un cada any, van començar a sortir el 2002, precedits el 2001 d'un recull d'aspectes miscel·lanis que, amb el títol d'*El llibre i l'edició a Catalunya: apunts i esbossos*, el 2004 –revisat i lleument ampliat– es va publicar també en castellà i anglès per presentar-lo a la fira del llibre de Guadalajara (Mèxic) d'aquell any, en què Catalunya va ser-ne el país convidat.

Em sembla que ningú no s'estranyarà si afirmo que, pel que fa a l'obligada tria de continguts, el present volum ha resultat el més complex fins ara de tota la sèrie, i no tan sols per la necessitat de ser selectiu davant l'exuberant ventall de segells editors –mai no n'hi havia hagut tants ni s'havia publicat tant com en els darrers trenta anys. Hi ha també un altre factor: a mesura que l'observador s'acosta a l'actualitat, la falta de perspectiva temporal desenfoca l'objecte d'estudi i en desdibuixa els contorns. I, per tant, sembla de dubtes i vacil·lacions el propòsit d'abordar determinades qüestions i editorials *in extenso* en detriment d'unes altres (i de valorar-ne el pes i la projecció) quan la majoria es troben en actiu i algunes, per torna, no compten amb una trajectòria gaire dilatada. Comptat i debatut, però, confio a haver reeixit a reflectir la riquesa i varietat d'una multiforme realitat editora. D'una realitat que, arrelada en sis segles de tradició, ha encarat el segle XXI adaptant-se ràpidament a les profundes mudances produïdes per les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.

Des del punt de vista metodològic, el fet que aquest volum s'hagi segregat del precedent ha comportat certs desajustos i situacions infreqüents que la benevolència del lector espero que sabrà comprendre. Em refereixo a la circumstància que en l'anterior, desbordant-ne la fita cronològica final, abordés fins avui mateix la trajectòria d'editorials encara actives (Gustavo Gili, Lumen o Marcombo); i que, en el present, repregui, *in media res*, l'examen d'altres que havia deixat interromput en la data de 1975 (Anagrama, Edicions 62, Planeta, Proa i Tusquets). Per això –per donar a entendre que els dos darrers volums constitueixen, de fet, una unitat–, en diferents encapçalaments de capítols d'aquest faig remissions a continguts de l'anterior.

Quan arriba al volum corresponent al segle XX, la història de l'edició francesa dirigida per Roger Chartier i Henri-Jean Martin el subtitula, amb expressió feliç, *Le livre concurrenté*. És molt probable, en efecte, que el fenomen més significatiu viscut per l'edició en la segona meitat del segle XX hagi estat, no tan sols el sorgiment o l'expansió de nous mitjans de comunicació (cinema, ràdio, televisió, internet) que, en oberta competència amb el llibre, omplen els ocis d'amplis segments de la població, sinó també l'aparició de suports magnètics i electrònics (cassets d'àudio i de vídeo, cd-roms, dvds, pen drives, textos digitalitzats) que, especialment al compàs de les novetats informàtiques, vehiculen continguts fins aleshores reservats en exclusiva al llibre tradicional, que també compta, justament, amb un format electrònic. Per no parlar, per torna, de les biblioteques virtuals, que posen a l'abast dels usuaris títols i més títols facsímils d'originals d'accés més o menys difícil. En qualsevol cas, i per raons òbvies, aquest ha estat el primer volum de la sèrie que s'ha valgut àmpliament de les informacions dels webs de moltes editorials, d'una riquesa de continguts molt desigual, però, avui, de consulta ineludible. Queda entès, doncs, que, en el present volum, la bibliografia final s'ha de complementar amb aquesta font informativa procedent del ciberespai.

En diferents moments de la redacció d'aquest volum, i en especial quan me les havia amb agudes penúries informatives sobre algun segell editor o altre, se m'ha fet present, per contrast, un organisme francès modèlic en la preservació de patrimoni cultural. Parlo de l'Institut Mémoire de l'Édition Contemporaine, l'IMEC, que –creat el 1988, sostingut amb fons públics i emplaçat en una abadia normanda del terme de Caen–, entre altres funcions ordena, classifica i custodia els arxius de les editorials franceses amb el propòsit, tàcitament assumit, de garantir la conservació d'una parcel·la decisiva de la història cultural col·lectiva. Entre nosaltres, el fons Bergnes de las Casas havia constituït una mena de succedani –molt valuós (com estaríem sense!?), però asistemàtic i massa voluntarista– d'aquesta funció que nord enllà compleix actualment l'IMEC. I avui? Havent sucumbit ja a tota mena de daltabaixos i malvestats la documentació de tantes i tantes editorials, potser ha arribat l'hora que algú prengui la iniciativa de planificar algun tipus d'actuació que contribueixi a redreçar el depriment panorama actual.

En aquesta ocasió –i Montse Ayats a banda– la llista d'agraïments i reconeixements ha d'anar encapçalada pels noms de Jordi Arnau, Segimon Borràs i Àlex Botella –que han atès múltiples consultes meves amb tanta predisposició com eficàcia–, seguits pels de Ramon Badia, Enric Borràs Calvó, Jordi Ferré, Ramon Gómez Farrerons, M. Àngels Hernández, Neus Junquera, Josep Lluís i Monreal, Jaume Pintanel, Ramon Pinyol i Torrents, Blanca Rosa Roca, Llorenç Soldevila i Julià Viñuales –de tots els quals aquest llibre és deutor en alguna mesura i per una raó o per una altra. I ara que he fet el cim, no em queda sinó expressar l'estat d'ànim amb una fórmula tradicional en la nostra tradició bibliogràfica: *Laus Deo*.

Manuel Llanas

Caldes d'Estrac (Caldetes),
Sant Joan de 2007

Panorama general

Aspectes productius, econòmics i comercials

Segons dades recollides per un estudi sobre comerç interior corresponent a 2005 i encarregat pel Gremi d'Editors de Catalunya i l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, les 260 editorials afiliades aquell any (de les quals 151 publicaven totalment o parcialment en català) es distribuïen així segons el volum de facturació:

16	més de 18 milions €
22	de 6 a 18 milions €
32	de 2,4 a 6 milions €
83	de 600.000 a 2,4 milions €
107	menys de 600.000 €

Pel que fa als 6.393 empleats en nòmina, un 54,9% treballaven a les empreses considerades grans (més de 18 milions d'euros de facturació), un 18,9% a les mitjanes (de 2,4 a 18 milions de facturació) i un 26,2% a les petites (fins a 2,4 milions de facturació). Majoritàriament es tractava d'empreses joves, atès que un 69% havien sorgit després de 1971, un 21% entre 1941 i 1970 i només un 10% eren anteriors a 1940. Pel que fa a la producció –en títols, exemplars i tiratges mitjans–, en els darrers cinc anys havia evolucionat tal com mostren els tres quadres següents:

Any	Títols totals	Títols en català (només Catalunya)	% en català
2001	25.628	8.015	31,3
2002	26.214	8.183	31,2
2003	27.788	8.386	30,2
2004	29.259	8.016	27,4
2005	30.710	8.577	27,9

Any	Exemplars totals	Exemplars en català (només Catalunya)	% en català
2001	107.934.638	23.143.154	21,4
2002	113.338.968	24.225.730	21,4
2003	127.599.029	22.937.314	18,0
2004	155.338.441	23.597.484	15,2
2005	165.987.280	25.055.808	15,1

Any	Tiratge mitjà del total	Tiratge mitjà en català (només Catalunya)
2001	4.212	2.887
2002	4.324	2.960
2003	4.592	2.735
2004	5.309	2.944
2005	5.405	2.921

Per matèries, de la producció total d'exemplars el 2005 (165.987.280, que equivalen al 51,6% dels produïts a tot Espanya) el 39,1% se l'endua la literatura, seguida pel llibre infantil i juvenil (16,5%), pel de divulgació general (11%), pel de text no universitari (10,8%), pel còmic (8%), pel de ciències socials i humanitats (4,6%), pels llibres pràctics (4,3%), per diccionaris i enciclopèdies (2,3%), per l'universitari, científic i tècnic (2,1%) i altres (1,4%). Encara per matèries, el nombre de títols publicats en total (el 44,1% dels apareguts a tot Espanya) i en català queden reflectits en el quadre següent:

ANY 2005

	Títols en total	Títols en català	% en català
TOTAL	30.710	8.577	27,9
Literatura	8.455	1.408	16,7
Infantil i juvenil	5.376	2.116	39,4
Llibre de text no universitari	5.928	3.150	53,1
Llibre universitari, científic i tècnic	2.107	379	18,0
Humanitats i ciències socials	2.349	520	22,1
Llibre pràctic	1.788	326	18,2
Divulgació general	2.226	369	16,3
Diccionaris i enciclopèdies	388	109	28,1
Còmics	1.035	55	5,3
Altres	1.018	145	14,2

En relació a la facturació al mercat estatal, s'elevava, sempre el 2005, a 1.569.310.000 € (un 53,5% de tot el que es facturava a Espanya), mentre que d'aquest total 235.620.000 € (un 15%) corresponia al llibre en català. Dividides per matèries, aquestes magnituds es distribuïen així (i la comparació amb el quadre anterior resulta altament instructiva):

ANY 2005

	Facturació total	Facturació en català	% en català
TOTAL (en milers d'euros)	1.569.310	235.120	15,0
Literatura	510.870	38.560	7,5
Infantil i juvenil	162.080	41.460	25,5
Llibre de text no universitari	188.920	105.170	55,7
Llibre universitari, científic i tècnic	56.960	3.440	6,0
Humanitats i ciències socials	89.940	8.670	9,6
Llibre pràctic	103.690	5.270	5,1
Divulgació general	116.150	6.180	5,3
Diccionaris i enciclopèdies	178.500	23.740	13,3
Còmics	96.100	870	0,9
Altres	65.380	2.260	3,5

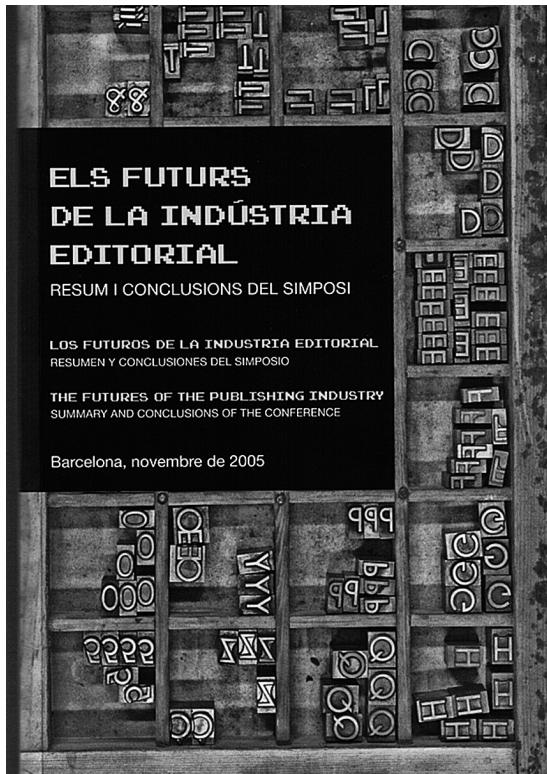
Un tercer i darrer quadre posa en relleu una altra dada rellevant per a la producció global i per a la producció en català: els percentatges de facturació segons els canals de comercialització, actualment en ple procés de canvi accelerat:

ANY 2005

	% de la facturació global	% de la facturació en català
Libreries	25,8	40,7
Cadenes de llibreries	16,0	15,2
Hipermercats	7,8	5,4
Quioscos	7,0	3,0
Empreses i institucions	5,7	15,2
Biblioteques	0,2	0,8
Editorials	0,1	0,0
Venda a crèdit + venda telefònica	18,9	11,2
Correu postal	4,5	0,5
Clubs del llibre + internet + subscripció	7,6	4,5
Resta	6,3	3,4

Per bé que datades el 2002, unes dades sobre els suports físics de l'edició ens permetran arrodonir el panorama. Aquell any, de les editorials agremiades, 89 (un 36%) publicaven en suports diferents del paper, pràctica compartida, això sí (i la xifra és de la màxima eloqüència) per un 84,6% de les empreses de més facturació. Heus aquí la relació dels suports més utilitzats altres que el paper en ordre decreixent, una relació que sobrepuja el 100% perquè la majoria de les 89 editorials esmentades recorre simultàniament a més d'un:

CD-Rom	72,9%
Vídeo	31,3%
Cassets	24,9%
En línia	21,1%
CD-I	18,3%
DVD	13,3%
Disquets	12,2%
Altres	5,0%

En aquest simposi, organitzat a Barcelona amb motiu de l'Any del Llibre i de la Lectura i amb presència d'editors d'arreu del món, es van examinar els reptes de futur del món del llibre

Remataré el present apartat amb unes xifres de 1994 procedents de l'*Enciclopèdia de la Llengua Catalana*. Segons aquesta font, la producció editorial per títols en diferents països de la Unió Europea era la següent:

Alemanya	70.643
Àustria (1992)	11.907
Bèlgica	10.410
Catalunya	16.499
Dinamarca	12.073
Espanya(sense Catalunya)	34.549
Finlàndia	11.033
Grècia	4.234
Irlanda	6.540
Itàlia	46.676
Països Baixos(1993)	16.510
Portugal	6.341
Regne Unit(1993)	83.780
Suècia	14.000

Caires de l'edició en català

La producció del llibre en la nostra llengua experimenta un creixement exponencial a partir de 1976, any en què s'assoleix una xifra de títols publicats (855) equivalent a la de 1936 (865), amb una demografia, això sí, que duplicava la de quaranta anys abans). D'aleshores ençà, i segons una taula elaborada per l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (val a dir que amb alguns buits i amb estimacions variables en alguns casos), l'evolució de les dades fins a l'any 2000 queda reflectida en el quadre següent:

Any	Títols en català	% total Catalunya	% total Espanya
1977	1.015	10,1	4,0
1978	1.132	10,6	4,8
1979	1.217	11,5	4,9
1980	1.722	14,5	6,1
1982	2.175	17,1	6,7
1984	3.018	22,8	9,8
1985	3.471	25,1	10,0
1990	4.778	30,9	11,3
1994	5.638	34,1	11,0
1995	6.994	40,0	13,4
2000	8.759	36,4	14,8

(Afegiré entre parèntesis que el repertori bibliogràfic en català disponible en el mercat, *Llibres en català*, que, sota el paraigua de l'INLE, promovia el Gremi d'Editors i elaborava Maria Ballester, es continua publicant fins a 1985.) En percentatges comparatius amb la producció editorial en el conjunt de l'Estat, destacaré que la producció en català es troba encara lluny del 20% assolit, segons sembla, el 1933. A banda de la catalanització de l'escola i d'alguns mitjans de comunicació, per explicar aquesta notòria expansió cal recórrer també a certes mesures proteccionistes arbitrades pel govern de la Generalitat, com ara el finançament parcial o total de traduccions o l'anomenat suport genèric, en virtut del qual el Departament de Cultura adquiria, per destinar a biblioteques i en funció del preu, un cert nombre d'exemplars d'aquells llibres que, difosos per editors comercials, reunien determinats requisits; en l'actualitat, el susdit Departament ha substituït la compra d'exemplars

(reservada al Servei de Biblioteques) per ajuts econòmics d'import variable (segons el preu i el tiratge). Sembla que el tal suport beneficia anualment de 700 a 900 títols.

Romà Cuyàs, primer president de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, presentava en una cenyida conferència pronunciada el 1981 l'anàlisi tècnica més documentada i meditada que conec sobre la situació de l'edició en català tot just sortida de la dictadura. Una anàlisi, això sí, que, filla d'un temps marcat per la recuperació d'institucions d'autogovern, anava precedida per una declaració de principis relativa a la dimensió política del llibre en aquell moment:

El llibre és un instrument bàsic per a la difusió i conservació d'una llengua i d'una cultura [...]. En el nostre cas el llibre té a més una connotació política: el llibre és un instrument d'afirmació, de recuperació i de consolidació nacional.

Així, i coherentment amb aquesta premissa,

l'editor ha de saber trobar el punt mitjà entre les exigències econòmiques que la nostra activitat empresarial comporta i el deure de facilitar instruments per a una demanda cultural en formació, i de dubtosa rendibilitat comercial.

En conseqüència, d'aquí el major risc, el major esforç i la major responsabilitat de quants ens dediquem a l'apassionant activitat de l'edició en català.

Tot seguit, Cuyàs apuntava els tres tipus de problemes que afectaven l'edició en la llengua del país: 1) els compartits pel conjunt de l'activitat editora a Espanya; 2) els generats per la anormalitat

política i cultural catalana; i 3) els propis d'una llengua de demografia escassa que conviu amb una altra llengua molt estesa, la qual, per torna, disposa d'una potentíssima indústria editorial. Aquest tercer tipus de problemes, que l'edició en català continuaria tenint encara que es resolguessin els dos primers, comportava al seu torn desajustaments i desequilibris de tres menes: un menor ventall temàtic de l'oferta editora, magra proporció de títols publicats per

Romà Cuyàs, primer president de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana i analista aleshores de l'edició en la nostra llengua

nombre d'habitants (1.321 títols en català apareguts el 1979, quan els paràmetres europeus n'haurien exigit entre 4.000 i 5.000) i, finalment, preus de venda més elevats (a causa de costos més alts, de tiratges inferiors i de manca de protecció estatal). Arribat a aquest punt, el conferenciant es mostrava confiat que l'accés a la Conselleria de Cultura d'un editor coneixedor del panorama, Max Cahner, permetria encarrilar la política del llibre en la direcció correcta.

A esbossar les bases d'aquesta política anaven encaminades les tres propostes següents:

- 1) elaboració d'un inventari comparatiu entre l'oferta cultural en català amb l'oferta en castellà;
- 2) avaluació de les necessitats culturals del present i del futur immediat; i 3) aplicar un programa amb el triple objectiu de corregir la subordinació del llibre en català al castellà, impulsar accions de promoció del llibre i brindar suport institucional "al llibre en català com a instrument no exclusiu d'una llengua i d'una cultura de difusió restringida".

Per acabar l'exposició, i per mitjà de l'examen detallat de les xifres de l'edició en català el 1979, el conferenciant n'oferia una radiografia molt instructiva, que indicava el pes decisiu de l'edició al Principat (dels 1.300 títols d'aquell any, només 120 s'havien publicat fora de Catalunya) i una infinita constel·lació d'empreses editores (150). En aquest sentit, Cuyàs constata que només cinc segells editors (Edicions 62, La Galera, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Juventud/Joventut i Laia) havien ultrapassat els 50 títols, que 13 acaparaven el 60% de la producció global i que juntament amb

altres 13 arribaven al 70-75% total. Vist, doncs, que la gran majoria actuaven moguts pel voluntarisme i/o la improvisació, el conferenciant venia a concloure que calia fer compatibles aquestes motivacions amb “el guany i els criteris d’organització i gestió empresarial”. Editar en català, en suma, s’albirava ja com una operació rendible, susceptible de “sostenir una activitat estable i professional”. Cuyàs mateix començava a fer-ho palès des de la gerència d’Edicions 62.

Per part seva, segons dades aplegades per Francesc Vallverdú (dins l’epíleg a la monografia de Joan Fuster citada a la bibliografia), la distribució temàtica de l’edició en català entre 1975 i 1988 respon als percentatges següents, reveladors dels punts forts i febles i dels moviments evolutius:

	Anys 1975-1984	Anys 1985-1986	Anys 1987-1988
Infantil i juvenil	17,7	18,8	23,5
Literatura	35,8	34,3	31,7
Ciències socials	12,4	11,4	10,1
Llibres de text	8,6	10,7	13,5
Científics i tècnics	1,4	2,2	2,4
Religió	5,7	5,0	5,3
Història i biografies	12,3	10,1	7,2
Altres	6,1	6,7	6,4

Vallverdú també ha examinat el volum de traduccions al català publicades en els mateixos anys: 24,4% entre 1975 i 1984, 26,7% entre 1985 i 1986 i 31,8% entre 1987 i 1988. Heus aquí finalment, segons la mateixa font, per al llibre en català i en el mateix període cronològic, percentatges de tiratges:

Nombre d'exemplars	Anys 1975-1984	Anys 1985-1986	Anys 1987-1988
Fins a 1.000	6,2	3,2	4,2
1.001 a 2.000	29,3	22,6	21,4
2.001 a 3.000	18,5	16,1	16,7
3.001 a 5.000	19,9	19,8	19,4
5.001 a 10.000	12,9	17,5	17,8
10.001 a 30.000	9,8	15,0	14,9
Més de 30.000	3,3	5,8	5,5

En consonància amb els fenòmens de concentració viscuts per l'edició mundial (m'hi refereixo més endavant), la vehiculada en català ha vist sorgir dos grans grups multimèdia, Enciclopèdia Catalana i 62, sota el paraigua dels quals han acabat recalant editorials històriques (Proa i Pòrtic a Enciclopèdia i Selecta a 62, per exemple). En altres casos, l'absorció l'han protagonitzada grups que publiquen sobretot en castellà. Així, Columna comença a girar en l'òrbita de Planeta el 1999 i un any després RBA comprava La Magrana. En aquest context, l'edició independent (Quaderns Crema, La Campana, Edicions de 1984, Eumo, Angle Editorial, Ara Llibres) s'ha de moure, reprenent un símil de Jaume Vallcorba, com ratolins enmig de potes d'elefants.

Arrodoniré aquesta miscel·lània referint-me a una iniciativa, El Grup del Llibre, que, fundat el 1973 per Octavi Sarsanedes, es denomina "El club de lectors dels Països Catalans". Es basa, doncs, en una xarxa de socis (cinc mil l'any 2005) que adquireixen periòdicament les ofertes bibliogràfiques, discogràfiques i audiovisuals que els arriben per correu. I si en els orígens els

promotors es proposaven compatibilitzar “edicions pròpies de llibres inèdits, la coedició o reedició en col·laboració amb altres editorials i finalment l’oferta de llibres publicats pels canals habituals”, al capdavant la realitat ha obligat a circumscriure’s a la tercera opció (és a dir, a comercialitzar amb descompte llibres publicats per les altres editorials). Des de gener de 2003, el grup difon una revista bimestral, *Lletres del Grup del Llibre*, que amb 10.000 exemplars de tiratge ha esdevingut una publicació mig comercial i mig cultural.

Coberta del primer catàleg del Grup del Llibre, il·lustrada amb l’obra *Quatre ditades amb collage*, d’Antoni Tàpies

La projecció exterior. El mercat americà. Les fires internacionals

Arran de la fira del llibre de Guadalajara de 2004, aquell any la Cambra del Llibre catalana feia públic un estudi sobre el comerç exterior dels editors afiliats que recull exclusivament informacions de l'any anterior. Per començar, consigna la xifra total de facturació de les exportacions (108.464.000 €), que es repartien d'aquesta manera: 75.170.000 € a Llatinoamèrica (69,3%), 27.185.000 a la Unió Europea (25,06%), 4.980.000 als EUA (4,59%) i 1.129.000 a la resta de països (1,04%). Tot seguit, compara aquestes magnituds amb el total exportat a cada zona des del conjunt de l'Estat:

ANY 2003

	Catalunya	Conjunt de l'Estat	%
Llatinoamèrica	75.170.000 €	132.261.000 €	56,83
Unió Europea	27.185.000 €	127.118.000 €	21,39
EUA	4.980.000 €	11.119.000 €	44,79
Resta de països	1.129.000 €	7.642.000 €	14,77
Total	108.464.000 €	278.142.000 €	39,00

En tercer lloc, l'estudi de la Cambra desglossa en percentatges els països de cada àrea geogràfica més importadors de llibres produïts a Catalunya el mateix any. Així, Llatinoamèrica està encapçalada, amb una enorme diferència, per Mèxic (55%), seguit a gran distància per Colòmbia (7,8%), Xile (5%), Argentina (4,4%), Costa Rica (3,6%), El Salvador (3,4%) i tots els altres (amb percentatges ja inferiors al 3% de la facturació). Dins la Unió Europea, el

primer lloc del rànquing l'ocupa Portugal (56,6%), i a continuació vénen, molt allunyats, la Gran Bretanya (13,4%), Itàlia (11,9%), Alemanya (6,4%), França (6,3%), Països Baixos (1,2%) i la resta (amb percentatges inferiors a l'1%). I si les vendes als EUA representaven el 4,6% del total exportat, en el grup de la resta de països sobresurten, per aquest ordre, Suïssa, el Marroc, Austràlia i Japó.

Tot seguit transcriuré, escurçant-lo, el quadre que recull els percentatges d'exportacions per matèries (dividides segons la Classificació Decimal Universal), en el benentès que les presento en ordre descendent i que negligixo les que representen valors inferiors al 3%:

ANY 2003

Matèria	%
Generalitats	17,7
Belles Arts	12,2
Història i biografia	9,0
Literatura	8,0
Enginyeria	7,8
Medicina	7,8
Art i ciència militar	7,3
Religió i teologia	5,8
Lingüística i filologia	5,2
Ensenyament	5,0
Filosofia	3,0

Aquest reguitzell de quadres estadístics i xifres, reproduïts per il·lustrar i documentar l'estat de la qüestió en l'actualitat, mereixerien comentaris i consideracions que, pel sentit de la proporció i per raons d'espai, no escau incloure aquí.

Sobre el mercat llatinoamericà és obligat recular cronològicament per poder referir-nos a la gran crisi econòmica de 1982, de gravíssimes repercussions. Una crisi que sembla haver començat a l'Argentina i que s'estén de seguida a Mèxic, des d'on, en virtut de l'anomenat aleshores "efecte tequila", es propaga com una taca d'oli a tots els altres. Les editorials espanyoles hi van perdre bous i esqueselles (es calcula que 30.000 milions de pessetes, és a dir, 180 milions llargs d'euros). Segons Josep Lluís i Monreal, que va patir el fenomen de ple, les empreses editores afectades es van dividir en tres grups: les que ho van passar malament, les que ho van passar molt malament i les que es van arruïnar sense remei i van haver de plegar (una de les quals, Bruguera). El mateix Josep Lluís ho descriu així en la transcripció d'una conversa amb la seva filla Sílvia:

Estábamos ya implantados en los principales mercados [es refereix al grup Océano], pero, en un determinado momento, nos dieron un golpe muy fuerte. Se inició cuando los ingleses llegaron lontano-lontano a las Malvinas y entraron en guerra con los argentinos, le siguió la quiebra de México, en agosto de 1982, si no me acuerdo mal, y en toda América se produjo una especie de efecto dominó, que, a excepción de algunos pocos países como Colombia, el resto fue cayendo. [...]. América estaba hundida. A algunos les parecerá imposible, pero se produjeron devaluaciones en las que la moneda pasó de valer un dólar 100 pesos a valer 10.000 pesos.

Al daltabaix econòmic americà s'hi sumen, agreujant-lo, dues disposicions decretades forçosament pel govern espanyol arran de l'ingrés a la Unió Europea: la supressió de la desgravació

fiscal a l'exportació i la desaparició del contingent de paper editorial protegit (universalment conegut com el “*cupo*” de paper). (Totes dues mesures, aleshores abolides, s'havien arbitrat en el seu moment per afavorir les vendes de llibres a l'estranger.) Les actes de les reunions del Gremi d'Editors, presidit entre 1981 i 1984 per Josep Lluís i Monreal, reflecteixen amb eloqüència les diferents fases del procés. La primera referència que hi he trobat, tan sols un advertiment, data del 12 de febrer de 1981:

S'informa que a Argentina s'ha implantat un impost d'internació d'un 8%. Es comenta també que la moneda es va devaluar fa una setmana un 10% i que s'han establert unes taules fins al mes d'agost conforme continuarà devaluant-se un 3% mensual. En aquests moments resulten més cars els llibres fets a Argentina que els d'importació.

Es recomana vigilar el cobraments de les exportacions, doncs és possible que encara es produeixi una altra devaluació.

Deu mesos després, el 22 de desembre, s'havien confirmat les expectatives més derrotistes:

SITUACIÓ MERCAT ARGENTINA.- El Sr. Lluís comenta que darrerament Argentina ha estat abocada a una inflació extraordinària. En un any la devaluació del pes es pot xifrar en un 500%.

I el 21 de gener de 1982 s'annotava això que segueix:

Argentina. - Es comenta que el mercat argentí està en recessió total. S'insisteix en la necessitat de fer les gestions oportunes per aconseguir del Ministeri uns crèdits per als exportadors similars als de l'any 1976, amb un interès preferencial.

Transcorreguts dos mesos, la reunió del 18 de març constata l'extensió creixent de la crisi:

INFORMACIÓ SITUACIÓ A MÈXIC I ALTRES MERCATS AMERICANS.- El Sr. Lluís comenta la situació actual a Mèxic com a conseqüència de la devaluació del pes mexicà. Comenta també la situació dels cupos d'importació i l'ambient que hi ha en contra dels importadors. Costa Rica, Xile, Perú i Veneçuela també estan malament.

En fi: davant una assemblea d'editors agremiats, el 29 de desembre de 1982 Josep Lluís, tot just tornat d'un viatge a diferents països americans, presentava un informe sobre el panorama econòmic a Uruguai, Perú, Xile, Veneçuela, Colòmbia, Equador, Paraguai, Argentina i Mèxic. I les seves valoracions i consells (“devaluació del 70%”, “tendència a que la situació s'agreugi”, “crisi político-econòmica”, “extremar les precaucions”, “dificultats en el pagament”, “reducció de la demanda”, “recessió extraordinària”) barraven el pas a qualsevol dubte.

Aquella crisi, una de les cícliques patides pels països llatinoamericans, i potser la més greu, no ha estat l'única de les viscudes en el període cronològic examinat en el present volum. N'hi va haver una altra cap a 1991 arran d'una sobtada devaluació de la moneda mexicana, episodi que va desembocar en un conflicte entre, d'una banda, el gremi català i la Federación de Gremios i, de l'altra, una empresa pública d'assegurances d'exportacions, la CESCE (Compañía Española de Seguros del Comercio Exterior).

Proveïda d'una vocació històrica de presència internacional, la nostra edició ha estat present en fires d'abast mundial com la de Frankfurt o a altres que, com la mexicana de Guadalajara (des de 1986, any de la primera edició), abracen àmbits geogràfics concrets. Per torna, a la de Frankfurt, que enguany (2007) rebrà la cultura catalana com a convidada, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana compta per primera vegada a la història amb un estand propi

Fira del Llibre de Guadalajara (Mèxic) de 2004. A la dreta, asseguts davant del cartell, Albert Pèlach i Jesús Giralt, del grup Enciclopèdia Catalana

des de 1982, aconseguit no sense esforç un cop vençuda la jacobina resistència de l'INLE. Per part seva, l'edició de 2004 de la de Guadalajara va acollir de protagonistes Catalunya i la seva cultura.

La projecció exterior de l'edició catalana compta amb un sector molt dinàmic i nodrit, el del llibre infantil i juvenil, que el 1981 representava no pas menys que la quarta part de tot el que es va editar en català. Ben aviat, els editors del ram van veure la conveniència de teixir contactes internacionals aprofitant l'existència d'un organisme consultor de la Unesco, l'International Board on Books for Young People (IBBY), concebut per promoure la difusió mundial d'aquesta mena de publicacions. Amb el propòsit de vincular-s'hi, el 1982 es crea el Consell Català del Llibre per a Infants, que, prèvia negociació amb Madrid, esdevé una secció autònoma de l'Organización Española para el Libro Infantil (OEPLI), denominació de l'organisme estatal integrat dins l'IBBY. El Consell Català del Llibre per a Infants, una iniciativa conjunta d'editors, d'il·lustradors i de l'administració i una de les puntes de llança de la nostra edició nord enllà, ha participat en trobades i col·loquis, ha assistit a la Biennal d'Il·lustradors de Bratislava i a la Fira de Bolonya, ha organitzat exposicions i un saló del llibre infantil i juvenil i, en fi, ha creat una revista (*Faristol*). A la Fira del Llibre Infantil i Juvenil de Bolonya, gran aparador a escala planetària, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana hi té estand propi des de 1982 i, a més, s'hi va convocar durant uns quants anys, a partir de 1984, el premi internacional Catalònia d'il·lustració.

Pàgina següent:
cartell de Miquel
Barceló per a la
Fira del Llibre de
Franfurt d'enguany

CULTURA CATALANA SINGULAR i UNIVERSAL

FRANKFURT BOOK FAIR 2007

L'edició lluny de Barcelona

En els darrers trenta anys ha ressorgit amb força, com no es coneixia des de mitjan segle XIX, l'anomenada edició perifèrica o no metropolitana, és a dir, la produïda fora de la capital de Catalunya i de la seva immediata àrea d'influència. A ciutats i viles com Girona, Lleida, Tarragona, Argentona, Berga, Cabrera de Mar, Caldes d'Estrac, Manresa, Reus, Sabadell, Tremp, Valls, Vic, Vilanova i la Geltrú o Vilassar de Mar hi han sorgit iniciatives editorials que publiquen molt majoritàriament en català i que, a grans trets, alternen les obres de tema local i/o comarcal amb altres pròpies d'una empresa d'abast nacional. A Tarragona i província és on han proliferat algunes de les de més personalitat. És el cas –per posar-ne tres– d'El Mèdol, que actualment ha creat un segell, TRADITECA'T, dedicat a la cultura popular; d'Arola –que publica ficció al costat d'assaig, excursions, cultura popular, història local, llibre infantil o esoterisme; o de la reusenca Pragma Edicions, departament editorial d'una agència de publicitat del mateix nom amb un catàleg que acull, en pulcres edicions, llibre il·lustrat de variada temàtica (cuina, naturalesa, art o arquitectura).

Arran del vintè aniversari de la vigatana Eumo Editorial, un d'aquests editors, Lluís Pagès i Marigot, que porta a terme a Lleida una fecunda activitat (examinada en un altre capítol), reflexionava en veu alta sobre aquest fenomen tot assenyalant-ne, en primer lloc, els desavantatges:

La llunyania del centre col·loca l'editor en una situació d'una certa marginalitat comercial, de promoció i d'incidència directa sobre el mercat. Elabora, de la

perifèria estant, uns llibres els compradors dels quals viuen a les zones centrals del país. Depèn, de vegades, d'unes xarxes de comercialització que no acaba de poder resseguir directament. Fora de la capital, es troba també allunyat de molts centres de decisió política, cultural i mediàtica. Ha de fer un sobreesforç per incidir-hi i per aconseguir que els mitjans de comunicació donin als seus llibres el tractament que objectivament es mereixen.

No tot, però, era negatiu, començant pel fet que els progressos tècnics i les tecnologies de la comunicació havien simplificat extraordinàriament els processos de producció del llibre:

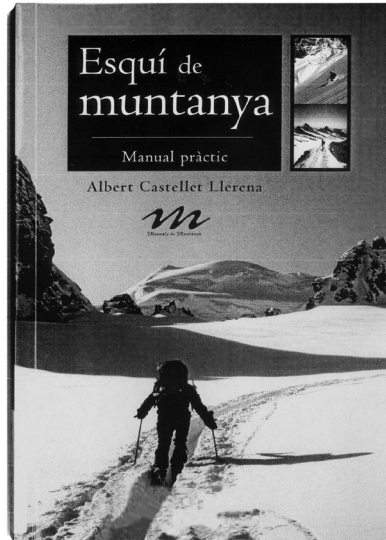
En una època d'avenços tecnològics a les arts gràfiques –preimpressió i impressió– i a les comunicacions –autovies i internet–, qualsevol llibre es pot fabricar, amb garanties de qualitat, pràcticament des de qualsevol punt de Catalunya. Sense renunciar a cap possibilitat tècnica, l'editor en una ciutat petita o mitjana pot inspirar al seu treball un ritme més pausat que no el de la macrociutat. La seva relació amb l'autor es converteix en un tracte més personal i directe. El producte final aconsegueix un aire artesanal acostat a la prioritat inicial de l'editor que és crear cultura, però sense descuidar l'aspecte empresarial. A la vegada, la distància respecte als centres de poder proporciona a l'editor de la perifèria un marge de llibertat creativa que, amb esforç i imaginació, constitueix la clau del seu èxit.

Tot seguit en descriu sintèticament tres, d'aquestes iniciatives; he d'advertir, però, que a les dues de més gruix (Eumo i Pagès) els dedico un apartat propi en altres capítols.

Nét del fundador d'una empresa d'arts gràfiques oberta a la primeria del segle XX i avui encara activa, Jaume Huch funda a Berga Edicions de L'Albí el 1986 amb el

desig inicial de donar a conèixer obres i autors d'àmbit comarcal. Amb el temps, però, i decidit a projectar-se més enllà, Huch estableix un acord de col·laboració (1994-1999) amb l'editorial Columna, fruit del qual coediten cinc col·leccions, bàsicament de narrativa, amb una cinquantena de títols. D'ençà de 2001, el catàleg sembla haver retornat als orígens. Avui el forma una desena de col·leccions, de cultura popular (La Guita), d'assaig (Idees), de biografies o records (L'Oreneta) o de literatura, tan de poesia com, sobretot, de narrativa, per a adults i per als més joves (La Llúpia i La Llúpia Xica).

Cossetània Edicions, amb seu a Valls, es funda el 1996 com una prolongació de l'activitat de l'empresa Imatge-9, dedicada a treballs de comunicació i a serveis editorials des de cinc anys abans. Els cinc centenars de títols del catàleg es distribueixen majoritàriament en una quarantena llarga de col·leccions, amb predomini notori de les no literàries, dins les quals –per cenyir-me a les més nodrides– sobresurten Azimut (una de les col·leccions de referència en el ram de l'excursionisme), El Cullerot (gastronomia), L'Aixecador (temàtica casteller), Prisma (divulgació o llibre pràctic), La Creu de Terme (monografies locals), Memòria del Segle XX (llibres de memòries i divulgació històrica) i El Tinter (cròniques històriques i periodístiques, naturalesa o cultura popular). Per part seva, la literatura està representada per Narrativa i Notes de Color (narrativa d'escriptors catalans actuals, la gran majoria vinculats a la comarca), Sinalefa (poesia) o Talia (teatre). El 2006, Cossetània obre un segell en castellà (Lectio) i, juntament amb la també

tarragonina Arola –esmentada més amunt–, es fa càrrec del servei de publicacions de la Universitat Rovira i Virgili.

CCG edicions neix a Girona el 2000 de la mà de l'escriptor i impressor Joaquim Curbet –brot d'una nissaga d'impressors gironins–, que cinc anys hi havia obert una empresa de serveis gràfics, CCG (Curbet Comunicació Gràfica). Amb vocació generalista, l'editorial es defineix com la primera de caire privat que es posa al servei de les comarques gironines. Així doncs, dóna cabuda a autors o temes d'aquest àmbit territorial a través d'una dotzena de col·leccions: de literatura (Biblioteca Valvi, Poesia al Cànter, Liberàlia), història i pedagogia (Joan Puigbert, Biblioteca d'Història Rural), geografia (Guies dels Quatre Cantons), lingüística (Veus del Temps), cultura popular

El muntanyisme
i l'excursionisme,
una de les
especialitats de
Cossetània Edicions

(Quaderns de les 7 Sivelles) o fotografia (Biblioteca de la Imagen). Ha difós una revista d'informació sobre les pròpies novetats bibliogràfiques (*Els fulls de l'escriptori*) i tot just n'acaba de promoure una altra de cultural (*Contagi*).

Concentració empresarial. Les agències literàries

Per contrast amb aquestes iniciatives a petita escala i a imatge i semblança del que ha passat arreu, el món de la nostra edició ha experimentat un procés continu de constitució i reforçament de grans grups, sempre disposats a créixer absorbint segells editors petits. Heus aquí, segons Daniel E. Jones, els principals grups editors catalans per volum de facturació l'any 2000:

Grup	Editorial principal	Facturació	% sobre total de vendes
Planeta	Editorial Planeta	781.300.000 €	45,5
Bertelsmann	Random House Mondadori	239.000.000 €	13,9
RBA	RBA Libros	238.000.000 €	13,8
Océano	Océano	113.000.000 €	6,6
Hachette Livre	Salvat Editores	80.500.000 €	4,7
Enciclopèdia Catalana	Enciclopèdia Catalana	39.000.000 €	2,3
Zeta	Ediciones B	36.100.000 €	2,1
62	Edicions 62	31.700.000 €	1,8
Edebé	Edebé	27.600.000 €	1,6
Rizzoli-Corriere della Sera	Ediciones Orbis-Fabbri	19.800.000 €	1,1

En aquest rànquing, encapçalat amb gran diferència pel grup Planeta (un dels deu més importants del món), hi figuren també tres grans noms de l'edició estrangera, un altre fenomen d'aquests darrers anys. Entre tots deu acaparaven, el mateix any 2000, el 93,4% de tota la facturació del sector editorial català. Afegiré encara que, el 2002, 76 de les 248 editorials agremiades (un 30,8%) formaven part d'un grup o *holding* empresarial.

S'han consolidat, en fi, les agències literàries, indestriables de la creixent professionalització de l'escriptor i, alhora, vinculades amb noves modalitats de contractes d'edició, més generoses amb els drets dels creadors. Destaca per damunt de totes l'agència literària Balcells, de Carmen Balcells, que, radicada a Barcelona, ha esdevingut la més important del món en l'àmbit ibèric i hispànic per la nòmina impressionant d'escriptors que representa, amb Gabriel García Márquez, Mario Vargas Llosa i Isabel Allende encapçalant el rànquing dels de més projecció internacional. Superant la modèstia dels orígens, l'empresa comença a remuntar el vol quan, a la primeria dels anys 60, Balcells, en contacte amb Carlos Barral, aconsegueix que Seix Barral li transfereixi la representació a l'estranger dels escriptors espanyols del seu catàleg. A partir d'aquest moment, l'agència, que intervé de forma decisiva en l'anomenat *boom* de la narrativa llatinoamericana dels 60, no ha fet sinó créixer. I, amb el trumfo decisiu de representar un seguit d'escriptors de gran requesta, ha capgirat la tradicional relació contractual entre autors i editors posant fi entre altres coses als contractes indefinits

i introduint els avançaments a compte dels drets d'autor. Així explicava ella mateixa aquesta primera novetat contractual en una entrevista recent concedida al periodista Xavi Ayén:

Creé por primera vez dos elementos nuevos en los contratos: límites geográficos y de tiempo. Antes, las novelas se vendían a un editor para toda la vida y en todo el mundo. Fue un hallazgo que me dio gran seguridad, hoy es el procedimiento habitual en todo el mundo. [...]. Decidí convertir mi trabajo en algo digno. Y, poco a poco, fui cancelando los derechos indefinidos de autores como Faulkner, Joyce, etcétera. Imagínese: los herederos de Pablo Neruda todavía hoy cobran una cantidad de la que se puede vivir. Con el sistema anterior, Neruda habría cobrado una sola vez por cada uno de sus libros.

Una editora que hi ha mantingut estrets contactes, Esther Tusquets, ha ofert no fa gaire, en un llibre de memòries, un balanç personal de l'actuació de Balcells. Un balanç que desglossa en pros i contres i que extracto tot seguit:

Cuando yo empecé a editar en los años 60, la posición de los escritores ante el editor era en general penosa. Los contratos se extendían por un plazo de tiempo ilimitado, incluían los derechos secundarios, comprometían los futuros libros que escribiera el autor. Éste no tenía el menor control de la cantidad de ejemplares que se imprimían y vendían, ni de la honestidad de las liquidaciones que anualmente debían presentársele y abonársele. Pocos, poquísimos autores, vivían de sus libros, y apenas ninguno se hacía rico. Gracias a Carmen Balcells, son muchos los escritores que han ganado unas cantidades de dinero y han accedido a un nivel de vida que no podían ni soñar, lo cual ha repercutido, como es lógico, también en aquellos que no son de su agencia.

[...]

Pero el modo en que Carmen ha introducido el cambio –que reconozco imprescindible– en la relación autor editor ha supuesto un precio carísimo y a mi entender de consecuencias nefastas. Al no fiarse, y con cierta razón, de las liquidaciones anuales sobre ejemplares vendidos, ha cifrado la ganancia del autor en el anticipo que éste percibe a la firma del contrato –lo cual es un fenómeno universal y no un invento de Balcells– y ha ido disminuyendo más y más la duración del mismo, hasta unos límites nada universales y sí exclusivos de ella. Esto hace que algunos de los autores más vendidos cambien de editor con frecuencia sorprendente, que pasen a los grandes grupos editoriales, y que la vida de los libros de venta normal

Barcelona, 1982.

Mario Vargas

Llosa, Mario Lacruz

i Carmen Balcells

sea cada vez más breve. El editor vocacional, cuya empresa consiste en una carpeta de contratos con autores a los que le liga una relación de recíproca fidelidad y a base de los cuales va formando un catálogo, lo tiene cada vez más difícil. Ya no hay apenas "catálogos", sólo novedades y best sellers.

Complementàriament, Balcells ha aconseguit també d'hisenda una tributació fiscal més benèvola per als ingressos dels escriptors. A hores d'ara, la seva agència ha signat uns 50.000 contractes i representa uns tres centenars d'autors.

Bibliofília i edicions facsímils

Dins el terreny bibliofílic, en aquest període sobresurt la figura de l'artista olotí Miquel Plana, actiu des de 1973, que sovint revesteix la seva tasca de perfils propis de l'anomenat llibre d'artista. Després de diferents realitzacions esparses, empreses per iniciativa pròpia o per encàrrec, entre 1978 i 1980 dóna a conèixer una primera col·lecció, El Burí i la Ploma, un conjunt de 33 carpetes que agrupen gravats i textos de pintors i escriptors d'Olot. Entre 1982 i 1986 se n'hi suma una altra, El Tòrcul i les Lletres, sèrie de 14 títols que, de forma anàloga a l'anterior, apleguen textos literaris i aiguaforts originals deguts a autors i artistes gironins i s'enriqueixen, a més a més, amb aportacions gràfiques de l'editor mateix, que els il·lustra amb aiguatintes, linòleums o serigrafies. Una concepció semblant guia una tercera col·lecció, Papers de Fi de Mil·lenni, iniciada el 1995. En paraules de Francesc X. Puig Rovira,

Miquel Plana té cura de tots els aspectes de l'edició. Té present sempre el projecte i la direcció global; és un veritable arquitecte del llibre, però també l'artífex directe de cada una de les fases, ja que a més de professional de la impremta és dibuixant i gravador.

Tancaré aquest apartat mencionant una variant bibliofílica que ha assolit una voga indiscutible en determinats medis: els facsímils de còdexs medievals que, generalment manuscrits, alternen text i il·lustracions i constitueixen autèntiques obres d'art. Es tracta d'edicions numerades, d'execució pulquèrrima i preu molt elevat, que atreuen l'interès, en primer lloc, de col·leccionistes i inversionistes. Així, una de les empreses dedicades a aquesta activitat, Moleiro

Primer volum de la col·lecció El Tòrcul i les Letres, una de les iniciatives de Miquel Plana

Editor, garanteix l'autenticació notarial de cadascun dels 975 exemplars del tiratge de cada obra del catàleg, que presenta d'aquesta manera:

Si está interesado en el arte, si desea ennoblecer y aumentar el valor patrimonial de su biblioteca u obsequiar a quien se lo merezca con un regalo único, exclusivo e irrepetible, le presentamos el regalo ideal.

Organismes gremials

GREMI D'EDITORS DE CATALUNYA

El Gremi d'Editors de Catalunya

Mort el dictador el 20 de novembre de 1975, les actes de les reunions del Gremi no reflecteixen cap al·lusió al canvi polític subsegüent fins a la del 22 de gener de 1976, en la qual el president, Josep Menal, informa que el mes anterior s'havia cursat al rei una petició d'amnistia:

El Sr. Menal informa que el pasado día 24 de diciembre, y de acuerdo con el Presidente de la Agrupación Nacional de Editores, remitió un telegrama a su Majestad el Rey en petición de amnistía, no habiendo podido convocar a la Junta con tal fin debido a la fecha en que ello se produjo, ya que de no haber sido la víspera de Navidad sin duda habría consultado previamente la remisión de dicho telegrama.

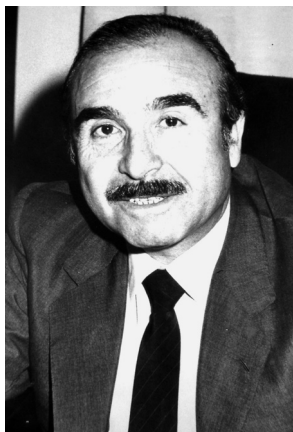
De mica en mica, en reunions de junta i en assemblees gremials els editors més inquiets presentaven propostes que sintonitzaven amb l'esperit dels temps. Així, per exemple, el març de 1976 es condemnaven els atemptats de l'extrema dreta contra llibreries políticament compromeses, i un mes després s'acorda promoure un llibre blanc "sobre todos los problemas de la censura hasta nuestros días"; ahora, el setembre es formulava una queixa al president del govern central, Adolfo Suárez, per les seves declaracions al setmanari *Paris Match* posant en qüestió l'aptitud de la llengua catalana per canalitzar coneixements científics, mentre que el gener de 1977 es decidia per

unanimitat aportar cent mil pessetes a l'aleshores incipient Congrés de Cultura Catalana. Dos mesos després, en fi, exactament el 30 de març de 1977, es troba la primera acta redactada en la nostra llengua.

Paral·lelament, el gremi es plantejava l'adequació corporativa a la nova realitat política. Sobre aquest particular, el 6 de setembre de 1976 la junta pren l'acord següent:

En aquesta pàgina i la següent, i d'esquerra a dreta, presidents del Gremi d'Editors d'ençà de 1975: Josep Menal (1975-1978), Antoni Comas i Baldellou (1978-1981), Josep Lluís i Monreal (1981-1984), Andreu Teixidor (1984-1985), Pere Vicens (1986-1993), Jordi Úbeda (1994-2001), Josep M. Puig de la Bellacasa (2002-2005) i Antoni Comas Planas (2006)

ESTRUCTURA FUTURA DEL GREMIO.- Ante la evolución que se está produciendo en el país, y especialmente los cambios que se avecinan en la estructura sindical, se acuerda crear una comisión restringida que estudie todo lo referente a la futura organización de las entidades que han de representar y defender los intereses del sector, así como los de la política del libro [...]. [...] se acuerda quede formada por los Sres. Menal, Comas, Plaza, Esteban y Rahola.

Es tractava, al capdavant, diu l'acta de l'assemblea de 27 de gener de 1977, de reconvertir el gremi

en una nueva asociación profesional totalmente independiente de cualquier intervención administrativa, procediendo al mismo tiempo a disolver el anterior Gremio Sindical.

D'aquí que un mes després, el 24 de febrer de 1977, una assemblea en què hi assisteixen representants de 61 editorials debati i aprovi unànimement uns nous estatuts. Uns estatuts que equivalen a una autèntica refundació del Gremi d'Editors.

A partir d'aquest moment, es defineix com el representant del col·lectiu dels professionals de l'activitat editorial que, amb caràcter privat, tenen

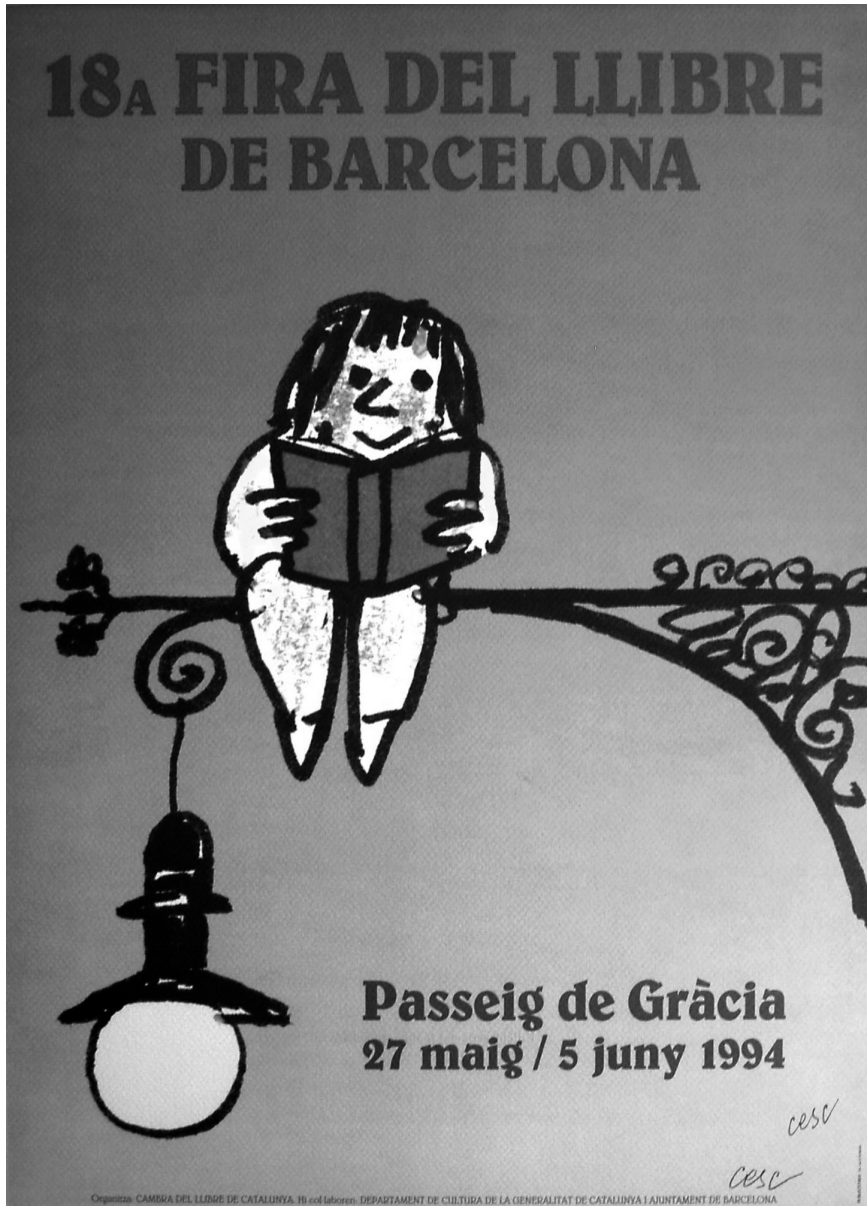
la seu al territori de Catalunya. Les seves finalitats, definides pels esmentats estatuts, es concreten literalment en

la representació, gestió, foment i defensa dels interessos comuns dels seus membres amb plena autonomia i realitzant totes les activitats i operacions, comercials o no, així com tota mena de serveis i activitats col·lectives que interessin la majoria dels seus membres sense que, en cap cas, ho faci amb finalitats lucratives o especulatives.

El Gremi el governa l'assemblea general i el gestiona una junta directiva que, avui composta per 23 persones, delega part de les funcions executives en una sèrie de comissions, com ara la de comerç interior, comerç exterior, propietat intel·lectual, noves tecnologies, llibre de text i formació. D'ençà de 1975 han ocupat la presidència del Gremi les persones següents: Josep Menal, de CEAC (1975-1978); Antoni Comas i Baldellou, de Seix Barral (1978-1981); Josep Lluís i Monreal, del Grup Océano (1981-1984; sota la seva presidència el Gremi adquireix l'actual seu); Andreu Teixidor, de Destino; (1984-1985); Pere Vicens, de Vicens Vives (1986-1993); Jordi Úbeda, de Publicacions de l'Abadia de Montserrat (1994-2001); Josep Maria Puig de la Bellacasa, de Planeta De Agostini (2002-2005) i Antoni Comas Planas, de Tibidabo Edicions (2006).

Actualment, la corporació té presència o representació en organismes relacionats amb el llibre de dimensió local i nacional (com la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, la Cambra del Llibre o la Pimec), estatal (la Federación de Gremios de Editores de España i el Comitè Organitzador del Llibre) i

Cartell de Cesc per a una de les fires del barceloní passeig de Gràcia organitzades pel Gremi d'Editors i la Cambra del Llibre

internacional (Federació d'Editors Europeus i Unió Internacional d'Editors). A escala estatal, quatre editors catalans han ocupat la presidència de la Federación de Gremios de Editores de España (amb seu a Madrid i creada el 1978): Joan Salvat i Dalmau, de Salvat Editores (1978-1982 i 1990-1992); Pere Vicens, de Vicens Vives (1986-1988 i 1994-1996); Josep Lluís i Monreal, del Grup Océano (1998-2000); i Jordi Úbeda, de Publicacions de l'Abadia de Montserrat (2003-2004). Convé ressaltar com cal, finalment, el fet que la Unió Internacional d'Editors ha continuat comptant amb presidents catalans a partir de Santiago Salvat i Espasa (que, com consigno en el volum anterior, ho va ser entre 1962 i 1965). Es tracta de Manuel Salvat i Dalmau (1980-1984) i de Pere Vicens (2000-2004). Tots tres són, per ara, els únics editors de l'Estat espanyol que, en els darrers gairebé cent anys, han accedit a la presidència de l'esmentat organisme, fundat el 1896 (el 1908-1909 va ser-ne un editor madrileny, José Ruiz).

Com he indicat en el capítol anterior, fins a 1985 el Gremi impulsa l'edició, iniciada el 1967 i aixoplugada dins l'INLE, del repertori de *Llibres en català* a la venda. De 1977 a 2004 organitzava, a la primavera barcelonina, una fira del llibre, substituïda i continuada, des de l'any 2005, per un Saló del Llibre que té lloc al recinte firal de la plaça d'Espanya de Barcelona. A més a més, i a través de Ficomic (organisme format pels gremis d'editors, llibreters i distribuïdors), contribueix decisivament a la celebració anual del Saló Internacional del Còmic de Barcelona i del Saló del Manga. I si des de 1985 convoca anualment la Nit de l'Edició, en l'àmbit de la qual es concedeixen diferents guardons i premis a professionals de diferents rams del

llibre i de la cultura, el 1996 organitzava a Barcelona per segon cop (el primer, el 1962) el congrés anual de la Unió Internacional d'Editors. Va ser un esdeveniment memorable perquè es va fer escaure amb el 23 d'abril, és a dir, la primera diada de Sant Jordi que, per decisió de l'assemblea general de la Unesco adoptada el novembre de 1995, es commemorava el dia mundial del llibre i dels drets d'autor.

Des del 2005, el Saló del Llibre té lloc anualment als pavellons de Montjuïc de la Fira de Barcelona

L'Associació d'Editors en Llengua Catalana

Gosaria sostenir que l'embrió més remot d'una associació d'editors en català es remunta al 4 de novembre de 1975, data en què Romà Cuyàs, membre de la junta del Gremi presidida per Josep Menal, es posa al capdavant d'una comissió de promoció professional del llibre en català. En qualsevol cas, constituïda com una branca del Gremi d'Editors, el 1978 neix formalment, amb el suport de la Generalitat de Catalunya, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (AELC), gestada en una comissió que funcionava des de temps enrere i en la qual participen, en especial, quatre professionals: Frederic Rahola (Editorial Teide), Romà Cuyàs (Edicions 62), Jordi Úbeda (Publicacions de l'Abadia de Montserrat) i Carles-Jordi Guardiola (Edicions de La Magrana). A banda d'aquests quatre, l'acta de constitució, que, datada el 2 de juny d'aquell 1978, n'aprova els estatuts i designa una comissió gestora fins a l'elecció de la primera junta directiva, la firmen els editors i representants següents: Miquel Arimany (de l'editorial homònima), Joan Badosa (Aedos), Segimon Borràs (Editorial Barcino), Jordi Bru de Sala (Editorial Joventut), Max Cahner (Curial Edicions), Joan Carreras i Martí (Enciclopèdia Catalana), Eliseu Climent (Tres i Quatre, de València), M. Carme Dalmau i Dalmau (Rafael Dalmau Editor), Romà Dòria i Forcada (Editorial La Galera), Joaquim Ensesa i Bosch (Ulisses), Salvador Llimona i Solà (Pòrtic), Lluís Mercadé i Nubiola, Lluís Millà i Reig (Editorial i llibreria Millà),

Francesc de B. Moll i Marquès (de l'editorial homònima, de Palma de Mallorca), Pere Prat i Serra (Editorial Claret), Joan Sales i Vallès (Club Editor), Joan B. Sisquella (Aymà), Jaume Sobrequès i Callicó, Andreu Teixidor de Ventós (Edicions Destino), Josep Verdura i Tena (Laia), Jesús Vernis i Puig (Editorial Selecta) i Jordi Vigué i Viñas (Artestudio).

Entre els principis fundacionals que la justificaven s'hi destacava que

Escenari de la 25a Setmana del Llibre en Català (2007), emplaçada a la barcelonina plaça de Catalunya

A les dificultats pròpies de l'edició en qualsevol llengua s'hi sumava aquest procés de recuperació i normalització [de la llengua escrita], i la coexistència i competència, en el mateix territori, d'una llengua forta i d'ampli ús com es el castellà.

Estatutàriament, tot membre català de l'Associació ho ha de ser també del Gremi, de manera que tots dos organismes comparteixen, a Catalunya, la mateixa seu (al País Valencià i a les Illes Balears, l'AELC hi té seu pròpia). L'organisme compta amb membres de ple dret i membres adherits i coorganitza anualment, des de la primera edició (1983), la Setmana del Llibre en Català (itinerant per diferents indrets de la ciutat de Barcelona i celebrada simultàniament en altres poblacions catalanes), juntament amb el Gremi d'Editors, el Gremi de Llibreters i el Gremi de Distribuïdors (i al cap i casal també l'Ajuntament de la ciutat). (De fet, tant la Setmana susdita com altres mesures d'impuls de l'edició en català, entre les quals, en lloc destacat, l'anomenat suport genèric, formen part de la política del llibre dissenyada entre 1980 i 1984, quan Max Cahner era conseller de Cultura.) Afegiré finalment que l'AELC agrupa una vuitantena llarga d'editorials (una desena de les quals del País Valencià i de les Illes Balears) i l'han presidida fins avui les persones següents: Romà Cuyàs, d'Edicions 62 (1978-1981); Carles-Jordi Guardiola, de La Magrana (1982-1985); Jordi Úbeda, de Publicacions de l'Abadia de Montserrat (1986-1989); Jaume Pintanel, de Timun Mas (1990-1991); Ramon Bastardes, d'Edicions 62 (1992-1995); Josep Herrero, de Cruïlla (1996-1999); Manuel Sanglas, del Grup Enciclopèdia Catalana (2000-2005); i Lluís Pagès, de Pagès Editors (2006-).

Renaixement de la Cambra del Llibre

Ressuscitada el 1981, la Cambra del Llibre de Catalunya conviu durant uns quants mesos amb l'INLE bo i assumint-ne gradualment les tasques més tècniques. El mateix any, i en virtut d'un decret de traspàs de competències, totes les funcions, béns i personal de l'INLE cauen sota la jurisdicció de la Generalitat de Catalunya, que aboleix l'organisme i el substitueix, en la vessant més política, pel Servei del Llibre, depenent de la Direcció General d'Activitats Artístiques i Literàries del Departament de Cultura. En aquest procés hi intervenen de forma decisiva Lluís Izquierdo, successor de Santiago Olives al capdavant de la secretaria de l'INLE, i Max Cahner, conseller de Cultura que, en tant que editor, coneixia de primera mà totes les circumstàncies i facilita els tràmits. En qualsevol cas, actualment l'àmbit d'actuació de la Cambra se circumscriu al Principat.

Forma part de la Federación de Cámaras del Libro de España (FEDECALI) i està estructurada en quatre seccions: editors, gràfics (indústria gràfica), distribuïdors i llibreters, per bé que hi ha l'acord tàcit que la presideixi sempre un editor perquè és el ram professional que hi aporta tres quartes parts dels ingressos. El seu objectiu –“la promoció i desenvolupament de la producció, distribució i comerç del llibre”– ve determinat pel fet que es tracta d'una entitat col·laboradora de l'Administració, circumstància que li permet “disposar d'un número de control pel qual

En aquesta pàgina i la següent, i d'esquerra a dreta, presidents de la Cambra del Llibre: Josep Menal (1980-1982), Josep Manuel Lara Bosch (1983-1984), Josep M. Vives (1984-1986), Ferran Lara (1987-1994), Gonçal Pontón (1995-1998), Blanca Rosa Roca (1999-2002), Albert Vicens (2003-2006) i Antoni Comas Planas (2007)

autoritza les factures d'exportació i d'importació que les empreses presenten a les Duanes per al seu despatx”.

Avui la Cambra del Llibre fa funcions merament administratives (proporciona la cobertura legal, per exemple, a la Setmana del Llibre en Català) i, doncs, no té el relleu d'abans de 1939 perquè els seus integrants ho volen així, tenir-la exclusivament dedicada als aspectes relacionats amb el comerç exterior. Fins a l'entrada d'Espanya a la Unió Europea (que limita molt els ajuts estatals a les empreses privades), la Cambra cobrava en nom dels afiliats les desgravacions fiscals concedides per ajudar l'exportació. Actualment ha esdevingut un punt de trobada de tots els sectors implicats en el llibre. Des de 1995 concedeix el Memorial Ferran Lara, un guardó que, en homenatge a la memòria de qui va ser-ne president set anys, distingeix anualment un jove empresari de qualsevol sector

vinculat amb el llibre. Des de la restauració ha tingut els presidents següents: Josep Menal de CEAC (1980-1982); Josep Manuel Lara Bosch, del Grup Planeta (1983-1984); Josep M. Vives, de Grijalbo (1984-1986); Ferran Lara Bosch, del Grup Planeta (1987-1994); Gonçal Pontón, de Grijalbo Mondadori (1995-1998); Blanca Rosa Roca, d'Ediciones B (1999-2002); Albert Vicens, de Vicens Vives (2003-2006); i Antoni Comas Planas (2007), de Tibidabo Edicions.

L'edició institucional

Ja el 1978, amb la Generalitat tot just restaurada, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana començava a alarmar-se davant la magnitud que anaven prenent les publicacions de l'administració catalana. Així, l'acta de la reunió del 14 de desembre d'aquell any consigna, entre altres punts, el següent:

Edició llibres de la Generalitat.- Es dona compte que s'ha demanat a la Generalitat, mitjançant una carta al President Tarradellas, que no produeixin llibres, sinó que ho facin a través dels editors professionals mitjançant un concurs de mèrits en cada cas. [...]. No s'ha rebut resposta del President.

La realitat posterior ha anat demostrant que el fenomen amb prou feines començava a manifestar-se. Divuit anys després, el 1996, l'editor Carles-Jordi Guardiola presentava unes xifres relatives al volum de l'edició institucional que més aviat feien esfereir. Adduint dades oficials, exactament del Ministerio de Cultura, feia constar que, el 1990, els títols publicats pel conjunt de totes les administracions de l'Estat assolien el 19,05% de tot el que s'havia editat a Espanya; la inversió que tal xifra havia requerit equivalia al 15% del total invertit en llibres per part de tots els editors. Quatre anys després, el 1994, la mateixa font informativa elevava aquell primer percentatge al 19,9%, que saltava al 20% el 1995. Mentrestant, a escala catalana i segons computava Romà Cuyàs, l'edició institucional acaparava el 1990 el 20,35% del total de la producció en català i el 27,2% de les novetats, percentatge que s'enfilava a un inaudit 40% si es computaven només les publicacions per a

adults. Dins aquest context, no es fa estrany que la Generalitat de Catalunya esdevingués la primera editora en català, amb 333 títols el 1992 i 268 el 1994. Aquesta realitat, Guardiola la dissecionava així:

Malgrat les restriccions pressupostàries, els catàlegs s'engreixen any rera any, es creen "serveis" de publicacions a cada departament o ajuntament, es fan campanyes de publicitat, es paguen –això sí, amb un retard considerable– col·laboracions per sobre el preu del mercat, es posen p.v.p. polítics, en la majoria de casos s'ignora el cost real de cada exemplar editat, es fan catàlegs, alguns de ben costosos, que s'envien a través dels cars mailings i, en general, els llibres publicats per les diverses administracions són mal distribuïts.

L'edició comercial sol retreure als serveis de publicacions d'organismes públics una competència deslleial, justificada pel fet que, parlant en general, les despeses de personal i d'infraestructura, aquests organismes les carreguen al pressupost general de la institució del cas.

Serveis de publicacions d'institucions, corporacions i empreses, públiques i privades

Per bé que aquí no escau abordar de forma exhaustiva les iniciatives editores institucionals (la gran majoria de les quals, a més, es troben en plena activitat), no puc negligir una menció, ni que sigui a vol d'ocell, de les més prolífiques o rellevants. Per la magnitud de la producció, el primer lloc correspon a la Generalitat de Catalunya, que fins a l'any 2004 havia posat en circulació no pas menys que 4.500 títols, l'edició dels

quals queia –i cau– sota la responsabilitat de l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions (EADOP), que cada cop més la comparteix amb la iniciativa privada en forma de coedicions. Un catàleg d'aquestes proporcions, distribuït comercialment a través de tres empreses, és lògic que n'inclogui un nombre no pas desdenyable de periòdiques i que, sovint amb versions a altres idiomes (en compto fins a onze), desplegui un amplí ventall temàtic:

- Agricultura, pesca i ramaderia
- Art
- Arxius, bibliografia, biblioteques i museus
- Cartografia
- Ciència, tecnologia i informàtica
- Ciències socials
- Comunicació
- Cultura
- Cultura popular i tradicional
- Economia i comerç
- Ensenyament
- Estadística
- Gastronomia
- Habitatge i urbanisme
- Història i arqueologia
- Institucions autonòmiques i administració pública
- Joventut i esport
- Indústria i energia
- Legislació, Dret i justícia
- Literatura
- Llengua catalana
- Medi ambient
- Obres públiques
- Parlaments i discursos
- Patrimoni cultural i arquitectònic
- Sanitat
- Serveis socials
- Territori i demografia

Transport
Treball
Turisme
Unió Europea

J

Afegiré encara que la relació de departaments del govern català amb més publicacions pròpies l'encapçalen els de Cultura i el de Presidència, seguits pels de Governació i Administracions Públiques, Economia i Finances, Salut, Política Territorial i Obres Públiques i Treball i Indústria.

Una de les
publicacions (1991)
de la Generalitat
de Catalunya

Per part seva, la Diputació de Barcelona compta des de 1989 amb un Institut d'Edicions, les publicacions del qual (més de 1.500), de vegades coeditades amb una empresa privada, es distribueixen en les diferents àrees de la corporació i en una cinquantena de sèries (publicacions periòdiques incloses). Pel que fa a l'Ajuntament de la ciutat, du a terme un ambiciós pla de publicacions, que, en diferents suports i de tant en tant en col·laboració amb l'edició privada, distribueix en cinc sèries o col·leccions: Memòria de Barcelona (edicions facsímils, monografies sobre la realitat ciutadana passada i present, àlbums fotogràfics, estudis històrics), Conèixer Barcelona (enciclopèdies, guies de museus, arxius, parcs o indrets de valor artístic, biografies, catàlegs d'exposicions i de museus), Construir Barcelona (urbanisme, disseny, equipaments públics), Publicacions Periòdiques (una trentena llarga) i una secció final de vídeos, cds i dvds. El catàleg d'una altra Diputació, la de Girona, exhibeix una dotzena llarga de col·leccions, s'orienta prioritàriament a la història i a la geografia d'àmbit local i inclou una publicació periòdica de vasta trajectòria i sòlid prestigi, la *Revista de Girona* (nascuda el 1955), a la qual es vincula la col·lecció més nodrida, Quaderns de la Revista de Girona, integrada actualment per més d'un centenar de monografies sobre la realitat del territori gironí. Al seu torn, la producció bibliogràfica de la Diputació de Lleida es migparteix entre les publicacions del Patronat de Turisme i el de Promoció Econòmica, de nombre escàs, i les de l'Institut d'Estudis Llerdencs, vinculats al qual figuren tres centenars llargs de títols (en català, castellà, aranès i anglès) que es distribueixen en una vintena llarga de col·leccions, consagrades a difondre estudis culturals i resultats d'investigacions, catàlegs

d'exposicions, actes de congressos o creació literària. En darrer lloc, *last but not least*, l'activitat editora de la Diputació de Tarragona (potser la més cenyida al concepte d'edició institucional) alberga en conjunt uns quatre centenars de títols, aparentment no distribuïts en col·leccions i de contingut vistosament heterogeni: revistes erudites, monografies històriques i artístiques, inventaris d'arxius, reculls toponímics, edició de textos antics, bibliografies, assaigs i estudis de caire universitari o guies de pobles i viles.

Un altre àmbit editorialment dinàmic fins no fa gaire, en el ram de l'empresa privada, han estat les entitats d'estalvi, i en especial les caixes. Fins que la va absorbir la Caixa per antonomàsia (Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona), una de les més actives va ser la Caixa de Barcelona, que cap a 1985 vinculava a la seva obra social dues menes de productes: un extens repertori de llibres i un altre de vídeos, tots plegats de diferents àmbits temàtics (serveis socials, sanitat, educació, esports, arts plàstiques, etnologia o fins i tot creació literària). En fi: la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ha anat reduint amb el temps el ritme de publicacions, que el 1990 depenien de la Fundació Caixa de Pensions i presentaven un panorama ben heterogeni: catàlegs d'exposicions, ciències experimentals (títols segregats per l'aleshores anomenat Museu de la Ciència, avui Cosmocaixa), ciències socials, material didàctic, serveis socials, agricultura i ramaderia, guies de lectura literària i alguna publicació periòdica. En els darrers anys, aquest variat ventall de temes ha tendit a reduir-se als catàlegs de les exposicions que l'entitat organitza (i les publicacions s'adscriuen a l'obra social de la Fundació "la Caixa").

En el terreny de les corporacions acadèmiques, l'activitat editora de l'Institut d'Estudis Catalans, que enguany commemora el primer centenari, ressorgeix amb força un cop extingida la dictadura. Així, totes les seccions programen un pla de publicacions que alterna les monografies, les publicacions periòdiques i les reedicions d'obres de referència, arxiexhaurides, del fons històric de la casa. En conjunt, el catàleg ronda els 2.500 títols (en català, castellà, francès i anglès), la majoria dels quals, publicacions internes (butlletins, circulars) a banda, correspon a la Secció Històrico-Arqueològica, a la de Ciències, a la Filològica i a la de Filosofia i Ciències Socials. Esmentaré també en aquest paràgraf la producció bibliogràfica de la Biblioteca de Catalunya, classificada actualment en una dotzena de col·leccions, presidides per les anomenades publicacions generals, per les de la unitat gràfica (monografies sobre artistes gravadors o sobre tècniques d'impressió com la litografia i la xilografia), per les de la unitat bibliogràfica (amb les seccions de manuscrits, música i reserva impresa) i pels catàlegs d'exposicions (entre els quals el magnífic volum dedicat el 2002 al centenari de Jacint Verdaguer).

En relació als serveis de publicacions universitaris, el fenomen no ha fet sinó accelerar-se en els darrers quinze anys, arran de l'increment de la població estudiantil universitària i del nombre d'universitats, que a Catalunya ja arriben a dotze. D'aquestes, nou disposen d'un servei editor (anomenat servei de publicacions o editorial) i publiquen entre 30 i 70 títols de mitjana cada any (incloent-hi les revistes especialitzades) amb la pretensió, segons

declaracions pròpies, de difondre la recerca dels docents i fornir materials als estudiants. Cal reconèixer, en efecte, que sovint no compten amb catàlegs dotats de col·leccions definides i que la viabilitat comercial de molts títols resulta més aviat dubtosa. En contrapartida, la promoció dels volums i la distribució han millorat sensiblement, com ho mostra el butlletí trimestral *NEU* (Novetats Editorials Universitàries), que recull i difon els títols nous posats en circulació per la xarxa universitària de l'Institut Joan Lluís Vives (rebatejada fa poc amb la denominació Xarxa Vives d'Universitats).

Catàleg d'una exposició memorable (2005)
publicat per la
Biblioteca de Catalunya

Els grans grups

Planeta: un gegant gairebé planetari

De les 60 empreses que, distribuïdes en set àrees de negoci diferents, el grup Planeta posseeix, en solitari o amb altres socis, les dedicades a l'edició estricta sembla que vagin perdent pes, si més no econòmic. Si a l'observació hi afegeixo que el fenomen es produeix dins el primer consorci editor en llengua espanyola (amb un catàleg conjunt que aplega 1.200 autors), que agrupa una trentena de segells a Europa i a Amèrica, ens començarem a fer una idea de les dimensions que, en el darrer quart de segle, ha anat adquirint el grup, que l'any 2004 mantenia 5.000 llocs de treball directes i facturava 1.443 milions d'euros. Des del punt de vista de l'edició de llibres, a partir de 1985 Planeta ha anat creant i absorbint una colla de marques editorials satèl·lits, a Espanya, a Portugal i als EUA. Així, d'una banda funda a Madrid *Temas de Hoy* (1987), constitueix *Plawerg*, de llibres gràfics (a mitges amb *Lunwerg*), i dona a conèixer (1996) una marca de butxaca, *Booket*, comuna a totes les editorials del grup; de l'altra, dins les fronteres espanyoles, adquireix *Ariel* i *Seix Barral* (1982), *Ediciones Deusto* (1989), *Destino* (1990), *Espasa-Calpe* (1992), *Martínez Roca* (1992), *Crítica* (1999), *Columna* (2000, que inclou *Ediciones del Bronce*), *Ediciones Minotauro* (2001) o *Timun Mas* (2003); en tercer lloc, passen a integrar el grup les següents editorials estrangeres: la nord-americana *Collier* (1993), la portuguesa *Dom Quixote* (1999) i l'argentina *Emecé* (2001).

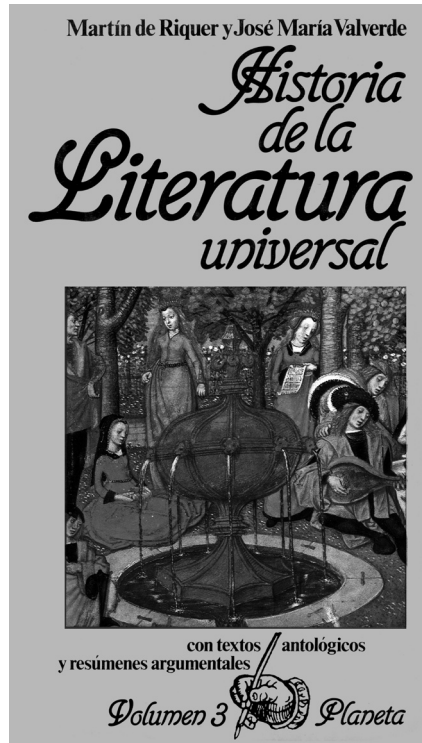
Com queda insinuat en el volum anterior, La gran expansió de Planeta es fonamenta en l'aposta decidida per la venda a crèdit, gestionada amb enorme eficàcia per Manuel Lombardero. Xifres canten: quan Lombardero entra a la casa, el 1956, el crèdit facturava 60.000 pessetes anuals; trenta-cinc anys després, la facturació per aquest concepte s'havia enfilat als 30.000 milions de pessetes. Segons deia l'any 2000 José Manuel Lara Hernández, el gran èxit obtingut amb el crèdit es va fonamentar en la intuïció, al capdavant ajustada a la realitat, que *"el mercado potencial, el mercado frío, el mercado pasivo del libro en España era muy superior al mercado caliente, al mercado activo"*. En l'actualitat, la venda directa de Planeta, associada a la distribució, compta amb vuit empreses, entre les quals Planeta Directo (amb una oferta, destinada a l'oci i entreteniment de la família, en la qual el llibre hi té una presència residual), Barga Planeta (que gestiona les operacions a crèdit per a Llatinoamèrica) o Credsa (materials i publicacions escolars i paradidàctics). A aquesta modalitat de comercialització s'hi suma, a partir dels anys 70, la venda a quioscos per mitjà de col·leccionables, canal que l'empresa explota a partir d'una *joint venture* amb la italiana DeAgostini. Per torna, el segell resultant, Planeta DeAgostini (actualment amb una seixantena de col·leccionables en catàleg, amb *gadgets* de tota mena i sèries de llibres, amb abundància de còmics), va absorbir el 1999 Ediciones Altaya, que, especialitzada en el mateix sistema de comercialització (a banda de llibres, difon també altres productes, com ara miniatures o modelisme), continua treballant això no obstant de forma autònoma (en 10 idiomes diferents i en 22

països). Un altre punt fort de la casa és l'exportació als països hispanòfons americans; iniciada cap a 1970, avui compta amb setanta delegacions distribuïdes per Mèxic, Argentina, Xile, Colòmbia, Equador i Veneçuela, a les quals s'hi suma l'oficina oberta a Nova York (Planeta Publishing Corp.) per atendre el mercat americà general.

Com és lògic, en la present síntesi abordaré en exclusiva l'activitat editorial del segell Planeta *tout court*; d'algunes de les empreses absorbides me'n vaig ocupar en el volum anterior (Ariel, Seix Barral, Destino, Martínez Roca) o me n'ocupo en aquest

mateix (Crítica, Columna, Timun Mas). Doncs bé: en l'àmbit susdit, la política comercial de la casa s'ha basat en els premis, començant pel Planeta de novel·la (el més ben dotat econòmicament del món), formidable plataforma propagandística animada per periòdiques polèmiques que han contribuït decisivament a incrementar-ne el ressò. I continuant per l'Espejo de España, nom d'una col·lecció homònima, el Ramon Llull, de literatura catalana, o l'Azorín i el Fernando Lara, tots dos de novel·la.

A

El 1993, el catàleg de la casa es dividia implícitament en dos blocs: el primer constituït per obres de referència de gran format i en diferents volums destinades a la venda a crèdit (dues enciclopèdies Larousse, una història universal, una d'Espanya, una història de l'art o de la literatura universals) i el segon desdoblant en una secció de llibre infantil i en una altra de llibres per a adults. És en aquesta darrera on es concentrava la majoria de títols, presidits per la literatura, sobretot narrativa i contemporània (Clásicos Universales Planeta, Autores Españoles e Hispanoamericanos, Contemporánea), Fábula, Grandes Narradores), i per la història (la celebrada i reeixida Espejo de España, Memoria de la Historia, Las Claves de la Historia), seguides per la crònica i el reportatge de caire periodístic (Documentos) i pel llibre pràctic (Manuales Prácticos, Guías Planeta). Aleshores la casa ja havia incorporat, diguem-ne en plantilla, autors de gran acollida pública (J.J. Benítez, F. Vizcaíno Casas, Antonio Gala, Terenci Moix o M. Vázquez Montalbán) i havia obtingut, amb diferents títols de la col·lecció Espejo de España (com ara *Mis conversaciones privadas con Franco*, obra d'un cosí militar del dictador), èxits ressonants. I, de forma paral·lela i més aviat testimonial, desplegava en català una col·lecció bàsicament de narrativa, Ramon Llull (tributària del premi homònim), i unes altres d'infantils que, amb el fenomen de *Les tres bessones* de protagonista, incloïa els mateixos volums que la línia infantil en castellà. Dotze anys després, l'oferta per a llibreries de Planeta ronda els 2.000 títols, més de la meitat dels quals correspon a narrativa actual, de literatura espanyola (a banda dels autors esmentats,

GEOGRAFIA

de la Sociedad Humana

Una perspectiva planetaria

Volumen 2/Planeta

G

Zoe Valdés, Maruja Torres o Carlos Ruiz Zafon), literatura catalana (M. Mercè Roca, Andreu Martín, Alfred Bosch, Joan Barril) o de *best sellers* internacionals (John Grisham, Tom Clancy, Harold Robbins, Paulo Coelho, Stephen King, Larry Collins). Una quarta part de títols s'inscriu dins el gènere de l'assaig o la divulgació periodística, mentre que la resta pertany al llibre pràctic o d'autoajuda, al de

viatges i turisme, al de consulta (atles, enciclopèdies temàtiques) i al de religió (pensament, història de l'església).

Bastant abans de morir (2003), José Manuel Lara Hernández ja havia delegat les funcions directives de la casa als dos fills barons: Josep Manuel i Ferran Lara Bosch. El primer, que comença a formar-se editorialment a la Larousse parisenca, acaba per fer-se càrrec tot sol de l'empresa arran de la mort prematura del germà el 1995. L'any 2000, Josep Manuel Lara Bosch feia balanç de la reeixida trajectòria de l'editorial familiar i la basava en la fidelitat a cinc principis, establerts pel fundador i respectats pels hereus: 1) la renúncia radical a posseir tallers gràfics propis; 2) la voluntat de no confondre el catàleg propi amb la biblioteca particular (és a dir, el propòsit de publicar no pas les preferències de l'editor, sinó allò que se suposa que agrada al lector); 3) convertir els mitjans de comunicació en portaveus publicitaris i agents de venda gratuïts; 4) pagar gustosament drets d'autor i comissions als venedors a crèdit; i 5) l'estimació per l'autor, sovint amic personal de l'editor. En fi: el mateix 2000, i partint de la presència cada cop més acusada dels suports audiovisuals i electrònics en la producció editorial, el mateix Josep Manuel Lara Bosch exposava la idea de l'editor defensada i practicada per la casa:

La función de un editor es poner en contacto a gente que tiene algo que decir con gente que quiere escuchar; es facilitar contenidos culturales, educacionales e informativos a quien le interese; y nuestra obligación es hacer los contenidos lo más dignos que sepamos hacerlos y facilitar los canales para que llegue[n] a cuanta más gente mejor, con la mejor calidad y el mejor precio.

Océano, un imperi a banda i banda de l'Atlàntic

Com queda dit en el volum anterior, Edicions Océano, fundades el 1972 per Josep Lluís i Monreal, constitueixen el primer graó del grup del mateix nom, que va prenent cos amb l'adquisició, el 1977, de l'Editorial Éxito. De més a més, dins Éxito (filial espanyola de la nord-americana Grolier International, que al seu torn l'havia comprada a la també novaïorquesa Jackson), s'hi trobava una vella editorial nostra, l'Instituto Gallach de Librería y Ediciones, d'una llarga i acreditada tradició en l'àmbit de les obres il·lustrades de gran format. Éxito i Gallach compartien la seu de la segona (el 24-26 del passeig de Gràcia), un

Seu barcelonina
del grup Océano

palauet que passa a hostatjar el grup fins que el creixement obliga a traslladar la seu barcelonina al carrer de Milanesat.

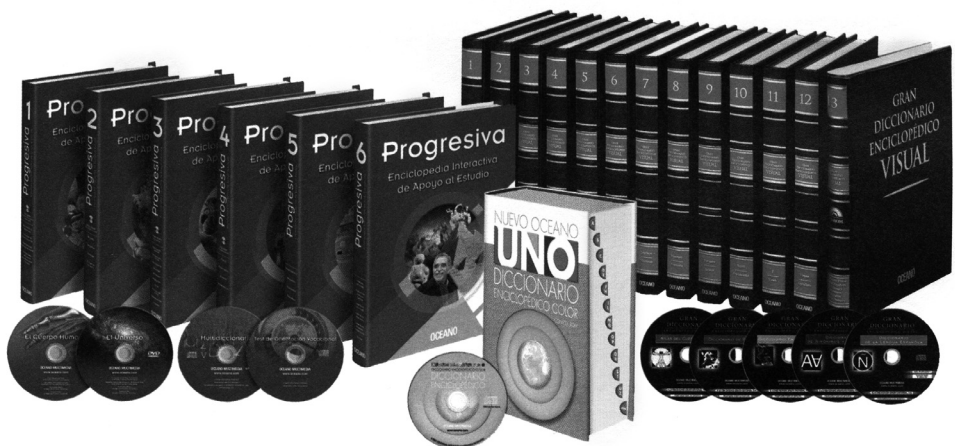
Superada la gran crisi del mercat americà dels primers 80, Océano comença a aplicar en la pràctica els punts de vista del fundador i propietari, per al qual les grans diferències culturals entre Espanya i les repúbliques americanes hispanòfones, i entre aquestes entre si, obliguen a obrir-hi, no pas sucursals o delegacions en cadascuna, sinó cases editores pròpies i, doncs, de funcionament autònom i catàleg específic. En altres paraules: convençut que la pàtria de l'editor és la llengua en què publica, Josep Lluís ha partit sempre de la premissa que

en Océano no somos editores españoles en España, ni editores mexicanos en México, ni editores colombianos en Colombia, ni editores argentinos en Argentina. Somos editores que editamos en español y procuramos, además, que lo que editamos para México sea para México y lo que editamos en Argentina sea para Argentina.

Océano de Mèxic inaugurava, el 1982, l'enfilall de 22 segells editors a Llatinoamèrica (a tot arreu menys a a Brasil), àrea on ha esdevingut l'empresa editora més arrelada. Les obres de referència i les enciclopèdies, adaptades a la realitat de cada Estat, constitueixen el 70% del seu catàleg, que es basa en la venda a crèdit (el 80% de la producció hi va destinada específicament) i que compta amb una distribució sòlida i molt organitzada. Així, la base de la comercialització del grup Océano se sustenta en una xarxa de venedors, una xarxa que li permet ajustar la producció a les fluctuacions de la demanda i que, a Espanya, li ha fet guanyar més de 300.000 clients.

Amb el temps, el grup, que –amb les gairebé úniques excepcions d’una biblioteca de literatura universal (Clásicos Universales) i, sobretot, del segell Circe, creat el 1987 i centrat en biografies, memòries i narrativa femenines– ha eludit l’edició literària, ha fixat les seves prioritats a facilitar la formació continuada i la gestió del coneixement. I no ha bandejat, ans al contrari, el segment infantil i juvenil del mercat, per al qual ha programat i programa obres anomenades paradidàctiques, és a dir llibres de consulta, suport i referència. N’és un exemple paradigmàtic el *best seller* més destacat de la casa, el *Diccionario Enciclopédico Océano Uno*, en un únic volum, del qual se n’han venut més de dotze milions d’exemplars. A més, i a fi d’atendre les diferents demandes del mercat, la producció s’ha anat subdividint en seccions especialitzades amb presència protagonista de les tecnologies de la informació i de la comunicació, fins al punt que a hores d’ara prop del 40% de la producció del grup no té el paper de suport físic. En una direcció

Una mostra de les enciclopèdies d’Océano; al mig, en un volum, la més venuda

semblant, el grup és pioner en l'exploració d'internet com a mitjà d'accedir, previ pagament, a un seguit d'obres divulgatives. Política habitual de la casa han estat les coedicions, iniciades a mitjan anys 70 amb la italiana Mondadori (llibres escolar de consulta) i continuades amb l'argentina Losada (col·lecció de narrativa), amb l'alemanya Lagenscheidt (diccionaris d'idiomes) o amb Harcourt (manuals d'infermeria).

Abordar la producció d'un grup que el 2002 publicava a un ritme de 500 novetats anuals i que, doncs, ha acumulat un catàleg de milers i milers de títols, desafia qualsevol intent de sistematització. La present descripció, doncs, tan sols aspira a aproximar-s'hi amb el màxim de fidelitat. Per començar, les publicacions s'han agrupat i s'agrupen per segells (alguns avui no operatius) més o menys especialitzats temàticament: Océano (enciclopèdies i diccionaris), Instituto Gallach, Océano/Centrum (obres tècniques i professionals), Océano/ergon (obres mèdiques de referència), Gourmets&Océano (guies gastronòmiques), Océano Multimedia, Océano Digital, Océano Ámbar (guies pràctiques i obres d'autoajuda) o Guías Océano (guies de viatge per països). El 2005, les obres que aquest estol de divisions editores posaven en circulació –la gran majoria de gran format, molt il·lustrades, en múltiples volums i acuradament editades– es distribuïen així: manuals i enciclopèdies escolars (com ara *Primaria activa* i *Consultor visual del estudiante*), enciclopèdies i diccionaris per a adults (*Nueva autodidáctica*, *Enciclopedia de la ciencia y la tecnología*), atles geogràfics, monografies històriques i culturals (*El mundo precolombino*, *Exploraciones y descubrimientos del mundo*), diccionaris bilingües i consultors lingüístics,

cursos d'anglès i de manualitats, obres de consulta familiar (educació dels fills, sexualitat, cuina, costura, maternitat), contes i jocs infantils, art i música (*Museos del mundo*, *El mundo del cine*), manuals mèdics i d'infermeria, màrqueting i comptabilitat o, encara, un reguitzell d'enciclopèdies monogràfiques sobre cadascuna de les repúbliques americanes on el grup està radicat. Això no és tot, però, perquè l'oferta per a llibreries, que, diferent de la tot just esmentada, exclou les grans obres, es diversificava en arts, cine i escenografia, espiritualisme, esoterisme, temps lliure, medicina i salut, relats infantils, atlas visuals de la naturalesa, antologies i biografies literàries, guies d'estudi, psicologia i autoajuda, vida familiars, gastronomia, viatges o vida sexual. En suma, un magma de publicacions exactament inacabable.

En una entrevista de Carles Santamaria, Josep Lluís ha reflexionat sobre el paper de l'editor en el context present de canvi tecnològic accelerat:

El coneixement augmentarà cada vegada més i la nostra missió com a editors és, insisteixo, gestionar-lo per no ofegar la gent amb un excés d'informació. [...]. Sí, però això [la capacitat de gestió de l'editor] va junt amb la seva capacitat d'anticipació, de veure allò que el mercat li demanarà en un futur més o menys pròxim.

Consideracions professionals com aquestes escauen de ple a qui, al marge de la seva tasca privada, ha assumit responsabilitats de gestió col·lectives. Així, i com ja s'ha indicat en un altre apartat, Josep Lluís va ocupar la presidència del Gremi d'Editors de Catalunya entre 1981 i 1984 i la de la Federación de Gremios de Editores de España entre 1998 i 2000.

Grup Enciclopèdia Catalana o l'esperit de servei de la societat civil

El nom del grup prové de l'enciclopèdia en català més acreditada i difosa. La que, com explico en el volum anterior, neix dins Edicions 62 per iniciativa de Max Cahner i que, basada en càlculs econòmics erronis, està a punt d'arruïnar l'empresa matriu i acaba desvinculant-se'n traumàticament. En mans de Banca Catalana, esdevinguda el principal creditor d'Edicions 62, a partir de 1969 el projecte continua fidel a l'ambiciosa programació dels orígens, de la qual donen fe les paraules següents de Jordi Carbonell (primer director), pertanyents al pròleg del primer volum:

La manca de tradició i de referents catalans, si ens ha dificultat la tasca, ens ha obligat també a partir absolutament de zero en la planificació de l'estructura i de les característiques de l'Enciclopèdia, [la qual representa] l'esforç d'una generació d'intel·lectuals catalans per a crear una obra de referència que correspongués a la present situació cultural, social i econòmica dels Països Catalans.

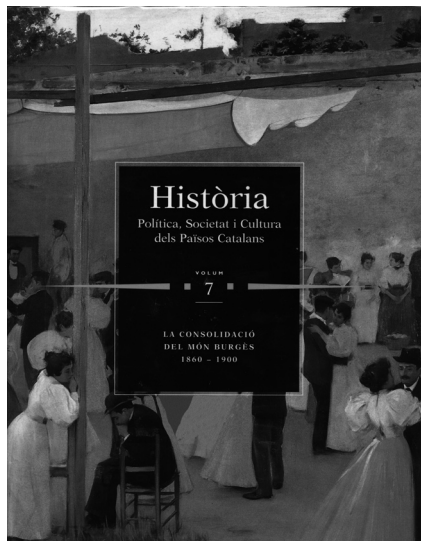
Dos anys després, una segona crisi obliga a replantejar-ho tot de cap i de nou. A la tercera, la vençuda: aprimada de plantilla i d'estructura i amb la secció de continguts catalans externalitzada (i posada sota la direcció de Cahner), entre 1971 i 1980 es completa la publicació de la primera edició de la *Gran Enciclopèdia Catalana*. És aleshores quan Jordi Pujol, que ja havia intervingut decisivament en les dues crisis descrites, convenç els accionistes d'ECSA i DIGEC (empreses editora i distribuïdora respectivament) que cedeixin els drets econòmics respectius a fi constituir, juntament amb capital de Banca Catalana, la Fundació

Enciclopèdia Catalana, que, amb l'enciclopèdia tot just culminada de punt de partida, s'acorda dedicar prioritàriament a l'edició i difusió d'obres d'interès cultural que, en especial, requereixin respectables magnituds d'inversió prèvia.

En paral·lel, la Fundació adopta un seguit de decisions destinades a promoure diferents iniciatives culturals –o a donar-hi suport. Així, convoca beques (algunes de les quals destinades a finançar projectes escolars), impulsa o ajuda a impulsar premis (com l'Internacional Catalònia, Sant Jordi, Carles Riba, Carlemany o els de creació i investigació patrocinats per la Fundació), obre una llibreria (Proa Espais, amb una revista trimestral, homònima i gratuïta que arriba a tirar 100.000 exemplars), en posa en marxa una altra de virtual (llibres.com) o crea empreses vinculades (com Interacció Editorial, ideada per obrir camí

V O L U M

7

Una de les obres de referència en diferents volums d'Enciclopèdia Catalana

en el terreny de l'edició electrònica). O, ahora, edita llibres encarregats per institucions i empreses, incorpora o adquireix segells editors (Proa el 1983, La Galera el 1992, Pòrtic el 1997 o L'Isard el 2001), en gesta de nous (Text, de llibre escolar, o Geoestel, de mapes i guies) o endega coedicions amb institucions, mitjans de comunicació o altres editorials (Generalitat de Catalunya, Institut Català d'Estudis Mediterranis, TV3, Alianza Editorial o Columna). O, encara, alterna incursions en col·leccions distribuïdes als quioscos (Curar-se en Salut o Grans Èxits) o per diaris (*El Periódico de Catalunya* o *Avui*) amb altres en suport multimèdia (Vernal Media) i obre un portal d'internet (grec.net) amb enllaços a diferents fonts informatives de productes de la casa. Tot plegat és per dir que el grup ha estat tothora amatent a cobrir tots els flancs de la difusió cultural des de les plataformes que li són pròpies. Havent-me ja referit a Pòrtic i a La Galera en el volum anterior i atès que les Edicions Proa les abordo i reprenc en el capítol sobre edició literària, en la síntesi següent em cenyiré a descriure la part més rellevant de la resta de la producció editorial.

Sens dubte, la tipologia d'obres que més ha distingit i distingeix la casa són les de referència –de gran format, en múltiples volums i venudes sobretot a crèdit–, encarregades a especialistes i, doncs, rigorosament originals (vull dir: no traduïdes d'obres foranes). Les encapçala una peça bàsica de la nostra cultura i, ahora, la iniciativa de més magnitud econòmica en la història de l'edició en la llengua del país: les dues edicions (1969-1980 i 1986-1989) fins ara (amb més de 150.000 exemplars venuts) de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, en la qual es diu que es comptabilitzen dos

l'Enciclopèdia

milers de col·laboradors i de la qual, a banda dels preceptius suplementos (i del complement d'un *Atles Universal Català*), se n'han publicat versions manuals i en cd-rom i se n'ha obert un accés per internet. I segueixen, entre altres i per ordre cronològic, la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, la *Història Natural dels Països Catalans*, *Catalunya Romànica*, la *Història Econòmica de la Catalunya Contemporània*, l'*Enciclopèdia de Medicina i Salut, Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans* o, fa ben poc, l'*Enciclopèdia de Barcelona* (coeditada amb l'Ajuntament de la ciutat).

Paràgraf a part mereix també una segona línia editora, la dels diccionaris, que en conjunt representen un esforç de primer ordre, gairebé sense precedents, per dotar el català d'eines lexicogràfiques de solvència garantida.

Una mostra de
l'acreditada sèrie de
diccionaris bilingües
d'Enciclopèdia
Catalana

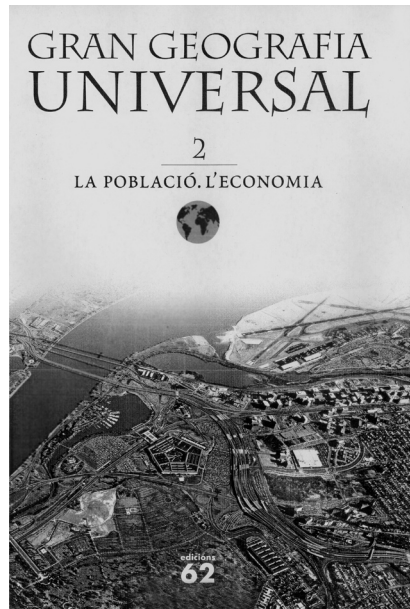
Em refereixo tant als diccionaris de la nostra llengua, elaborats amb una cura modèlica i dividits en generals (com el *Gran diccionari de la llengua catalana*) i complementaris (ortogràfic, etimològic, visual, de sinònims o d'abreviatures), com als terminològics (elaborats pel TERMCAT), els temàtics (d'historiografia, sociolingüística o esport) o, especialment, als bilingües (i la majoria bidireccionals), dels quals és pioner el Francès-Català (1979), seguit per un repertori d'una trentena de títols que es troba en procés de completar-se i que inclou, fins ara, el castellà, l'anglès, l'alemany, el portuguès, el rus, el japonès, el xinès, l'hongarès, el suec, el danès, el finès, el neerlandès, el sànscrit i el llatí.

Entre les restants col·leccions, que, com les anteriors, excel·leixen pel rigor i l'exigència intel·lectual, sobresurt la Biblioteca Universitària, Clàssics del Cristianisme (coeditada amb la Facultat de Teologia de Catalunya) o Guies i Itineraris, mentre que la Biblioteca de Cultura Catalana, una coedició amb Alianza Editorial que, encetada el 1986, anava destinada a difondre en castellà grans noms de la nostra cultura, compta amb un valor històric addicional. En fi: a més a més dels segells i empreses esmentades, el grup integra també Ensenyament Obert S.A. o una agència de màrqueting telefònic, i si el 2002 començava a publicar una revista de divulgació històrica (*Sàpiens*), tres anys després inaugurava una nova editorial, dedicada al llibre de no ficció (Mina). I després d'haver-se establert, el 1987, a la casa modernista Garriga Nogués, que restaura, ha traslladat la seu ben recentment al districte barceloní del 22@. En fi: després d'haver comprat, juntament amb Planeta (estiu de 2006), el 60% del Grup 62, han passat a aquest darrer els segells Proa, Pòrtic i Mina.

Grup 62: una remuntada històrica

Després del daltabaix sofert amb l'aventura fallida de l'Enciclopèdia Catalana, Edicions 62 (i el segell en castellà Península) s'estabilitza econòmicament cap a 1975. I d'ençà d'aleshores inicia un camí ascendent que l'ha dut al lloc preeminent que avui –propietat a parts iguals dels grups Planeta i Enciclopèdia Catalana i de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona– ocupa per dret propi. Entre les fites rellevants d'aquest procés expansiu mencionaré l'entrada en l'accionariat de “la Caixa” (1981), que anys després n'esdevé soci majoritari; la compra d'un 18% de les accions d'Edicions de la Magrana (1982); l'absorció de l'Editorial Empúries (1996), Muchnik Editores (1998), Editorial Selecta (1998)

edicions
62

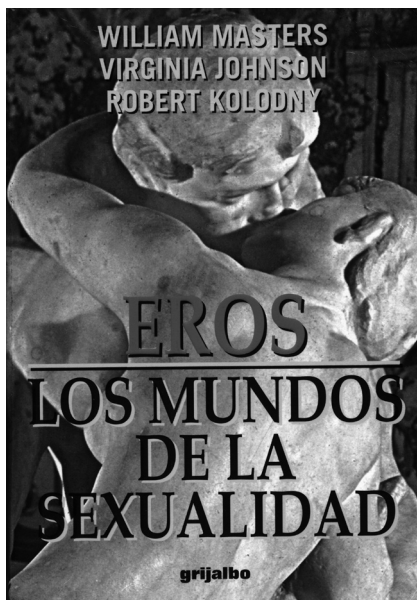
i Ediciones Luciérnaga; el reforç de la distribuïdora pròpia, Distribuciones de Enlace; la constitució d'una societat amb el Reial Automòbil Club de Catalunya per publicar guies turístiques, plànols i mapes (RACC-62); la incursió en el món de les revistes (*Descobrir Catalunya*, *Descobrir cuina*, *Altair*, *Descubrir*), aixoplugades sota el segell Edícola; les edicions per encàrrec, de particulars o institucions; o, en fi, la participació en la propietat d'una llibreria. El 2002, en què el conjunt de segells editors de la casa posen en circulació no pas menys que 500 títols nous, es posa fre a aquest creixement, que en els anys anteriors havia incidit sobretot en el mercat castellà d'Amèrica i que, en qualsevol cas, s'havia contagiat a altres grans grups.

Deixant de banda Edicions 62, Península i Empúries –el catàleg de les quals examino per separat més endavant–, avui la resta de l'activitat editora de llibres del grup, vehiculada majoritàriament en castellà, està integrada per Selecta (que explota el fons d'aquesta editorial històrica), Sagarmata (autors i obres clàssiques d'espiritualitat), Salsa Books (de gastronomia), Luciérnaga (espiritualitat, ciències ocultes, religió, psicologia, autoajuda), Talismán (novel·la romàntica), Diagonal (avui en estat letàrgic i representada sobretot per una col·lecció de llibre infantil) i, en especial, El Aleph (denominació nova de Muchnik Editores, amb prop de 600 títols al catàleg, en el qual la narrativa traduïda, majoritària, alterna amb l'assaig). D'ençà de l'estiu de 2006 (compra del 60% del grup 62 per part d'Enciclopèdia Catalana i Planeta), s'han incorporat al grup els segells següents: Destino Català, Planeta Català, Columna Edicions, Timun Mas Català, Proa, Pòrtic i Mina.

Del grup Grijalbo a Grijalbo Mondadori

Després d'haver aixoplugat el 1976 Editorial Crítica (que examino en un altre capítol), Grijalbo arrodoneix la creació d'un grup a la primavera dels 80 fundant-ne dues de noves: Ediciones Junior (especialitzada en còmics i llibres infantils) i Grijalbo/Dargaud (que difon els còmics francesos de Dargaud). D'aquesta fase expansiva, falcada en distribuïdores i filials escampades per una dotzena de repúbliques centre i sud-americanes, n'és testimoni un *Boletín de novedades Grijalbo*, que, destinat a llibreries i al públic en general, comença a publicar-se el juny de 1981 amb un tiratge de 50.000 exemplars; i, ahora, el *Diccionario enciclopédico Grijalbo*, que, amb sis

grijalbo

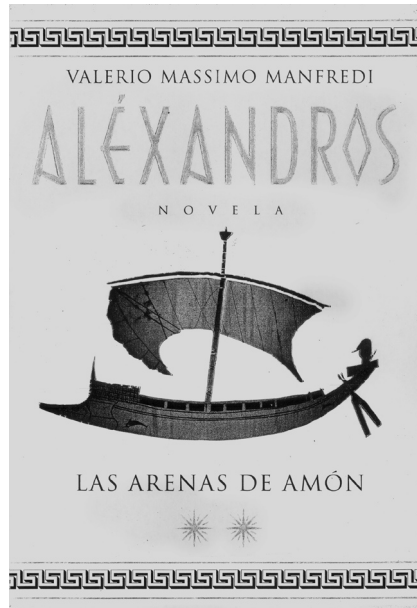

volums (i en un de sol en una edició manual), es convertia en estandard de la prosperitat econòmica de l'empresa, facilitada per la col·laboració decisiva de Josep M. Vives Farrés.

En la vetlla de la venda a Mondadori, el catàleg d'Ediciones Grijalbo continuava fonamentat en la narrativa, i especialment en les traduccions de *best sellers* nord-americans. Set col·leccions s'hi adscriuen: Bestseller Oro (Victoria Holt, John Gardner), Paperback (Anaïs Nin, Erica Jong, Irving Wallace), Edibolsillo, El Espejo de Tinta, Narrativa 80 (amb autors de literatura espanyola i alguns de catalans traduïts), Aventura Vivida (viatges i exploracions) i Plec de Setze (originals i traduccions en català). Anava seguida pel llibre pràctic (autoajuda, cuina, guies de la naturalesa), per la pedagogia i la psicologia (Biblioteca Didáctica, Relaciones Humanas y Sexología), història (Colección 80, d'història contemporània d'Espanya), Economia, grans obres (amb títols de temes molt heterogenis en diversos volums) i, en lloc destacat, diccionaris. L'oferta de diccionaris, en efecte, resulta amb el temps tan àmplia que reclama un catàleg propi, integrat per diccionaris temàtics (Grijalbo/Referencia, sobre els aspectes culturals més variats, i Cambridge Ilustrado) i per una corrua de diccionaris Collins, monolingües (anglès i espanyol) i bilingües (diferents combinacions entre anglès, espanyol, francès, italià i alemany).

Per part seva, Ediciones Junior i Grijalbo/Dargaud compartien un feix de col·leccions sense discriminar la pertinença de cadascuna. (De fet, Ediciones Junior, fundades cap a 1976, és una societat entre Grijalbo, Josep M. Vives i Jordi Arnau, que hi transfereix els còmics que publicava a Jaimes Libros després

d'aconseguir que Grijalbo es fes càrrec de l'edició dels àlbums d'Astérix que Dargaud li havia ofert. La trentena de col·leccions de còmics aplega creacions de tant relleu i difusió com Astérix, Lucky Luke, Los Pitufos, Charlie Brown, Iznogud, Garfield, Eric Castel, Blueberry o El Club de los Cinco, algunes de les quals es publiquen paral·lelament en català (Astérix, Lucky Luke, Espirú i Fantàstic, Eric Castel o Sergi Grapes, a banda d'una història de Catalunya també en còmic). Complementàriament, Junior acollia una secció de llibre infantil (Didáctica Junior, Fantasía de Siempre) que ofería títols també en la llengua del país. Amb més de mil títols a l'esquena, 2.000 milions de pessetes de facturació i setze empreses integrades (la majoria a Amèrica), el 1989 Mondadori –empresa

Un dels grans èxits de Grijalbo Mondadori és aquesta novel·la històrica

integrada en el grup Fininvest, propietat de Silvio Berlusconi— compra el Grup Grijalbo per formar Grijalbo Mondadori, que incorpora totes les divisions, a Espanya i a Amèrica, de l'empresa adquirida. Incapaç de jubilar-se, Joan Grijalbo funda aleshores l'Editorial Serres, que amb el temps passa a mans de la seva filla Poppy i que el 2005 ha acabat dins el grup RBA.

El 1993, Grijalbo Mondadori comptava amb sis segells editors, entre els quals Junior i Grijalbo Dargaud (que havien incrementat l'oferta en deu col·leccions de còmics més), Montena (amb col·leccions de narrativa i assaig però, sobretot, de llibres infantils, de vegades escolars) i El Arca de Junior (també destinat al públic infantil i en doble versió castellà-català). El catàleg d'Ediciones Grijalbo havia sofert pocs canvis, concretables en el tancament d'algunes col·leccions literàries, substituïdes per unes altres (com Hojas Nuevas, de biografies, i Las Pérfidas, narrativa de temes passablement escabrosos i de títols espaterrants). I el de Mondadori alternava a grans trets l'assaig i el pensament (Enfoques) amb les biografies i els reportatges d'actualitat (Ómnibus, Biblioteca), però on trepitjava amb més força era en el terreny de la ficció, no tant per les col·leccions Óscar (escrits breus de la literatura universal de tots els temps) i Rectángulo, sinó per Narrativa, que amb més de 200 títols hostatjava un selecte feix d'escriptors en castellà, espanyols (Francisco Ayala, Juan Goytisolo, García Hortelano, Manuel Vázquez Montalbán) i llatinoamericans (Gabriel García Márquez, Carlos Fuentes, Juan Carlos Onetti, Alejo Carpentier, Guillermo Cabrera Infante).

Random House Mondadori, paradigma de concentració empresarial

Random House, el més important segell editor dels EUA, cau el 1998 sota el control de Bertelsmann, que hi posa el nord-americà Peter Olson al capdavant. A banda del Círculo de Lectores/Cercle de Lectors (que el 1997 havia escampat 170 milions d'exemplars per tot Espanya), Bertelsmann comptava aleshores a Espanya amb Plaza&Janés (adquirida íntegrament el 1982), amb la madrilenya Debate, amb Lumen (comprada el 1996) i amb Galaxia Gutenberg (un segell nou posat sota la direcció de Hans Meinke, principal responsable de la gran expansió del Círculo, així que s'hi jubila el 1997).

Per part seva, Mondadori s'instal·la a Barcelona el 1987 i irromp amb molta força amb un catàleg centrat en la narrativa actual, tant traduïda (Gore Vidal, J.M. Coetzee, Daniel Pennac) com –ho acabem de veure– en espanyol (amb els puntals de Gabriel García Márquez o Manuel Vázquez Montalbán, per a cadascun dels quals es configura una biblioteca pròpia en el catàleg). La compra del grup Grijalbo sembla que obeeix al mateix objectiu empresarial que les de Plaza&Janés i Salvat per part, respectivament, de Bertelsmann i Hachette: tenir una porta oberta al mercat llatinoamericà. De la raó social Grijalbo Mondadori se'n fa càrrec Gonçal Pontón fins a 1998, any en què el substitueix Riccardo Cavallero. Cavallero, italià de Torí, desplega espectaculars llançaments publicitaris per promocionar alguns títols (com una novel·la

R

històrica en tres volums, *Alexandros*, de la qual se'n venen 1.300.000 exemplars) o una col·lecció de butxaca, *Mitos*.

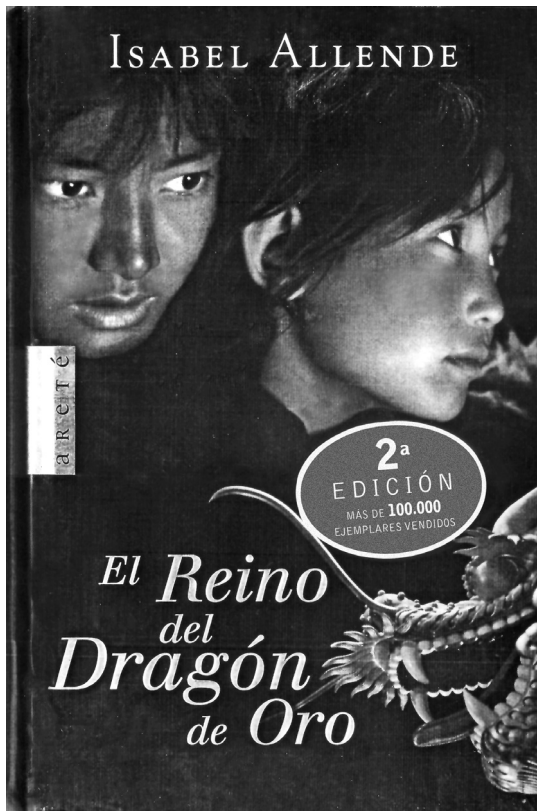
L'aliança (una *joint venture*) establerta a Barcelona el 2001 entre Random House i Mondadori ha desembocat avui dia, pel que fa estrictament a la comercialització en llibreries, en el segon grup editorial en llengua espanyola, estructurat en tres àrees geogràfiques: Espanya, el Con Sud americà i Amèrica del Nord. Heus aquí com explica Sergio Vila-Sanjuán les raons d'aquesta fusió, fonamentades en la complementarietat dels perfils respectius:

¿Y si Bertelsmann y Mondadori fundían sus divisiones literarias en lengua española para, en vez de hacerse la competencia, formar un coloso que pudiera hacer sombra a Planeta y superar la implantación del grupo Santillana en América? [...] Bertelsmann era fuerte en Argentina, donde acababa de adquirir la histórica editorial Sudamericana, mientras que Mondadori tenía poderosos tentáculos en México debido a la implantación realizada años atrás por Juan Grijalbo. Bertelsmann, a través de Plaza&Janés, controlaba los grandes autores internacionales de best-sellers como Frederick Forsyth o Michael Crichton, pero Mondadori era el grupo editor de García Márquez. Plaza contaba con la mejor implantación de libro de bolsillo en España, consolidada a lo largo de los años por Juan Pascual, mientras Mondadori tenía la colección de libros de autoayuda que más funcionaba del país...

En l'actualitat, integren el grup els següents segells editors: Areté (de narrativa i assaig), Beascoa (llibre infantil), Debate (d'assaig d'ampli espectre, història i biografies), Debolsillo (amb més de 1.300 títols), Electa (art i arquitectura), Galaxia Gutenberg, Grijalbo,

Lumen, Mondadori, Montena (literatura juvenil), Plaza&Janés, Rosa dels Vents (que remet deliberadament a una llegendària col·lecció del Josep Janés anterior a 1939 i s'orienta al llibre de gran consum, tant de narrativa com de no ficció) i Sudamericana (l'acreditada editorial argentina, de la qual s'ha mantingut i ampliat una part substancial del catàleg).

g

Areté és un dels segells de Random House Mondadori

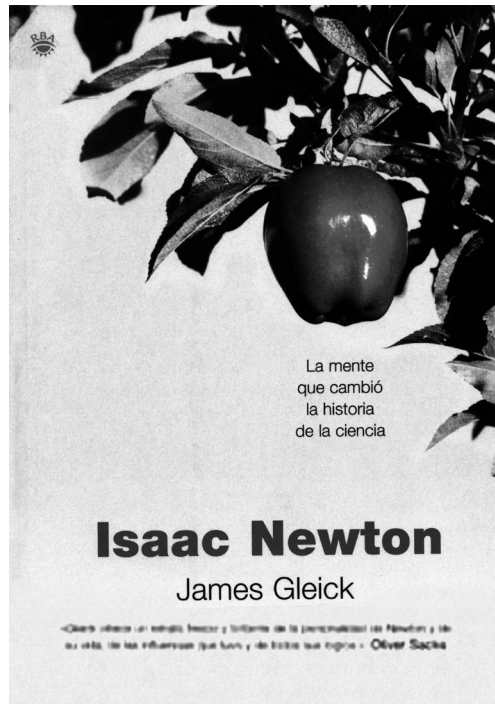
K

RBA: un puixant grup de comunicació

Un dels grups editorials més singulars és RBA, nom resultant de les inicials dels primers cognoms de Roberto Rodrigo, Carmen Balcells i Robert Altarriba. El primer i el tercer, procedents de Bruguera, s'uneixen empresarialment amb la cèlebre agent literària el 1981 per fundar una empresa de serveis editorials que entre 1991 i 1998 s'associa amb el grup Planeta (divisió Planeta DeAgostini). Quan se'n separa, només amb Rodrigo al capdavant (un argentí que recala a Barcelona el 1971 després d'una etapa de guerriller revolucionari), inicia una expansió vertiginosa invertint en tres fronts: col·leccionables i promocions editorials (distribuïts als quioscos o comercialitzats per subscripció), revistes (actualment amb més d'una cinquantena de capçaleres, entre les quals tres de National Geographic, marca de la qual RBA té la llicència en espanyol des de 1994) i llibres (distribuïts en llibreries). El puntal d'aquesta expansió han estat i són les dues primeres línies (col·leccionables i revistes), que –falcades en aliances amb editores estrangeres, en 12 llengües i amb implantació a 47 països d'Europa i Amèrica– en l'exercici de 2005 sumaven el 92% de la facturació, que aquell any pujava a 345 milions d'euros (xifra que el convertia en el cinquè grup de comunicació de l'Estat). Entre els productes de la divisió dels col·leccionables i les promocions (amb 64 llançaments el 2004, que representaven el 45% de la quota a Espanya aquell any) hi figuren col·leccions de llibres, destinades a un públic general (com els Grandes Autores de la Lengua Española, que recopila obres completes) o a un sector específic (infantil i juvenil amb El Club de los Cinco,

cèlebre sèrie d'Enid Blyton, o femení amb Mujeres). Avui el grup ha començat a invertir amb empena i decisió en el món de la producció audiovisual, “a l'entorn” –són paraules de Rodrigo– “de les quatre pantalles: televisió, internet, telefonia i cinema”.

L'edició de llibres pensada per a llibreries descansa en un segell propi, RBA, i en sis més que el grup ha anat adquirint: National Geographic (col·leccions d'aventures o guies de viatge en llibre i DVD), La Magrana (la trajectòria i catàleg de la qual descriu en un altre capítol), Integral (obres d'autoajuda i

Un dels títols
de divulgació
científica de RBA

W

superació personal, cuina, alimentació, medicines alternatives, religió i ocultisme, creixença i educació dels fills), Molino (llibre infantil i tot el fons d'Agatha Christie en espanyol), Serres (fundada per Joan Grijalbo i també de contingut infantil) i Gredos (editorial madrilenya adquirida el 2006). Amb el nom no compartit, RBA desplega un catàleg doble, en edició normal i de butxaca, que es basa sobretot en la narrativa contemporània i actual, majoritàriament traduïda, d'interès general o especialitzada (policíaca, romàntica o les obres d'Agatha Christie), però que incideix també amb força en altres temes: biografies, memòries i testimonis personals, reportatges i cròniques periodístiques, assaig, gastronomia o autoajuda i superació personal (gènere, aquest darrer, dins el qual sobresurt l'autor de més èxit de la casa, el metge i escriptor argentí Jorge Bucay, amb més de dos milions d'exemplars venuts del conjunt de les seves obres).

L'edició generalista

A banda de les editorials aquí consignades, caldria afegir-hi les que, encara actives (com Nauta, Pòrtic, NoguerCaralt o Martínez Roca), figuren sota el mateix epígraf dins el volum precedent.

**BIBLIOTECA
SERRADOR**

Publicacions de l'Abadia de Montserrat: una tradició de cinc segles

Sota la batuta intel·lectual, sàvia i laboriosa, de Josep Massot i Muntaner, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM per als *connaisseurs*) han viscut un creixement accelerat de producció, un creixement que el 2005 multiplicava llargament per quatre els quatre centenars de títols de 1980 (els consignava i descrivia en el volum anterior d'aquesta obra). Alhora, en aquests 25 anys l'eixamplament del catàleg ha anat acompanyat d'una redefinició: des de fa temps correspon al d'una editorial generalista que, al costat de les col·leccions religioses que la identifiquen des dels orígens, n'ha desplegat unes altres en paral·lel que, sumades en conjunt, han acabat sent majoritàries. Unes col·leccions que, signe distintiu de l'empresa, es publiquen sovint, no tan sols en coedició amb institucions polítiques (ajuntaments) i culturals (universitats) i amb altres editorials (Grup Enciclopèdia Catalana), sinó que obtenen per a alguns títols suport financer d'organismes privats i públics. Una fita històrica de la trajectòria recent de la casa la constitueix la commemoració, el 1999, del cinquè centenari dels primers llibres impresos al monestir, circumstància que, afegida al fet que en publicava des de temps enrere, converteix les PAM en una de les editorials avui en actiu més antigues del món. Tancaré aquest

G

paràgraf introductori fent referència a les revistes; a les ja esmentades en el volum anterior, des de 1980 la casa n'ha afegit tres més, de caire cultural i erudit: *Revista de Catalunya*, *Caplletra* i *Catalan Review*.

He limitat el batalló de les vuitanta-i-tantes col·leccions del catàleg (que agrupen uns 4.400 títols) a aquelles de més gruix o significació, que al seu torn he agrupat en línies temàtiques. Sens dubte, l'hegemònica i més característica dels darrers 25 anys pertany a l'àmbit de la llengua, la literatura i la història catalana (entenen sota el gentilici la totalitat del domini lingüístic): respon a la vocació i a la dedicació de Massot i Muntaner (autor d'una trentena de títols del catàleg) i ha dotat les PAM del perfil d'una editorial universitària de filologia, humanitats i ciències socials. Em refereixo a col·leccions com Biblioteca Serra d'Or (que amb més de 350 títols és la més nodrida), Biblioteca Abat Oliba (amb estudis, actes de congressos, epistolaris o obres completes), Textos i Estudis de Cultura Catalana (que inclou temes i autors de l'Edat Mitjana i edicions de textos), Estudis de Llengua i Literatura Catalanes (miscel·lànies i homenatges a estudiosos, erudits i acadèmics), Biblioteca Marian Aguiló (atenció centrada en les Balears), Biblioteca Sanchis Guarner (autors i temes valencians) o, encara, la importantíssima represa de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

Quantitativament parlant, a continuació se situa el llibre infantil i juvenil, molt sovint il·lustrat i amb predomini notori de la narrativa (Llibres del Sol i de la Lluna, que alterna originals i traduccions, o Les Arrels, l'Aventura i la Història, dins la qual Oriol Vergés novel·la en solitari diferents episodis de la història de Catalunya). En tercer lloc mencionaré el bloc d'excursionisme i muntanyisme

(Cavall Bernat, Llibre de Motxilla), el de material didàctic (dins el qual se situa el cèlebre mètode *Digui, digui*), el d'història local i, és clar, el de religió i espiritualitat, amb reculls de pregàries i d'homilies, la Bíblia i comentaris bíblics, reflexions teològiques o història de l'església (Saurí, El Gra de Blat, L'Espiga, La Bíblia de Montserrat, Scripta et Documenta). En fi: la tasca editora de les PAM (ho va destacar Josep Faulí) s'ajusta amb precisió al concepte de treball de sant Benet, fundador de l'orde que les aixopluga: "un treball productiu, responsable, de col·laboració, amb utilitat social".

B

Volum d'una de les col·leccions més consolidades de les Publicacions de l'Abadía de Montserrat

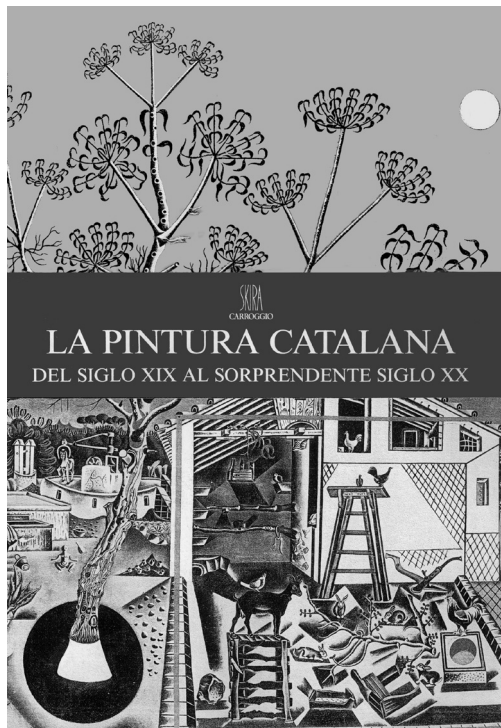
Carroggio, gairebé centenària

Carroggio S. A. de Ediciones, fundada el 1911 per Ferran Carroggio Muntadas, ocupa un lloc destacat en el rànquing de les nostres editorials de trajectòria més dilatada. Ha estat sempre una empresa familiar, avui en mans de la tercera generació (representada per Santiago Carroggio Guerin), i ha publicat a la ratlla de 2.000 títols, en cinc idiomes: castellà, català, anglès, francès i japonès. I s'ha especialitzat, de sempre, en la venda a crèdit de grans obres de referència, enciclopèdies o diccionaris, amb el nom propi o acudint als segells d'Editorial Durban i CIESA (Compañía Internacional Editora, S.A.). Durant quatre dècades, a més, va publicar en espanyol les obres d'una editorial suïssa, les Éditions d'Art d'Albert Skira, i avui comercialitza una part del fons en llibreries (a través d'un conveni amb l'Editorial Belacqua), difon títols en suports multimèdia, coedita per al canal premsa o produeix catàlegs destinats a museus o exposicions. Així mateix, ha rebut diferents guardons (com el del llibre més ben editat de l'any) que reconeixen la qualitat formal del producte imprès.

Actualment, el catàleg, integrat bàsicament per obres de gran format en diferents volums, es basa en tres seccions: 1) la d'art (amb històries generals, panorames temàtics o estètics i monografies centrades en diferents països); 2) la d'enciclopèdies i diccionaris d'abast generalista (com ara l'*Enciclopedia Universal Magna*, en 40 volums, o l'*Enciclopedia Multimedia Durban*); i 3) la d'obres de temàtica especialitzada, sobre història (una història d'Espanya i una altra d'universal), naturalesa i geografia (*A través del mundo*) o puericultura i educació (*Ser padres hoy o Docta. Guía educativa Carroggio*).

SKIRA
CARROGGIO

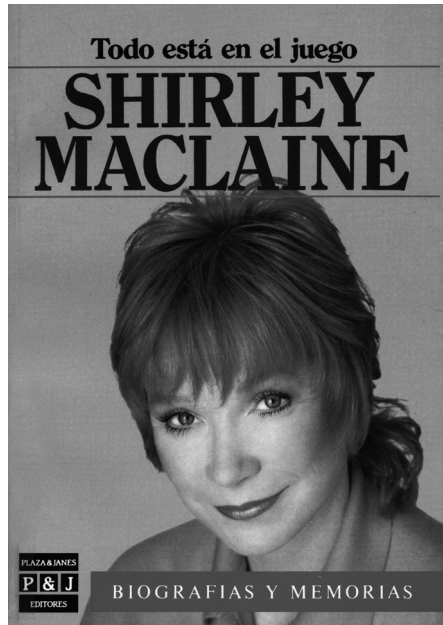

Una de les
coedicions de
Carroggio amb
les Éditions d'Art
d'Albert Skira

M

Plaza&Janés, fidel al llibre de consum per al gran públic

En la commemoració del 25è aniversari (1984), l'empresa (ja en mans de Bertelsmann al 100%) comptava amb una plantilla de 850 persones i exportava el 10% de la producció, xifrada en tres milions d'exemplars anuals. L'efemèride se celebrava convocant la primera edició del Premio Internacional de Novela Plaza&Janés (per competir amb el Planeta) i presentant el Sonobox ("el llibre que parla"), una novetat de la fira de Frankfurt d'aquell any que Plaza&Janés havia adquirit en exclusiva per a Espanya (i que consistia en un suport d'àudio que acompanyava obres històriques). A desgrat de tot, l'editorial sofria elevades pèrdues econòmiques, derivades probablement d'un altíssim ritme de producció (prop de 600 títols anuals, entre novetats i reedicions, cap a 1985). La situació financera comença a redreçar-se al llarg dels 90, en bona part gràcies a una nova gerència que aposta amb força per la distribució massiva en les grans superfícies comercials i per una agressiva política de màrqueting, basada especialment a concentrar els esforços promocionals en un nombre limitat de títols (a tot estirar, tres o quatre per trimestre). D'aleshores ençà, un dels seus punts forts, els *best sellers* de narrativa, compta amb escriptors de tant reconeixement públic com Isabel Allende i Juan Marsé entre els de llengua espanyola i com John Le Carré, Stephen King, Frederick Forsyth o Salman Rushdie entre els de llengua anglesa, alguns dels quals integren, paral·lelament a les novetats, biblioteques d'autor. El 1996 l'editorial treia a la llum una publicació mensual,

El Correo de las Letras, amb informació sobre les pròpies novetats i sobre l'actualitat internacional. I el 2002 inaugurava el segell Rosa dels Vents, nom que remet a una de les col·leccions impulsades per Josep Janés abans de 1939. Remataré aquest paràgraf contextualitzador afegint que, en l'actualitat, convoca tres premis: el Ciudad de Torrevieja de novel·la (des de 2001), el Miguel Gil de periodisme (des de 2001) i l'Así Fue d'història (des de 1998), associat a la col·lecció homònima.

Un catàleg de finals dels 80 o primers dels 90 alberga una quarantena de col·leccions distribuïdes en quatre àmbits: ficció, llibre infantil, no ficció i grans obres.

Dins el primer, sens dubte el més poblat de títols, despuntava la col·lecció Literària, de narrativa del segle XX (amb autors, a banda dels citats, com John Updike, Naguib Mahfouz o Jorge Amado), seguida per Éxitos, que acollia *best sellers* d'actualitat (Tom Clancy, Harold Robbins, Erica Jong, Ken Follett), per Nueva Narrativa, per Lletres Catalanes (l'única en la nostra llengua), per Selecciones de Poesía (amb una doble sèrie, espanyola i universal) i per un estol de col·leccions de narrativa en format de butxaca (El Ave Fénix, Jet, Cisne, Gran Reno o Black). El segon àmbit, batejat amb el nom de Plaza Joven, es destinava gairebé en exclusiva al llibre per als més petits, repartit entre col·leccions didàctiques, interactives o de butxaca i totes copiosament il·lustrades. En tercer lloc, dins el bloc de no ficció, molt heterogeni, predominaven les obres de tipus històric o de reflexions sobre temes d'actualitat (col·leccions Époqa o Crónica, aquesta darrera més aviat una sèrie de volums de gran format); els feien costat altres temes com economia i empresa, biografies i memòries, divulgació cultural (sobretot científica), guies de viatge, esoterisme, llibre pràctic o gastronomia, flanquejats també per un seguit de col·leccions de butxaca (Tribuna, Otros Horizontes, Dinámica). Finalment, la secció de grans obres, resultat d'un gran esforç inversor per part de l'empresa, oferia un repertori tan rellevant d'enciclopèdies i obres de referència, en múltiples volums, que reclama la menció d'alguns títols; en lloc destacat hi figura l'enciclopèdia *Gran Larousse Universal* (24 volums i 17.000 pàgines en l'edició de 1992), seguida pel *Gran Diccionario Enciclopédico Plaza&Janés* (20 volums), per la *Gran Enciclopedia Temática Plaza&Janés* (12 volums),

per *El Patrimonio del Mundo* (10 volums), per *Decennium* (una història universal) o per *La Nostra Gent* (una història de Catalunya).

D'ençà d'aleshores, l'editorial ha reduït sensiblement el nombre de col·leccions del catàleg, que avui descansa en quatre línies: la narrativa en llengua espanyola o estrangera (s'hi han incorporat escriptors com Alberto Vázquez Figueroa o Danielle Steel), les biografies i memòries (centrades sobretot en personatges mediàtics), els llibres pràctics (amb autors popularitzats per la televisió) i els d'història (que, amb la col·lecció *Así Fue* d'estendard, giren al voltant de la història contemporània, principalment l'espanyola).

beta
editorial

Beta: la reencarnació de Jaimes Libros

D'una família d'impressors, Jaume Arnau, un tipògraf lletraferit, obre a Barcelona, tot just acabada la guerra, una llibreria, *Selecciones Jaimes*, a partir de la qual comença a editar modestament, amb el segell de *Jaimes Editor*, una col·lecció, *Teseo*, de narrativa universal. Cap a 1960 entra en el negoci patern un fill, Jordi Arnau, que renova i revitalitza l'activitat editorial (rebatejada *Jaimes Libros*) obrint-hi, en català i castellà, dues línies amb obres exclusivament traduïdes: còmic d'aventures per a adolescents (com ara *Spirou*) de les editorials *Lombard*, *Dargaud* i *Dupuis* (col·leccions *Epítom* o *Vidorama*) i llibre infantil (com els *Llibres Putxi / Libros Puchi*). Poc després creava en paral·lel la marca *Vidorama*, que inclou sobretot col·leccions de caire divulgatiu (*El Mundo del Saber*), *Biblioteca Familiar* o *Ciencia Visión*). I si el fons de còmics, com he indicat més amunt, es transfereix a *Ediciones Junior* (del grup

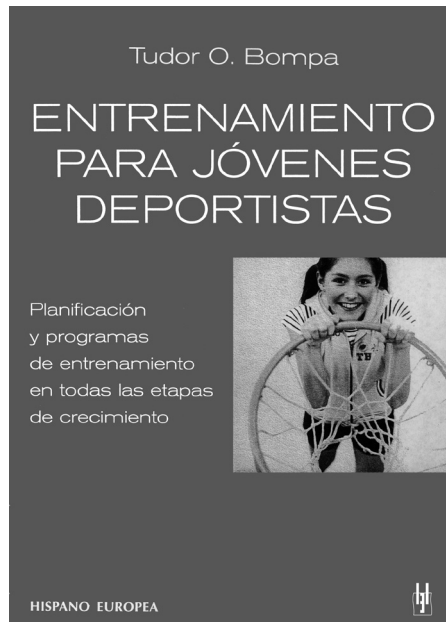
Grijalbo), i el segell Vidorama acaba sent explotat juntament amb Timun Mas, el 1988 l'empresa adopta el nom de Beta Editorial, que des de 1997 dirigeix Víctor Arnau, fill de Jordi i, doncs, representant de la tercera generació.

En l'actualitat, Beta conserva encara vincles amb el còmic francès (productes derivats d'Astérix i dels Barrufets al costat d'una autora com Claire Bretécher), es manté encara fidel al llibre infantil (*Víctor Pedete*) i acull col·leccions de ciències aplicades amb títols encarregats sovint per institucions públiques i privades, com ara Pacte Industrial Metropolità (temes de la regió metropolitana barcelonina), Theknos i Quaderns de Tecnologia).

Mostra de la producció actual de Beta

Hispano Europea o la vocació pel llibre pràctic

En els orígens, el contingut del catàleg de l'Editorial Hispano Europea S.A. ve determinat pels interessos intel·lectuals i les aficions esportives del fundador, Jordi Prat Ballester, que debuta com a editor el 1953 publicant assaig sobre aspectes polítics i ideològics d'àmbit europeu i una sèrie de tècniques esportives (col·lecció Herakles) i esports d'aventura (singularment muntanyisme). De mica en mica el catàleg es va obrint a altres temes, com ara els jurídics i empresarials, fins que el 1987, arran del traspàs del fundador, un seu fill, Jordi Prat Rosal, actual gerent i propietari, en capgira l'orientació.

R

Amb 1.300 títols al catàleg (dels quals 700 de vius i la gran majoria traduïts), avui Hispano Europea centra la producció en les activitats d'oci i temps lliure, aficions, salut, autoajuda i llibre pràctic. Així, un dels eixos temàtics més atesos, la pràctica d'esports (escacs, hípica, gimnàstica, judo, atletisme, tenis, ciclisme o esports d'equip) –de vegades amb finalitats terapèutiques (*fitness*)–, alterna amb una nodrida oferta de títols sobre animals de companyia (gats, gossos, peixos, petits mamífers, ocells i rèptils) i amb manuals sobre jardineria, *hobbies* o caça i pesca.

Parramón: la connexió colombiana

El segell que comença sent Instituto Parramón Ediciones sorgeix el 1962 d'un centre d'ensenyament de pintura i dibuix per correspondència que, creat tres anys abans, funda i dirigeix Josep M. Parramon, pintor i professor de belles arts. Les primeres publicacions brollen dels materials pedagògics segregats pels diferents cursos del centre, com ara la col·lecció *Aprender Haciendo* (amb seccions de dibuix, pintura, grafisme i creacions manuals), als quals amb el temps s'hi sumen obres sobre fotografia i cinema, enciclopèdies temàtiques de divulgació cultural i d'aficions (ceràmica, astronomia, puericultura, ioga, joieria, horticultura) i, en darrer terme, llibre infantil –en els orígens exclusivament didàctic i educatiu.

El catàleg es trobava plenament consolidat quan, pels volts de 1990, l'empresa és adquirida per la multinacional colombiana Norma Comunicaciones (propietat del grup Carvajal S.A.), que passa a denominar-la Parramón Ediciones i li dona un fort

impuls, falcat en campanyes publicitàries a la televisió i fonamentat especialment en el ram del llibre infantil. Així, promou un seguit de col·leccions que –en doble edició castellà-català i distribuïdes a llibreries i sobretot a quioscos a un ritme d’una novetat setmanal– s’organitzen temàticament (l’escola, les festes, els viatges, els esports, la naturalesa), difonen contes clàssics de tots els temps i, finalment, exploten a fons l’èxit de sèries televisives (les tortugues Ninja, Oliver i Benji o els Caçafantemes); de mica en mica, però, l’oferta infantil i juvenil s’ha anat centrant en el llibre de contingut didàctic i educatiu. Simultàniament, la nova propietat amplia el fons d’autoaprenentatge d’arts plàstiques, manualitats i oficis artístics (col·lecció Arte

y Manualidades, que compta també amb una branca infantil i juvenil), integra dins Parramón el 1998 el segell Mens Sana (llibres de salut, alimentació sana i autoajuda) i el 2003, Parenting (d'orientació als pares futurs o novells). Diré encara per acabar que Norma Comunicaciones –que el 2002 compra Granica Ediciones i l'any següent Belacqua– comercialitza avui els seus llibres arreu del món en diferents idiomes.

Naturart/Blume o la diversificació

Amb Naturart S.A., que recorre complementàriament a la denominació Blume, ens trobem amb una altra editorial de propietat familiar, fundada per Sigfrid Blume el 1965. En una primera etapa, les publicacions sobre art, història i fotografia es difonien en grans obres il·lustrades (com ara els 5 volums dels *Itinerarios de arquitectura popular española*, obra col·lectiva dirigida per Luis Feduchi). I coexistien amb altres de caire marcadament tècnic (urbanisme, arquitectura, construcció, decoració i tecnologia), línies que gradualment es complementen amb agricultura i ramaderia, ecologia, automobilisme, nàutica, esports o jardineria (de vegades en doble edició castellà-català) i amb una sèrie de llibres en la nostra llengua d'història, art i biografies. De manera simultània, l'empresa, avui en mans de Leopold Blume Schnitzer (fill del fundador), es dotava d'una distribuïdora pròpia i obria sucursals en una colla de repúbliques americanes.

Pàgina següent:
manuais tècnics
i guies pràctiques,
dues constants de
Naturart/Blume

El catàleg de Naturart, atapeït de títols traduïts, consta actualment de dinou sèries temàtiques, que he agrupat en quatre blocs per facilitar-ne la descripció.

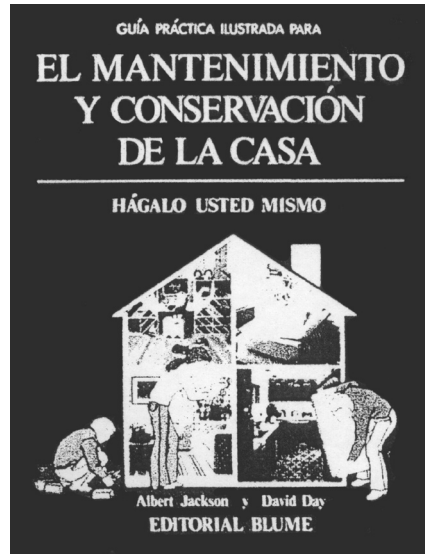

Figura en primer lloc una secció infantil, que frega el centenar de títols, tots il·lustrats, i que compagina la ficció amb el llibre lúdic i didàctic; els coneixements o la divulgació cultural tenen cabuda, en segon lloc, en col·leccions d'empresa (màrqueting, gestió i comunicació), ecologia i història (aplec miscel·lani de títols sobre art, filosofia, religió, mitologia, civilitzacions o música); un tercer bloc reuneix publicacions d'arquitectura, disseny, decoració i artesanía; i he reservat el quart i darrer lloc a les col·leccions més nombroses, consagrades al llibre pràctic i a les activitats de temps lliure (esports, enologia, equitació, jardineria, naturalesa, pintura i dibuix, salut, viatges, cuina i fotografia).

M

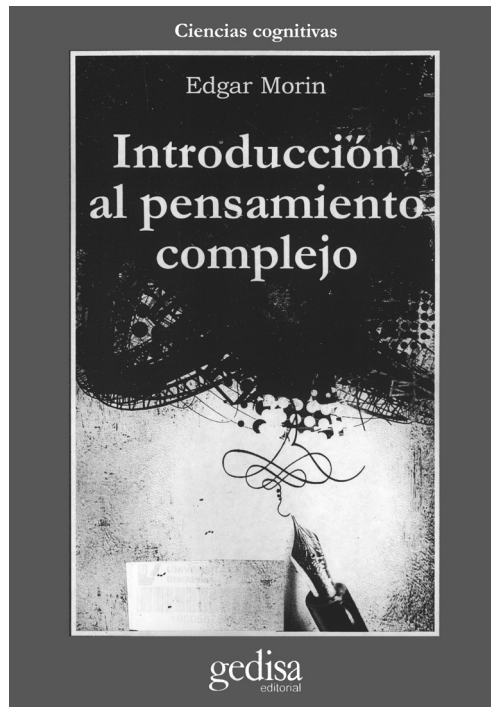
Gedisa: cultures i ideologies contemporànies

Fundada el 1977 per Víctor Landman –un empresari argentí que s'instal·la a Barcelona amb el desig de perdre de vista la dictadura militar–, Editorial Gedisa publica en exclusiva de bon començament no ficció, amb especial incidència en l'assaig i el pensament sobre problemes i qüestions del nostre temps, gèneres que aviat conviuen amb manuals destinats a la docència i a la recerca universitàries i amb llibres de divulgació i autoajuda. Amb la divisa triple d'“independència, innovació i coneixement” i amb 1.300 títols publicats (dels quals 600 de vius al catàleg), Gedisa –avui dirigida per Alfredo Landman, fill del fundador– produeix a un ritme anual de 70 novetats i 100 reedicions i manté seus obertes a Mèxic, Argentina, Veneçuela, Colòmbia, Xile, Perú i Uruguai. Es tracta, en síntesi, d'una iniciativa atenta als nous corrents de pensament que, en paraules de Víctor Landman, pretén “*editar las ideas más nuevas sin esperar que el mercado nos las exija o asegure su demanda*”.

A la primera col·lecció, Libertad y Cambio (de nom ben significatiu en l'Espanya de 1977), n'han seguit moltes més, integrades bàsicament per traduccions i nodrides per temes ben diversos: psicologia (Ciencias Cognitivas, Psiconálisis o Terapia familiar); educació (Herramientas universitarias o Pedagogía Social); filosofia i ètica; ciències de la comunicació (Arte y arquitectura, Cine, Comunicación, Música y Teatro o Periodismo de Investigación); divulgació (Autoayuda, Divulgación Científica, Esoterismo y Orientalismo,

Juegos, Marketing, Narrativa Empresarial, Parenting, Recursos Humanos i Sexualidad); i un calaix de sastre encobert sota l'etiqueta de ciències humanes (Bioètica, Antropología, Biografías y Conversaciones, Ciencias Políticas, Cultura y Sociedad, Economía, Estudios Culturales, Filosofía del Derecho, Historia, Historia de la Cultura, Lenguaje, Lectura y Escritura, Literatura y Crítica Literaria, Matemáticas, Nuevas Tecnologías, Resolución de Conflictos, Sociología o Temas e Historia del Judaísmo). En fi: si entre els autors més notoris del catàleg hi figuren, posem per cas, Hannah Arendt, Norberto Bobbio, Roger Chartier

gedisa
editorial

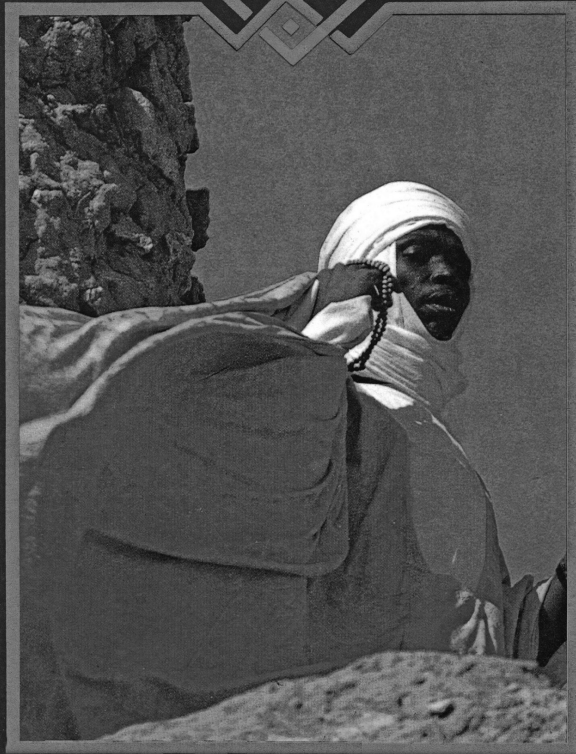
i George Steiner, entre els èxits de vendes se situen els títols següents: *El niño feliz*, de Dorothy Corkille Briggs, *Cómo se hace una tesis*, d'Umberto Eco, *Enamoramiento y amor*, de Francesco Alberoni i *Los patitos feos*, de Boris Cyrulnik. Afegiré encara que Gedisa acull la publicació de tres revistes: *Revista Iberoamericana de Discurso y Sociedad*, *Perspectivas Bioéticas* i *deSignis* (de semiòtica).

Folio: edició multimèdia amb vocació internacional

Julià Viñuales, que es forma en l'ofici, entre 1966 i 1981, a l'Editorial Salvat, on aviat esdevé director general editorial, acaba sortint-ne per fundar una empresa pròpia i independent, Folio, que neix el 1980, dins Salvat mateix, com una divisió encarregada de publicar llibres il·lustrats. Una divisió que, amb Viñuales ja emancipat de la casa matriu, actuarà a partir d'ara també com una societat que participa accionarialment en altres iniciatives editorials desplegades en paral·lel. És el cas d'Ediciones Orbis, que, propietat a parts iguals de Bertelsmann i Folio, en la dècada dels 80 distribueix als quioscos un seguit d'obres en fascicles i llibres (històries de la literatura, una enciclopèdia de l'economia) que reben una notable acollida pública; o de Time Life Warner España, associació de Folio amb Time Life per comercialitzar col·leccions de llibres i DVD; o, encara, de les inversions temporals de Viñuales en tres editorials: Destino (propietari de la part de Josep Vergés), Tusquets i Columna.

La trajectòria de Folio, iniciada modestament (una hipoteca sobre el domicili del propietari), s'ha beneficiat

HISTORIA DE AFRICA

BASIL DAVIDSON

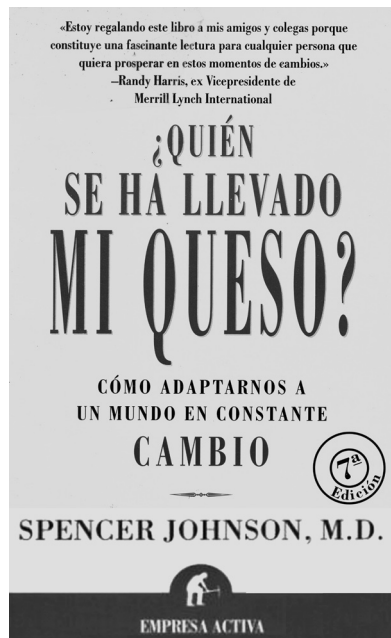
folio

folio

de la xarxa de contactes internacionals de Viñuales, una xarxa que, començada a teixir en l'etapa Salvat, constitueix el seu patrimoni més valuós. De fet, es tracta d'una empresa editora singular, que comercialitza la seva producció –integrada per llibres, fascicles, cds, cd-roms i dvds– a quioscos, llibreries i premsa diària (sèries col·leccionables de diferents rotatius), que publica per encàrrec (edició a la carta) i que, en fi, obté dos terços de la facturació total fora d'Espanya (de vegades editant en altres llengües a més de l'espanyola). Així, al continent americà ven a Mèxic, Argentina, Colòmbia, Perú, Xile, Uruguai i Brasil; i, a l'europèu, a Portugal, França, Bèlgica, Holanda i Itàlia. Tot plegat contribueix al fet que Folio faci sovint grans tiratges, que permeten posar els preus de venda a l'abast de moltes butxaques. El contingut del catàleg descansa sobretot en el llibre il·lustrat, de format mitjà i gran, d'àmplia varietat temàtica i amb títols que, en l'actualitat, són fruit d'un acord marc amb la BBC per al mercat americà. Temes? Doncs història i geografia (Biblioteca Egipto, Grandes Civilizaciones del Pasado), art (Historia de la Pintura, Historia del Arte), manualitats (Enciclopedia Punto de Cruz, Taller de Decoración), música (Classic Legends, The Chess Collection), naturalesa i vida animal (Paraísos salvajes, Planeta Azul), viatges (Biblioteca del Viajero) o cursos d'anglès (Search, Look Ahead). Completen l'oferta col·leccions de biografies (com Protagonistas de la Historia) i de literatura (com Grandes Obras de la Literatura Universal), algunes de les quals difoses en milions d'exemplars formant part de l'edició d'alguns diaris.

Urano, envoltada de satèl·lits

Un grup de socis –entre els quals es trobava Joaquim Sabaté Plubins, avui al capdavant de l'empresa– funda Ediciones Urano el 1983 amb el propòsit de publicar, prioritàriament, llibres d'autoajuda, salut i medicina alternativa, amb els quals aconseguen els primers èxits de vendes (amb autors com Lair Ribeiro o Louise Hay, del conjunt dels llibres de la qual se n'han venut més d'un milió d'exemplars). Esperonada per aquest felix debut, l'editorial, que avui compta amb unes 200 persones de plantilla, obre filials en set països americans (Argentina, Xile, Colòmbia, Mèxic, Veneçuela, Uruguai i els EUA). I a partir de 1998

Un gran èxit comercial d'un dels segells d'Urano

comença a obrir el ventall temàtic inaugurant, més que no pas col·leccions, segells propis especialitzats.

Dins el miler llarg de títols assolit actualment pel catàleg, i amb una gran majoria de traduccions, Titania n'acull un centenar de novel·la historicoromàntica, Umbriel se centra en l'anomenat *best seller* internacional (i publica, per exemple, *El código Da Vinci*, de Dan Brown), mentre que Empresa Activa / Empresa XXI incideix en el terreny de la gestió econòmica i empresarial (amb un èxit tan ressonant com *¿Quién se ha llevado mi queso?*, de Spencer Johnson, que porta venuts més d'un milió i mig d'exemplars), Tendencias difon reportatges sobre temes d'actualitat o, en fi, Entramat, tradueix al català títols seleccionats dels altres segells.

Tibidabo o la pluralitat de suports

Tibidabo Ediciones neix el 1984 de la mà d'Antoni Comas Baldellou i Concepció Planas Monge, que tot seguit hi integren els tres fills, Jordi, Frederic i Antoni Comas Planas, el qual –actual president del Gremi d'Editors– avui hi ocupa el càrrec de director general. Des d'un bon començament, l'empresa es proposa utilitzar, al costat del paper, tota una gamma d'altres suports, magnètics (vídeo), òptics (dvd i cd-rom) i electrònics (aplicacions informàtiques, bases de dades i enllaços d'internet). Així, produeix i comercialitza, d'una banda, materials per a l'educació i divulgació de la ciència, la tecnologia i el medi ambient; de l'altra,

obres de referència i per a la gestió, tant per a empreses privades com per a les administracions públiques (en matèries com urbanisme, pressupostos, fiscalitat, personal o policia); en tercer i darrer lloc, obres de contingut miscel·lani, amb predomini de les ciències socials. Dins el ram estrictament llibresc, els temes de salut, puericultura i educació infantil alternen –en castellà i català– amb l'economia (assaigs i cròniques d'aspectes de l'actualitat), les noves tecnologies, la història i la religió.

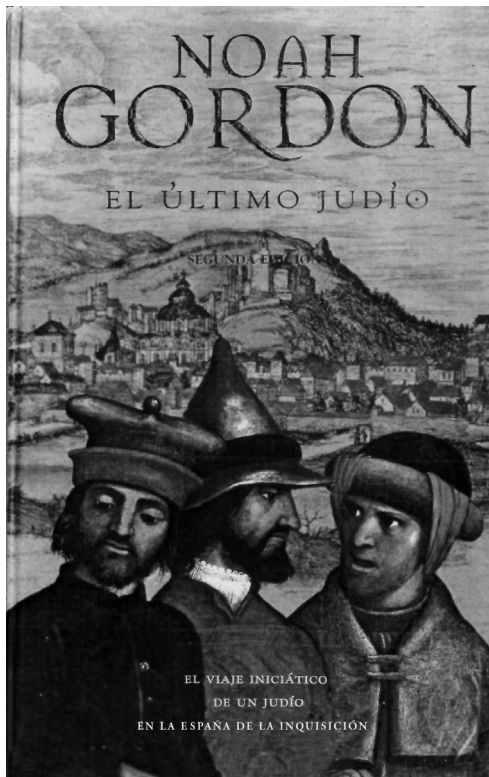
Ediciones B: narrativa, reportatge i còmic

La voluntat de crear, per part del Grup Z, una divisió editorial coincideix amb la decisió d'adquirir el 1986, com a punt de partida, els estocs i alguns drets de l'aleshores ja extingida Editorial Bruguera, especialment dels còmics i dels Bolsilibros. Falcada en aquests productes, de clientela assegurada, Ediciones B comença a obrir col·leccions pròpies, que alternen la ficció (acaparada per la narrativa) i la no ficció i, en la literatura per a adults, posen molt d'èmfasi en el *best seller* (amb autors estrella com John Grisham, Noah Gordon, Stephen King i Anne Rice). De la consolidació progressiva de la casa en dona testimoni el fet que inaugura filials a Amèrica (actualment a Argentina, Xile, Colòmbia, Mèxic, Uruguai i Veneçuela) i que, el 1997, absorbeix una editorial argentina, Javier Vergara Editor, avui esdevingut un segell, Vergara, que funciona en paral·lel i que al costat de novel·les romàntiques, majoritàries, acull biografies i manuals d'autoajuda. Simultàniament, convoca diferents premis, el de més durada dels quals és, des de 1997, el Grandes Viajeros. En fi: el traspàs (2001) d'Antonio Asensio, propietari del grup Z, acaba provocant canvis a Ediciones B; el 2002 en plegava la directora general, Blanca Rosa Roca, que dos anys després empenia pel seu compte, amb la col·laboració d'uns socis, una altra iniciativa: Roca Editorial.

Les primeres col·leccions marquen ja la pauta de la trajectòria posterior. Així, per exemple, Tiempos Modernos (substituïda més endavant per Ficcionario) se centra en la narrativa (fa conèixer, per cert, els primers títols de Bernardo Atxaga, Suso de Toro i

Manuel Rivas) i *Dolce Vita* en la novel·la humorística, mentre que Repórter donava cabuda a les cròniques d'actualitat i amb el nom de VIB (inicials de *Very Important Book*) es batejava una col·lecció de butxaca que, esdevinguda poc després Punto de Lectura, obté una molt bona resposta del públic. Entre les ja tancades i les plenament actives, avui Ediciones B alberga una desena de col·leccions, migpartides entre narrativa (*Afluentes*, *La Trama* o *Nova*), en bona part

R

Un dels autors de *best sellers* del catàleg d'Ediciones B

G

traduïda, divulgació científica (Sine Qua Non), viatges (Grandes Viajeros) i reportatges periodístics (Crónica Actual). I manté una vigorosa línia infantil i juvenil, presidida per còmics (*Mortadelo y Filemón*, *El capitán Trueno* o *Los Simpson*) i reforçada per sèries novel·lesques de fantasia i aventures, en volums en ocasions il·lustrats. Com branques d'un mateix tronc, l'empresa ha anat desplegant altres segells editorials, el catàleg dels quals se suma al general. És el cas de Byblos (de butxaca), de Zeta Bolsillo i de Bruguera, resurrecció del nom de la llegendària editorial (de la qual Ediciones B és en part hereva i continuadora) per difondre novel·la original i traduïda.

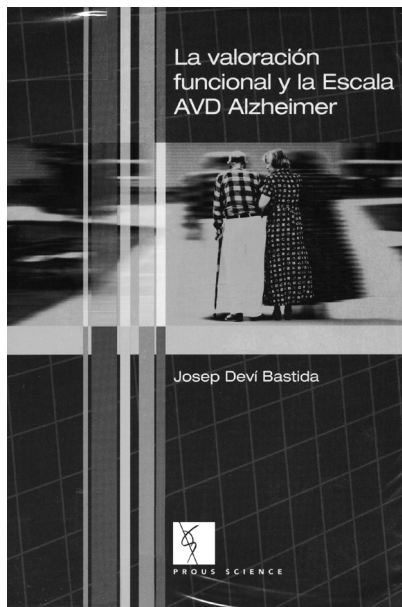
Llibre tècnic per a professionals

D'una forma sintètica, abordo aquí quatre iniciatives de perfil i contingut divers. Les encapçala cronològicament una editorial paradigmàtica de la capacitat d'adaptació a les novetats tecnològiques que comparteix amb les altres tres, de curta vida i un catàleg no pas extens, la virtut d'editar llibres de qualitat que, sovint en anglès i en dos casos directament als EUA, han adquirit prestigi internacional. Com en altres capítols, remeto al mateix epígraf del volum precedent per trobar-hi altres editorials de llibre tècnic i científic avui en plena activitat (Gustavo Gili, Marcombo, Reverté i Omega).

Prous i la informació biomèdica

Fundada el 1958 pel metge Josep Prous, aquesta empresa familiar barcelonina, avui denominada Prous Science, s'ha centrat des dels orígens a satisfer les demandes i necessitats de la professió mèdica i de la farmacologia. Sense prescindir-ne del tot, el suport paper ha anat cedint protagonisme a les successives innovacions tecnològiques, començant pels disquets informàtics, continuant per cd-roms i acabant, de moment, en bases de dades electròniques i en informació transmesa per mitjà d'internet i d'intranets, fins al punt que ens trobem amb una de les primeres empreses mundials que van confiar en la xarxa com a opció estratègica. Esdevinguda avui una competitiva multinacional (amb centres a EUA i al Japó), el 1996 la Comissió Europea li va reconèixer aquest esforç permanent d'actualització concedint-li un dels World Wide Web Business Award.

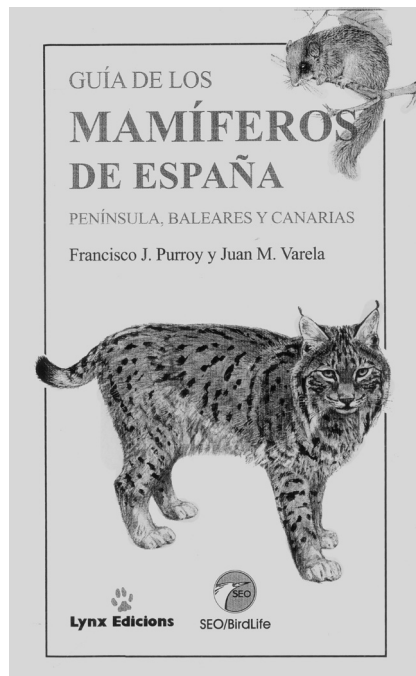

Amb l'anglès com a llengua bàsica, Prous Science alberga desenes de publicacions científiques, ofereix bases de dades (com *Timely Topics in Medicine* o *Daily Essentials*, amb milers de subscriptors i desenes de milers de visites diàries), ha entrat en el món de la telemedicina (amb transmissions per internet de ponències de congressos o d'intervencions quirúrgiques), aplega novetats sobre investigació i desenvolupament de nous fàrmacs o, en fi, col·labora amb societats mèdiques (com l'American Heart Association). No costa gens de deduir, doncs, que Prous, convertida en un portal d'informació, ha reeixit plenament a emmotllar la tasca de l'editor als nous mitjans de transmissió de coneixement.

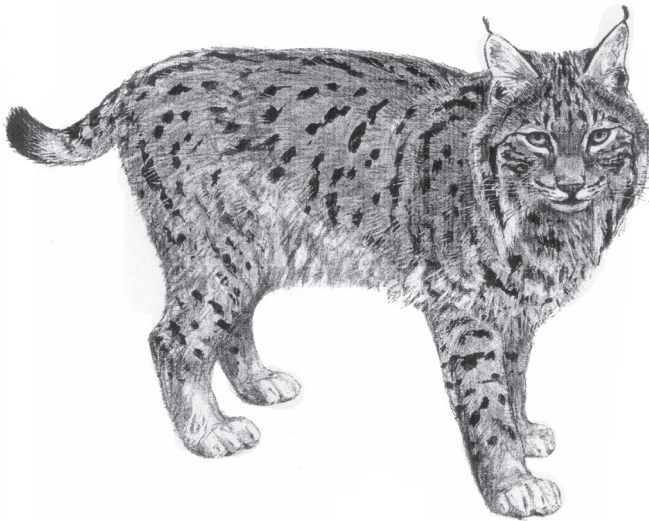
Lynx i la naturalesa

Amb la denominació llatina –heretada per l'anglès– del mamífer, neix el 1989 Lynx Edicions, monogràficament dedicada a la història natural (singularment a l'ornitologia) i dotada de tres col·leccions bàsiques: Descobrir la Natura (guies, itineraris i mapes), Monografies de la Natura (flora, fauna, conservació) i Ales de Paper (llibres infantils de ficció didàctica). Més recents són algunes coedicions amb organismes científics d'investigació zoològica (com ara BirdLife International i l'American Museum of Natural History)

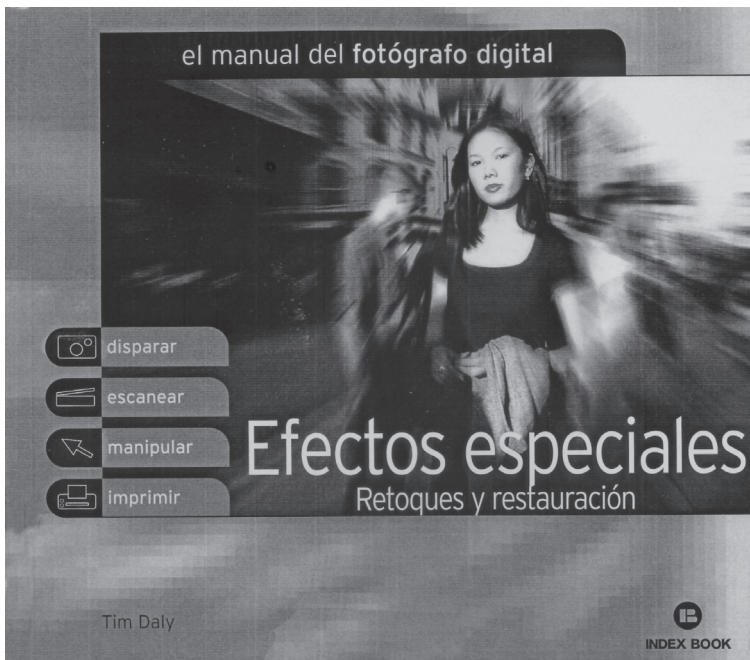
SEO/BirdLife

o la posada en marxa d'una videoteca de lliure accés a la xarxa: la Internet Bird Collection. Sens dubte, però, la realització de més gruix i repercussió de l'editorial fins al moment present és el *Handbook of the birds of the world* (Manual dels ocells del món), un projecte que –a cura de Josep del Hoyo Calduch i amb la col·laboració de 160 especialistes de 40 països– ha d'acabar constant de 16 volums (enguany n'ha de sortir el dotzè) i que, dirigit a la comunitat científica internacional, s'ha convertit ja en la principal referència ornitològica a escala mundial.

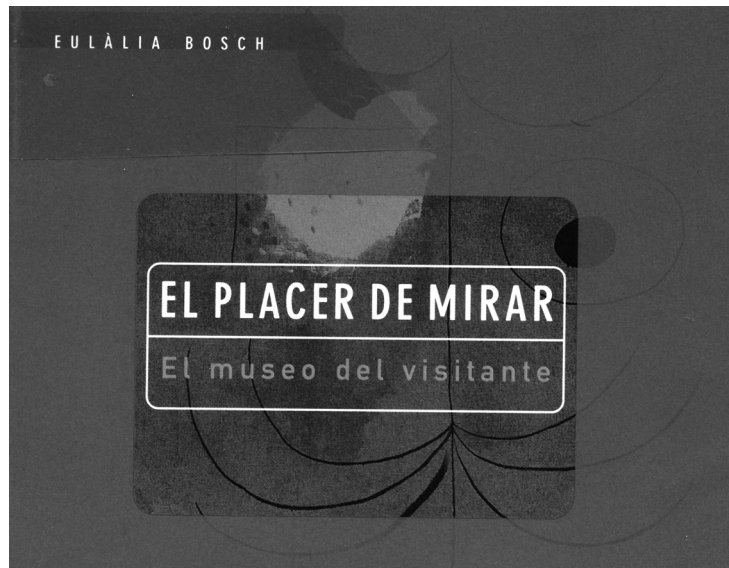
Index Book, disseny i comunicació visual

Fundada el 1993 i dirigida per Joan Antoni Canal, Index Book s'ha especialitzat en comunicació visual, publicitat i disseny (editorial, gràfic, industrial i interactiu). Així, i al marge de coedicions amb segells estrangers i de la importació de fons de comunicació gràfica, el catàleg acull, en castellà i anglès, publicacions sobre logotips, estampacions, il·lustracions i art urbà, *packaging*, tipografia, fotografia, identitat corporativa o senyalètica i retolació.

Actar, art i arquitectura

Contracció d'ACTivitat+ARquitectura (encunyada per Nicolau M. Rubió i Tudurí l'any 1931), Actar neix el 1994 de la mà d'un equip format per Jordi Bernadó, Ramon Prat i Cristina Lladó amb el propòsit de publicar, pràcticament sempre en anglès, continguts d'arquitectura, disseny, art i fotografia. Amb oficines a Barcelona i a Nova York, Actar compta amb una plantilla d'una quarantena de persones, factura quatre milions d'euros i exporta el 75% de la producció, que es xifra de mitjana en 40 títols l'any i que comercialitza a 75 països d'arreu del món a través d'una xarxa pròpia de distribució. Entre altres guardons, acumula diferents premis Laus al disseny gràfic.

Un volum d'Actar a mig camí del disseny, l'art i la fotografia

Actualment, la part més nodrida del catàleg correspon a l'arquitectura, l'art contemporani i el disseny gràfic. Dóna a conèixer també una publicació periòdica, *Verb*, que anomenen un *boogazine* (híbrid de *book* i *magazine*) i que se centra en aspectes de l'arquitectura moderna. I en té una altra a punt de publicar, *Stereograf*, especialitzada en disseny i amb una versió en línia.

Llibre d'art i fotografia

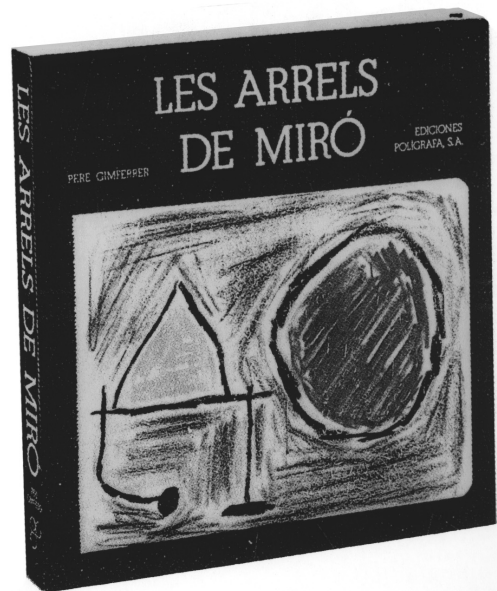
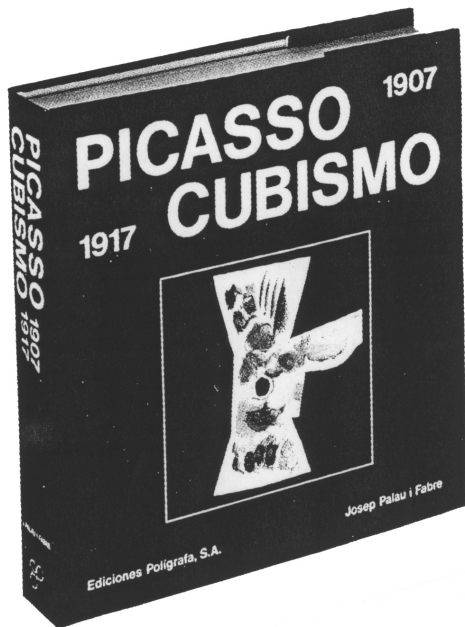
Polígrafa: art contemporani i obra gràfica

D'una empresa familiar d'arts gràfiques fundada el 1910 en neix, el 1962, Edicions La Polígrafa –més endavant perd l'article–, regentada aleshores per Manuel de Muga, orientada a la difusió i estudi de l'art i assessorada en els orígens per Joan Prats. Una dotzena d'anys després ja havia aconseguit publicar un seguit d'obres de referència inexcusable (com les de Josep Palau i Fabre sobre Picasso), degudes a reputats tractadistes i crítics o a grans noms de l'arquitectura contemporània (Joan Perucho, Miquel Tarradell, Alexandre Cirici, Maria Lluïsa Borràs, Francesc Vicens, Roland Penrose, Le Corbusier o Josep Lluís Sert). Així, un catàleg de mitjan anys 70 exhibia quatre col·leccions: Biblioteca de Arte Hispánico (amb estudis sobre artistes o sobre períodes històrics), Fotoscop (monografies sobre Joan Miró, Antoni Gaudí i el modernisme català o sobre art oriental), Altamira (art, artistes i museus d'Espanya de tots els temps, com ara els quatre monumentals volums de Josep Gudiol i Ricart sobre Goya) i Ediciones Especiales (dins la qual les de bibliòfil, de singular pes específic).

D'aleshores ençà ha crescut molt la nòmina d'artistes contemporanis objecte d'estudis (Eduardo Chillida, Henry Moore, Antoni Tàpies, Josep Llorens Artigas, Alexander Calder, Christo, Francis Bacon) i ha multiplicat les llengües d'edició (que ara són

Pàgina següent:
dos dels títols
més prestigiosos
del catàleg
de Polígrafa

català, castellà, francès, anglès, alemany, grec, japonès i xinès). En mans de Joan de Muga Dòria, fill del fundador, avui el catàleg consta de quatre seccions: arquitectura i fotografia (tres col·leccions), Art Contemporani (dues col·leccions, una de les quals, Monografías, aplega l'obra completa de diferents artistes), Arte Moderno (la més extensa), Maestros Antiguos i Libros de Artistas/Bibliofilia. Afegiré encara que, paral·lelament a l'edició de llibres, Polígrafa ha produït i difós, des de 1970, obra gràfica, firmada i numerada, de dotzenes d'artistes, amb la qual concorre a fires d'art internacionals.

Lunweg o l'excel·lència gràfica

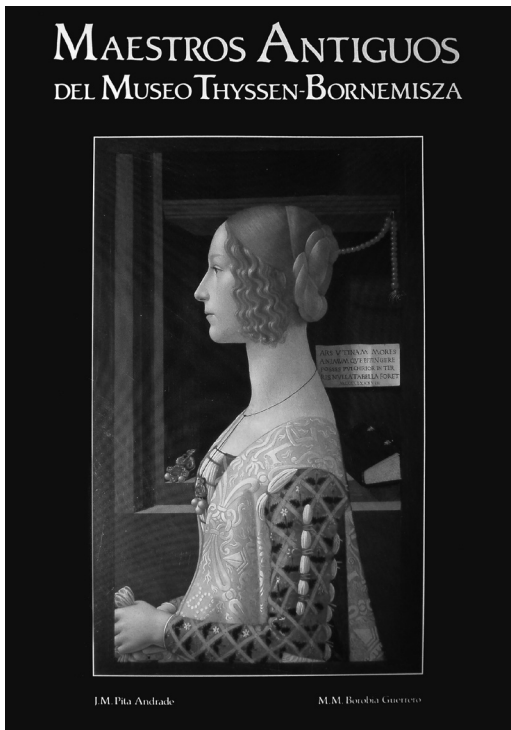
En els orígens, Lunweg neix per obra i gràcia de Juan Luna Wenberg –el nom de l'editorial sorgeix de la contracció dels seus cognoms–, un grafista de gran categoria i d'acreditada reputació professional. Havent sobrepassat els 25 anys de trajectòria –i gràcies sobretot a Juan Carlos Luna Biñardeli, fill del fundador i actual president de l'empresa–, Lunweg Editores ha esdevingut un segell de referència en el món del llibre fotogràfic d'alta qualitat, que sovint produeix en col·laboració amb segells estrangers i que ha reportat a la casa nombrosos guardons al llibre més ben editat. Amb oficines a Barcelona, Madrid i Mèxic D.F., convoca alhora, juntament amb sis altres editorials de fotografia del continent, l'*European Publishers Award* (premi dels editors europeus), que distingeix la tasca professional de fotògrafs d'arreu del món.

El catàleg, que sobrepuja els mil títols i en el qual alternen el castellà, el català, l'anglès i el francès (molt sovint en edicions bilingües, trilingües o quadrilingües), es distribueix actualment en nou àrees, cadascuna de les quals compta amb autors especialistes i fotògrafs de renom: art i història (amb monografies sobre artistes, museus, temes, països o monuments); cultures (volums sobre civilitzacions o paratges d'arreu del món); ciència i investigació (amb monografies sobre arxius, cartografies, atles o els nou volums que recullen el viatge setcentista de *La expedición Malaspina*); fotografia (amb obres

Pàgina següent:
una de les
especialitats
de Lunweg són
els catàlegs de
museus d'art

sobre autors clàssics, com Henri Cartier-Bresson i Agustí Centelles, síntesis històriques i seleccions temàtiques de l'obra de fotògrafs); turisme (paradors i llocs d'interès); gastronomia; el mar (navegació i models de naus); naturalesa (espais i parcs naturals, fauna o recopilacions d'imatges aèries); i, en fi, territori (presentació general o divulgació de diferents aspectes de ciutats i zones d'Espanya).

M

E

L'edició educativa i escolar

A fi de complementar la informació proporcionada en el volum anterior sobre el llibre escolar i de text (hi examino l'activitat de Casals, Edebé, Teide i Vicens Vives), descriu tot seguit de forma sintètica dues iniciatives recents que comparteixen empena, diversificació de l'oferta i adaptació a les tecnologies de la informació. Resultaria enganyós, però, negligir la circumstància que altres editorials –abordades o no en el present volum– consagren a aquesta matèria una part substantiva del catàleg. Per distingir-ne una d'especialment significativa que serveixi d'il·lustració, aquest és el cas d'Eumo, que examino dins el capítol dedicat a l'edició universitària comercial.

Octaedro, per a docents i discents

El grup editorial Octaedro neix el 1992 i actualment, amb instal·lacions pròpies a Barcelona i a Granada, s'ha projectat al mercat llatinoamericà, bàsicament a Mèxic i a Argentina. Des del principi, el catàleg, avui amb més de mil títols –amb edicions en totes les llengües de l'Estat–, desplega una línia de llibres de text i, alhora, s'especialitza en textos destinats a la formació i al desenvolupament professional del professorat. A més, i des de gener d'enguany, ha creat un nou segell per elaborar llibres electrònics difosos per via internàutica (www.octaedrobooks.com).

En el ram de l'edició reunit sota la secció Octaedro Textos–, s'hi compten manuals i materials curriculars distribuïts en tres nivells: educació primària, Eso i batxillerat (dins el qual, a més, hi ha tres sèries

OCTAEDRO

de llibres de lectura i sis de material complementari). Per part seva, el bloc destinat al professorat presenta un sensible gruix. El componen quatre seccions, cadascuna de les quals dotada de col·leccions pròpies: Enseñar, dins la qual obres de caràcter pràctic i d'experiències educatives innovadores conviuen amb altres de reflexió crítica sobre l'educació; Aprender, amb quaderns d'activitats i pautes per aprendre de forma autodidàctica o tutoritzada; Lecturas, amb una selecció de textos literaris falcats amb introduccions i activitats pedagògiques; i, en fi, Lenguaje, que inclou la filologia i diferents aspectes de la comunicació lingüística.

Hermes, amb quatre filloles

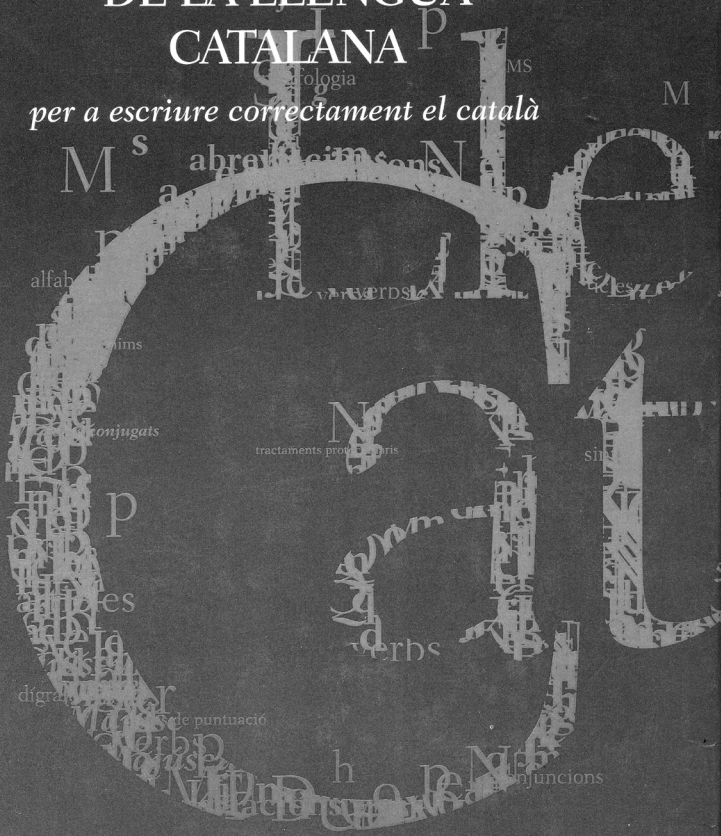
En els orígens més remots d'Hermes s'hi troben dos professors d'ensenyament secundari, Joan Badia i Jordi Grifoll, que als anys 80 treballen en llibres de text a Edicions 62 i a Teide fins que planten parada pròpia fundant Editorial Jonc, que s'hi especialitza (i que cal no confondre amb l'actual Edicions El Jonc, radicada a Lleida). Ja desapareguda, el 1994 sorgeix Hermes Editora General, que neix per difondre materials educatius per a tot Espanya sota quatre segells: Castellnou Edicions (per a Catalunya i Balears), Castellnou Editora Valenciana (per al País Valencià), Almadraba Editorial (per a la resta de l'Estat) i Biblioteca Hermes (associada a una col·lecció de clàssics literaris catalans). Ben recentment, Hermes ha tancat un conveni amb l'equip docent de l'ong Intermón Oxfam en virtut del qual s'estableix una col·laboració recíproca en les assignatures vinculades a la ciutadania i els drets humans.

En llibres de text, Castellnou cobreix tots els cicles escolars: infantil (quaderns del programa per a l'estimulació de la intel·ligència), primària, secundària i batxillerat; paral·lelament produeix material escolar de caire variat (textos de reforç i ampliació, guies didàctiques, cds, carpetes de recursos per al professorat). Val a destacar, finalment, les publicacions destinades al públic adult, entre les quals cursos i exercicis de llengua catalana de remarcable requesta.

Jordi Badia · Núria Brugarolas · Rafel Torné · Xavier Fargas

el **LLIBRE**
DE LA LLENGUA
CATALANA

per a escriure correctament el català

Castellnou
EDICIONS

T

L'edició universitària comercial

Deixo aquí de banda els serveis de publicacions de les diferents universitats, abordats en el capítol dedicat a l'edició institucional. I prescindeixo d'algun segell avui plenament actiu que, com Edicions Ariel, va tenir cabuda en el volum anterior.

Curial, entre la filologia i la història

Max Cahner, que havia abandonat Edicions 62 arran de la crisi desencadenada per la publicació de la *Gran Enciclopèdia Catalana* i que des d'aleshores en redactava, conjuntament amb un equip, les entrades de la secció anomenada Països Catalans, funda Curial Edicions Catalanes el 1972. Des del principi, i en sintonia amb els interessos culturals del propietari, la iniciativa se sustenta en monografies de filologia i història (sovint en coedició i resultat de tesis doctorals i de vegades publicades amb l'ajut d'institucions públiques o privades) i en edicions de textos, matèries a les quals se sumen, a partir de 1980, els estudis i corpus lingüístics de Joan Coromines. Alhora, Curial esdevé, a finals dels 80, l'editorial més activa en la difusió de revistes erudites i acadèmiques: *Recerques*, *Els Marges* (que genera dues col·leccions pròpies), *Fonaments*, *Estudis d'Història Agrària*, *Estudis Universitaris Catalans*, *Randa*, *Revista de Catalunya* (amb una col·lecció derivada) i *Llengua&Literatura*.

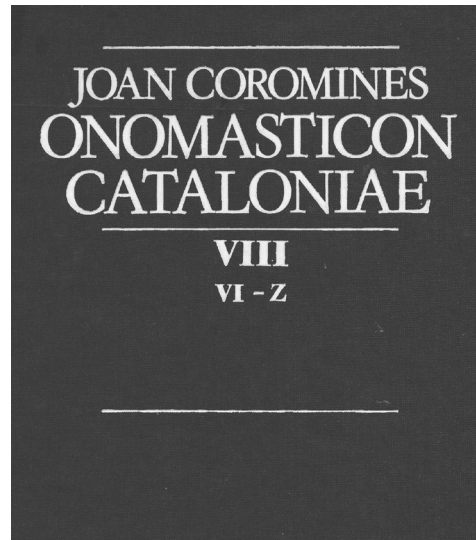
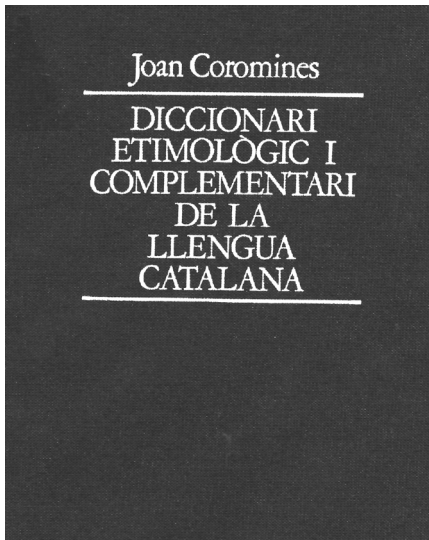
Dels quatre centenars llargs de títols al catàleg, sis col·leccions sobresurten dins el terreny de l'edició de textos: Autors Catalans Antics (edicions filològicament

rigoroses des dels trobadors a autors setcentistes), Biblioteca Torres Amat (dins la qual apareix una dotzena de volums del *Calaix de sastre*, del Baró de Maldà), Clàssics Curial (d'Eurípides a Kavafis, passant per Cellini, Rilke o Pavese), Epistolaris de la Catalunya Contemporània (amb un ampli recull del de Josep Carner, per exemple) i dues més amb obres reproduïdes facsimilament (Documents de Cultura-Facsímils i Lletra Menuda). L'altre gran bloc l'integren els estudis filològics i històrics, amb col·leccions com Biblioteca de Cultura Catalana (on figuren estudiosos de primer ordre, com ara Pau Vila, Pierre Vilar, Joan Coromines, Joan Fuster, Germà Colón o Josep Massot i Muntaner), Documents de Cultura (amb obres d'Agustí Duran i Sanpere o Josep Lladonosa), Manuals Curial (gramàtiques llatines, anàlisi de textos

VIII

VI - Z

Dues obres cabdals
de la filologia
romànica de tots els
temps publicades
per Curial

literaris) o Textos i Estudis de Cultura Catalana (amb un centenar de títols, la col·lecció més nodrida, coeditada amb les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i amb autors com Miquel Batllori, Pere Bohigas o Miquel Coll i Alentorn). Sens dubte, però, les obres més transcendents publicades mai per Curial són els dos egregis diccionaris de Joan Coromines, autèntics monuments de la filologia romànica mundial: el *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana* (en 10 volums) i l'*Onomasticon Cataloniae* (en 8), dues obres que per si soles justificarien tota una editorial.

Crítica: una cultura clàssica i contemporània

Fundada per Xavier Folch i Gonçal Pontón, que acaba timonejant-la en solitari (avui en companyia d'un seu fill, Gonçal Pontón Gijón), Editorial Crítica neix dins el grup Grijalbo el 1976. Integrada a partir de 1989 dins Grijalbo Mondadori, el 1998 acaba recalant dins el grup Planeta, on continua, centrada sempre en les ciències humanes i socials i concebuda per a un públic prioritàriament universitari. Així, en el primer catàleg, de 1977, l'editor declarava que el seu propòsit era "*contribuir a la formació de una cultura crítica*" i alhora "*poner al alcance de todos, junto a obras clásicas todavía vigentes, lo más vivo y valioso del pensamiento contemporáneo*". Deu anys després, fent palès el mateix compromís inequívoc amb les ideologies d'esquerra, Pontón invocava "*el recurso a la razón y a la crítica –en la enseñanza y el aprendizaje– como herramientas*

imprescindibles para la construcción de una sociedad más culta, es decir, más justa, más tolerante y más libre [...]". Aquell 1987, amb un bagatge de tres centenars de títols les línies mestres de la casa, fonamentades en la història i en la filologia espanyola, estaven ja definides. Hi havien contribuït decisivament, assessorant l'editor i ideant col·leccions, dos catedràtics universitaris de prestigi, Josep Fontana i Francisco Rico, que acaben esdevenint personatges clau en la trajectòria de l'editorial. De la *Historia y crítica de la literatura española*, per exemple, iniciada el 1980 i al capdavall integrada per divuit volums, se n'acaben venent 350.000 exemplars, èxit que ajuda decisivament a consolidar l'economia de l'empresa.

Volum d'una de les obres més acreditades i difoses del catàleg de Crítica

Superat el quart de segle, el 2003 Crítica difon un catàleg, informativament modèlic, que m'ha servit de base per a la síntesi present. El miler llarg de títols d'aleshores es distribuïa en una quarantena de col·leccions amb un protagonisme indiscutit de les matèries històriques. En aquest ram sobresurt una de les col·leccions fundacionals, Serie General, que, amb assaigs i monografies i amb títols i autors de gran nivell (Pierre Vilar, Carlo M. Cipolla, Noam Chomsky, Adam Schaff, Henry Kamen), s'adheria ideològicament i culturalment amb el marxisme. Després de 230 títols la substituïa la Serie Mayor, dins la qual historiadors de la talla de Ramón Carande, Ferran Soldevila, John Lynch o John Elliott fan costat als diaris de Manuel Azaña o a històries d'Espanya i de Llatinoamèrica, en nombrosos volums i d'autoria col·lectiva. La segueixen Crítica/Historia, que alterna els estudis i els manuals d'història general i d'Espanya i que, un cop tancada, deixa pas a quatre filloles: Historia Medieval, Historia del Mundo Moderno, Historia y Teoría i Arqueología (que inclou la història antiga i una sèrie sobre civilitzacions clàssiques). I dignes de ser esmentades són també La Construcción de Europa (coedició entre cinc editorials del continent), Libros de Historia (més divulgativa que acadèmica), Contrastes o Historia de Europa Oxford. Per part seva, les col·leccions de filologia espanyola les encapçala cronològicament Filología i Lecturas de Filología, dins les quals predomina l'assaig crític; deixant de banda la mencionada *Historia y crítica de la literatura española*, l'acompanyen Biblioteca Clásica i Clásicos y Modernos, que, en edicions filològicament fiables, acull un centenar molt llarg de textos canònics de la literatura espanyola de tots els temps.

L'aportació de Crítica a altres àrees de coneixement resulta també substancial. És el cas del pensament i la filosofia (Letras de Crítica, Filosofía), que dóna a conèixer títols de John K. Galbraith, A. J. Ayer o Ludwig Wittgenstein; de l'economia i la política (representades per les obres de Marx i Engels); o de la divulgació científica, que –nascuda arran de l'insospitat èxit de vendes de *la Història del temps*, de Stephen Hawking– compta sobretot amb una col·lecció d'un centenar llarg de títols, Drakontos, dins la qual han aparegut obres de Carl Sagan, Rita Levi Montalcini o Luigi Luca Cavalli-Sforza. I si a una Biblioteca de Bolsillo hi van destinades obres de les restants col·leccions, l'editorial alberga, des dels orígens, una secció en la nostra llengua que, amb el temps, ha esdevingut testimonial. Hi figuren, això no obstant, títols de positiu interès, com ara la poesia de Segimon Serrallonga.

1914

Eumo, de la Universitat de Vic

El nom Eumo és l'acrònim de l'Escola Universitària de Mestres d'Osona, embrió de la Universitat de Vic, amb la qual ha estat sempre indestriablement vinculada. Aquesta vinculació ha contribuït i contribueix decisivament a entendre'n les peculiaritats, els propòsits i el contingut del catàleg. Ara bé: a diferència dels serveis universitaris de publicacions, la vigatana Eumo, nascuda el 1979, està regida per un consell d'administració que, des dels orígens, la gestiona com una societat mercantil. Amb matisos de pes, però. Uns matisos que Ricard Torrents –primer rector de la universitat, fundador decisiu de l'editorial

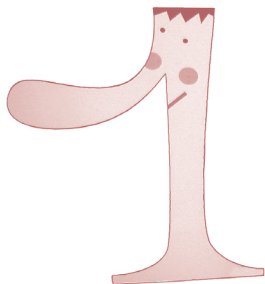
i la persona que amb més riquesa i precisió n'ha definit els principis vertebradors– ha expressat dient que “la finalitat d'Eumo no és el lucre, sinó el servei a les persones i a la comunitat, i fa seus els ideals educatius que inspiren les activitats de la Universitat de Vic, que té de divisa un vers de Lucà: *Scientiae patriaeque impendere vitam*” (“Esmerçar la vida per a la pàtria i la ciència”). En síntesi, i amb la perspectiva del ja superat 25è aniversari –efemèride que es va fer coincidir amb l'edició d'un catàleg històric–, Eumo ha anat desplegant una producció avui pròxima als 1.300 títols i presidida per un antiprovincianisme militant i per una programació ambiciosa i desacomplexada. A més a més, i juntament amb Pagès Editors, ens trobem amb l'editorial no radicada a Barcelona o a la seva àrea metropolitana que més llibres ha publicat al llarg dels temps. Avui la dirigeix Montse Ayats, puntal indefallent d'aquesta història de l'edició que culmina amb el present volum (gràcies, Montse, un cop més).

En síntesi, la producció d'Eumo s'estructura en dos blocs majoritaris, l'universitari i l'escolar, i un tercer minoritari, la literatura de ficció, que temps enrere havia difós narrativa (amb traduccions de Leonardo Sciascia, Massimo Bontempelli, David Lodge o Natalia Ginzburg) i que avui s'ha reduït a dues col·leccions de poesia, original i traduïda. A grans trets, el llibre universitari ha anat a remolc de les diferents titulacions incorporades a la universitat, ha congriat la participació de professorat de la institució i abunda en coedicions amb altres universitats, organismes públics o editorials privades. Les col·leccions més antigues pertanyen a l'àmbit de la pedagogia (Textos Pedagògics, amb clàssics de la matèria, o

Interseccions, amb reflexions teòriques), seguides per les relacionades amb la llengua (Llengua i Text o Biblioteca de Traducció i Interpretació, i amb títols tan sòlids com la *Història de la lingüística catalana*) i per les d'història (Jaume Caresmar o la prestigiosa Referències) i geografia (L'Entorn), per les d'assaig i crítica (Estudis Verdaguerians, La Capsa de Pandora o l'obra completa de Jacint Verdaguer en edició crítica), per les d'economia i empresa, per les de ciència i tecnologia (Tecnociència) o, en fi, per les de salut.

E

Complement de l'edició universitària ha estat i és la publicació de revistes literàries i acadèmiques: *Reduccions*, *Anuari Verdaguer*, *Suports* (de pedagogia) o *Cota Zero* (d'arqueologia). Finalment, és en el ram del llibre escolar i de text, avui enfocat sobretot a l'educació primària, on Eumo ha assolit els més grans èxits de vendes (el milió i mig d'exemplars de la sèrie *Primeres Planes* o els 400.000 dels manuals *Pont*, històricament el primer mètode per ensenyar català als no catalanoparlants). En conjunt, l'oferta escolar tracta de satisfer no tan sols les necessitats de la demanda de l'alumnat, sinó també les del professorat; i ha aconseguit formar acreditats equips d'autors, sovint desdoblats de docents a la mateixa universitat.

L'edició de còmics

La celebració anual del Saló Internacional del Còmic de Barcelona (des de 1982) i del Saló del Manga a l'Hospitalet de Llobregat (des de 1994), tots dos organitzats per Ficomic, dóna fe de la vitalitat a Catalunya d'un sector que acapara el 95% de la producció de tot Espanya. I que, sense haver arribat encara al grau de difusió i d'interès que desperta entre el públic lector de països com França o Itàlia, ha desplegat una gran activitat i ha protagonitzat iniciatives autòctones que, en algun cas, s'han projectat internacionalment. En el present capítol n'he reunit i sintetitzat tres, d'aquestes iniciatives, totes tres consagrades en exclusiva al gènere, però cal tenir en compte que, com queda consignat en cada cas, el còmic adquireix una presència protagonista en el catàleg de, si més no, una editorial literària (Juventud/Joventut) i tres grups editorials generalistes: Planeta (divisió Planeta DeAgostini), Grijalbo (Grijalbo Dargaud i Ediciones Junior) i Ediciones B (que hereta el fons de Bruguera i en reprèn una part). I que altres segells editors, que no abordo particularment, s'hi han dedicat i s'hi dediquen de forma constant i més o menys central. És el cas d'El Jueves (amb la revista homònima i una desena de col·leccions de llibres, d'autors propis però també traduïts) o del grup italià Panini (especialitzat en cromos i naips infantils). O d'Ediciones Glénat (filial espanyola de la casa matriu francesa), que –dirigida per Joan Navarro, responsable de Ficomic en els orígens– des de 1993 publica, en castellà i català, una trentena de sèries d'àlbums de còmic europeu i de manga (amb autors com Carlos Giménez, Jordi Bernet, Lewis Trondheim o Osamu Tezuka) al costat de llibres que (en col·leccions com Kodomo, Pulpa o Viñeta) difonen clàssics del gènere o estudis sobre autors i editorials que s'hi han dedicat.

En les dues pàgines següents, cartells de les dues darreres edicions del Saló del Còmic

Toutain: una iniciativa de perdurable memòria

Cal atribuir a Josep Toutain, ja traspassat, un paper precursor en l'edició de còmics per a adults. En els orígens, datables a principis dels anys 70, Toutain parteix d'una agència o empresa de representació (Selecciones Internacionales) de dibuixants espanyols als EUA, on les diferents creacions il·lustraven cobertes o interiors de llibres. Entre 1973 i 1992, any en què plega per sempre a causa de dificultats financeres, difon cinc revistes (1984, *Zona 1984*, *Creepy*, *Comix Internacional* i *Totem*) i un centenar d'àlbums, que alternen creadors locals (Esteban Maroto, Fernando Fernández o Juan Giménez) i nord-americans (Richard Corben, Will Eisner o Paul Gillon) i que s'inscriuen en una línia predominant d'avantguarda.

En aquesta pàgina i la següent, diferents revistes del segell Toutain

10 ILUSTRACION+
CÓMIX
TOUTAIN EDITOR INTERNACIONAL 150 PESETAS

UN NUMERO
QUE HARA HISTORIA:
RECUPERAMOS A
**MILTON
CANIFF**
Y SU
MISS LACE

Norma: un referent internacional

El naixement de Norma Editorial, obra personal de Rafael Martínez, se situa, com el de Toutain, en una agència de representació d'autors del gènere, les realitzacions dels quals es reproduïen en novel·les, pel·lícules i revistes d'arreu del món. Això passava el 1977. Trenta anys després, la casa no ha fet sinó incrementar espectacularment les seves activitats, que avui inclouen, a banda de l'edició estricta, una empresa de distribució i d'importació d'altres editorials de còmics, una altra de serveis gràfics de reputació internacional (a la qual recorren segells com Carlsen, Casterman o Panini), una llibreria especialitzada que a partir de la matriu barcelonina, ha generat una xarxa de franquícies per Espanya i, en fi, una productora cinematogràfica d'animació.

Pel que fa a llibres i revistes, actualment Norma és l'editorial amb un catàleg més ampli d'autors espanyols i estrangers (en compto més de set-cents!), publicats en exclusiva o coeditats en diferents llengües. En una cinquantena de col·leccions ha desplegat tres línies temàtiques: còmic europeu (amb revistes com *Cairo* o *Cimoc* i autors com Daniel Torres, Moebius i Hugo Pratt), còmic nord-americà (que comprèn una estreta col·laboració amb l'editorial Dark Horse i aixopluga noms com Will Eisner, John Byrne i Neil Gaiman) i manga (amb creadors com Kia Asamiya, Kosuke Fujisima i Haruhiko Mikimoto). Complementa l'activitat editora el concurs Norma Comics, destinat a descobrir nous talents, i la publicació de *iDibus!*, una revista infantil mensual.

En la pàgina següent, un autor i un heroi clàssics en la mitologia del còmic

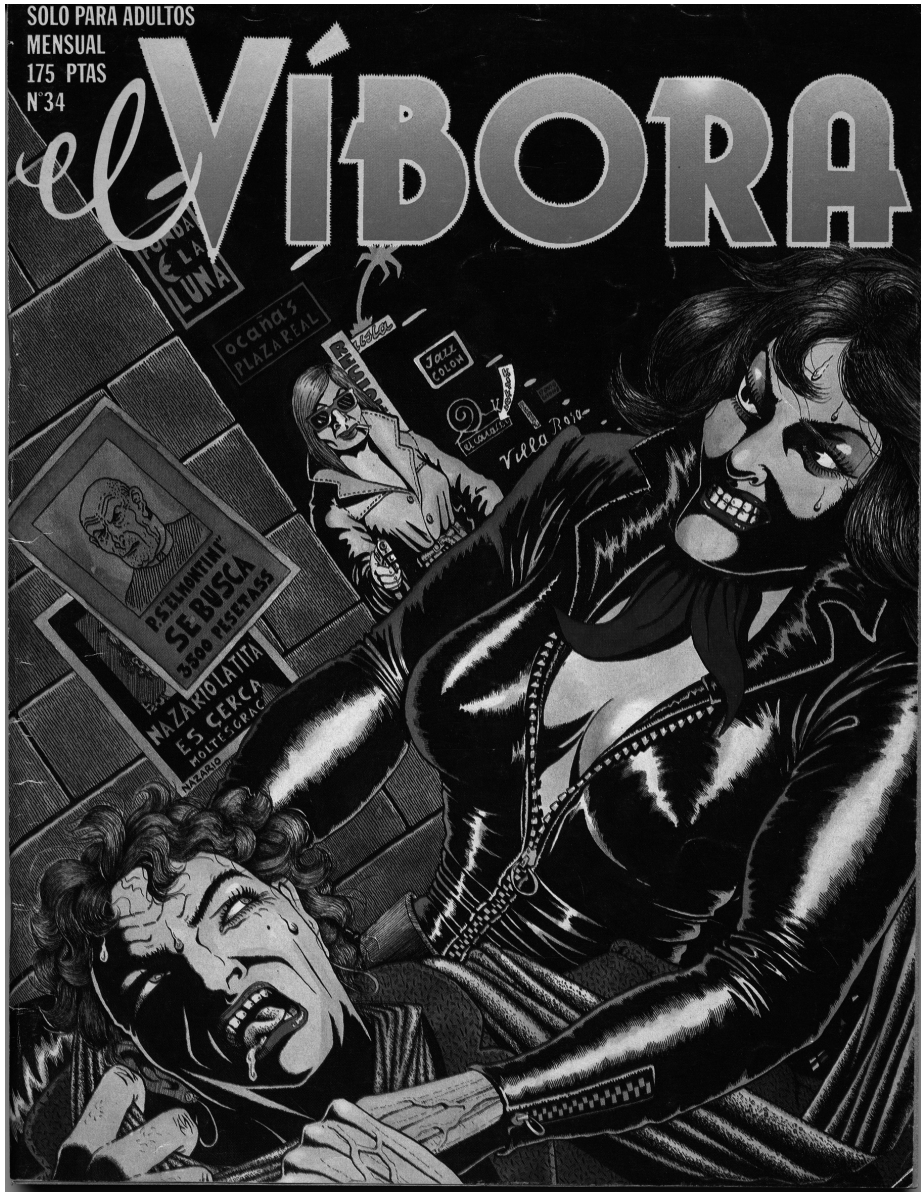

La Cúpula: la vessant *underground*

La tercera de les iniciatives examinades en aquest capítol s'obre també amb un nom propi, el de Josep M. Berenguer, que funda Ediciones La Cúpula el 1979 tot publicant dues revistes mítiques del nostre còmic *underground*, *El Víbora* i *Makoki*, que alberguen autors tan valorats pels experts com Max, Nazario, Gallardo i Mediavilla entre els autòctons, o com Robert Crumb i Gilbert Shelton entre els forans. El 1991 naixia una altra publicació periòdica, *Kiss*, de tema eròtic, l'èxit de la qual genera una versió anglesa (*French Kiss*); a aquestes dues capçaleres avui s'hi ha afegit un magazín trimestral, *Claro que sí*. El transcurs del temps ha anat diversificant el catàleg de la casa, que ha anat incorporant nous creadors (Peter Bagge, Daniel Clowes, Joe Matt o Adrian Tomine), que ha buscat també el públic adolescent i que actualment consta de vuit col·leccions: Brut Comix (la més fidel a l'esperit fundacional), Fuera de Serie (còmic independent internacional), X (eròtica), Víbora Comix, La Cúpula Manga, La Cúpula Manhwa (còmics coreans), Novela Gráfica i iMe Parto! (humorística, amb autors com Wolinski).

En la pàgina següent, coberta de Nazario per a una capçalera llegendària del còmic *underground* barceloní, publicada per La Cúpula

GAI TOXIKORIK GABE
PLASTIFIKATUA

Llibre infantil i juvenil

A banda de les dues iniciatives consignades en aquest capítol, caldria prendre també en consideració les examinades en el volum anterior sota aquest mateix epígraf i avui encara actives (Molino i La Galera).

Timun Mas, cogombre d'or

Nascuda probablement a la primeria de la dècada dels 60 per iniciativa de Ramon Julià –vinculat per mitjà de la consort als descendents del farmacèutic Salvador Andreu– i d'un seu soci holandès natiu de les Moluques (que la bateja en llengua moluquesa), Timun Mas comença l'activitat amb publicacions didàctiques i lúdiques per als infants (Enciclopedia en Colores, Cuentos del Colorín) i amb llibres d'art de butxaca. Al cap de poc hi afegeix *La gran enciclopedia familiar Área-5* i més col·leccions de ficció infantil (Andersen, Relatos Clásicos Univesales), fins que el bienni 1972-1973 entra en l'òrbita de CEAC, grup dins el qual experimenta una forta expansió. Per començar, la nova propietat disposava d'una distribuïdora (Edigrup), que treballava en exclusiva per a la producció pròpia; en segon lloc, Timun Mas començava a publicar el 1977 el seu èxit més notori i perdurable, els contes de Teo, personatge creat per les dissenyadores Carlota Goyta i Assumpció Esteban (encobertes sota el pseudònim de Violeta Denou) del qual a hores d'ara s'han publicat més de cent títols, traduïts a més de 15 idiomes; en tercer lloc, es creava en paral·lel un segell editor, Distein, per difondre continguts que no encaixaven dins Timun Mas: diccionaris lingüístics i temàtics,

Pàgina següent:
Teo, un èxit
internacional, en
llengua basca

enciclopèdies per a joves i adults, obres de consulta o formularis escolars. En fi: Jaume Pintanel, que va dirigir el conglomerat editorial de CEAC entre 1980 i 2000, assegura que a finals dels 90 Timun Mas era una de les editorials de llibre infantil que més facturava de tot Espanya.

Amb doble edició català-castellà (i amb títols traduïts al gallec i a la basc), la producció de la casa en aquells anys de creixement descansava damunt de quatre pilars: 1) la ja esmentada sèrie de Teo (a la qual acompanyen altres personatges, com Ibai o Els

Mecs); 2) els productes derivats de còmics publicats per Grijalbo i populars gràcies a la televisió (Els Barrufets, Lucky Luke o la Pantera Rosa); 3) col·leccions de traduccions de narrativa fantàstica, de terror i de ciència ficció (Dragonlance o Dungeons&Dragons), en ocasions relacionada amb jocs de rol; i 4) una col·lecció (com l'anterior) de narrativa més aviat juvenil –Tria la teva aventura / Elige tu propia aventura–, que permet al lector variar al seu gust l'argument i el desenllaç de l'obra. Arran de la compra de CEAC per part del grup Planeta el 2002, Timun Mas s'hi ha integrat amb una doble línia: la infantil (per a nens de 0 a 8 anys) i la juvenil de narrativa fantàstica (amb algunes sèries noves com Warhammer o Magic).

Beascoa, per als més petits

El segell Ediciones Beascoa el funda el 1976 el pare dels dos germans Patxi i Santiago Beascoa Amat, propietaris i directors de l'empresa fins que el 2001 l'adquireix el grup Random House Mondadori, on continua. Des de sempre centrat en el llibre infantil amb molta il·lustració –publicat en castellà, català i basc–, el catàleg consolida una oferta basada en contes i àlbums recreatius i didàctics –amb enquadernacions resistents i plastificades o amb encunyats (“troquelados”)–, *displays*, figures retallables, fulls solts, llibres de primera comunitat o *blisters* (lots retractilables que incloïen lectures, quaderns per acolorir, passatemps i retoladors assortits). Alhora, introdueix el concepte de “llibre viu”, que cospa l'interès immediat del nen pel contingut i les imatges.

Pàgina següent:
un variat ventall de la
producció de Beascoa

Pel que fa al contingut, Beascoa publica la sèrie de l'elefant Babar, de Jean de Brunhoff, i obté la llicència per difondre històries amb personatges de la factoria Disney i de l'empresa de joguines (també nord-americana) Mattel (propietària de la marca Fisher-Price i de la nina Barbie). En l'actualitat compta amb 1.200 títols al catàleg, ha reprès la tradició de l'àlbum il·lustrat, ha introduït personatges nous d'impacte televisiu (com ara *Los Lunnis*), publica (en doble edició castellà-català) més de 150 títols a l'any –traduïts a diferents idiomes– i ven a 35 països.

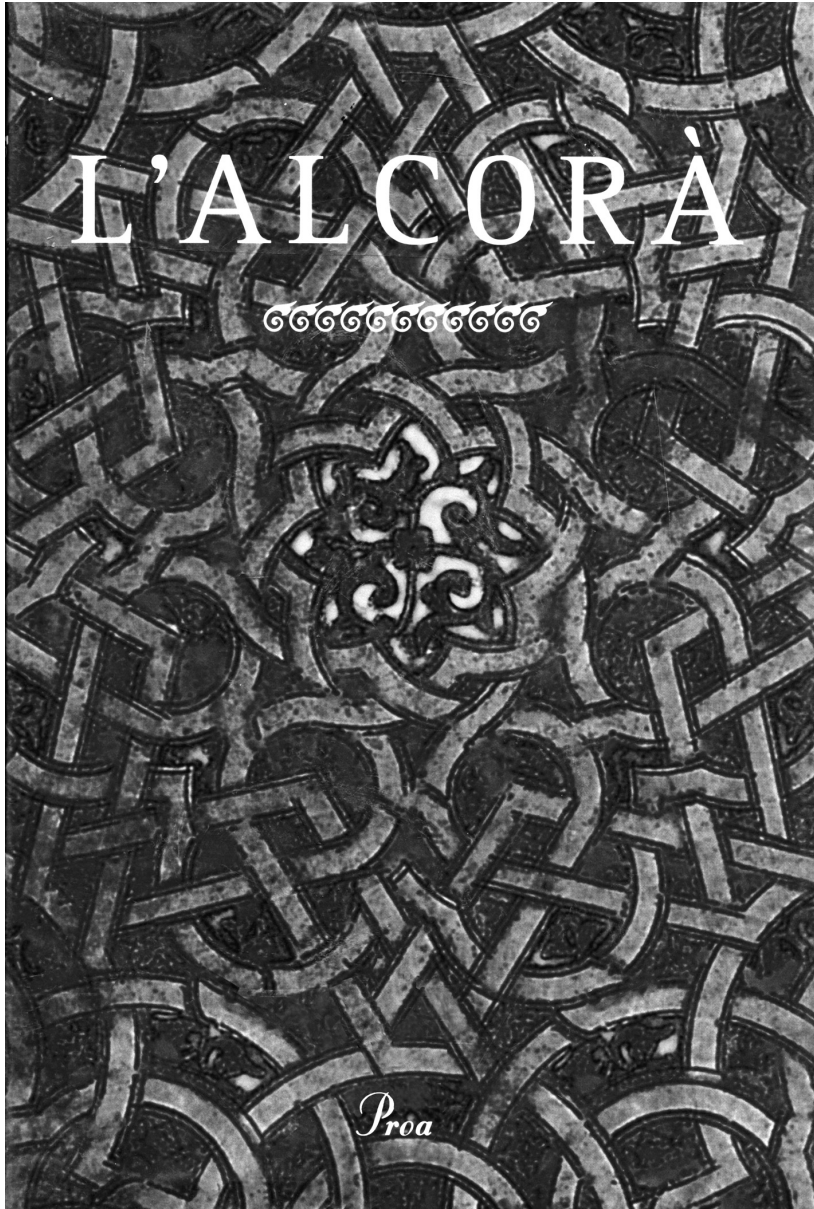
L'edició literària i de ciències socials

Sota l'epígraf de l'edició literària, dins el volum precedent s'hi examina la trajectòria d'editorials avui plenament actives (Juventud/Joventut, Barcino, Seix Barral, Destino i Edhasa) que caldria afegir a les descrites a continuació a fi de completar un panorama d'una gran riquesa.

Proa: una sòlida navegació

Com acabava dient en el volum anterior d'aquesta obra, el traspàs de les marques i els fons d'Edicions Proa a l'aleshores Fundació Enciclopèdia Catalana es pacta el 1982. Joan Baptista Cendrós, propietari de l'empresa fins a aquell moment (i alhora patró de la Fundació), hi cedeix també, entre altres coses, drets d'edició i de traducció, un estoc de 150.000 llibres i quatre col·leccions: A Tot Vent, Els Llibres de l'Óssa Menor, La Mirada i Quaderns de Teatre de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (l'única de totes quatre que no ha subsistit). A partir d'aquell any s'hi han succeït els directors literaris (Xavier Bru de Sala, Oriol Izquierdo i, des de 1998, Isidor Cònsul) i el catàleg, fidel a una línia essencialment literària, ha crescut amb mesura, tant en col·leccions com en títols (1.350 entre 1978 i 2003). Al llarg dels 90, i en virtut d'un conveni de col·laboració amb Columna, Proa coedita col·leccions que incideixen en el terreny del *best seller* o que, com Grans Èxits Universals, es comercialitzen a través del quiosc. L'any 2003 commemorava el 75è aniversari, fet que la converteix en una de les nostres

Pàgina següent:
una fita cultural
de les publicades
per Proa

editorials en actiu més veteranes. Eren 75 anys, en paraules d'Isidor Cònsul, "d'una trajectòria arrapada a la mateixa pell de la història de Catalunya".

Pel que fa a les col·leccions històriques, A Tot Vent, que reprèn la marxa amb el coixí de les subscripcions i ha sofert una colla de canvis formals, ha continuat compaginant narrativa catalana (amb autors com Joan F. Mira, Jaume Cabré o Miquel de Palol) amb traduccions (amb alternança de clàssics, com *La Divina Comèdia*, *L'Alcorà* o *Les mil i una nits*, amb autors d'actualitat, com Antonio Tabucchi, José Saramago o António Lobo Antunes). Per part seva, Els Llibres de l'Óssa Menor, de poesia, ha acabat excloent les traduccions i se centra en poetes actuals (Màrius Sampere, Bartomeu Fiol, Montserrat Abelló, Joan Margarit), mentre que La Mirada, d'assaig, es refunda per donar pas a tota mena de temes (de la política a la religió o a la musicologia) i d'autors (amb incorporacions tan rellevants com Isaiah Berlin, George Steiner o Luigi Luca Cavalli-Sforza). Dins les col·leccions obertes en aquesta darrera etapa, en el terreny de la ficció destacaré El Fanal de Proa (destinada al públic infantil i juvenil); Obres Completes (les de Joan Oliver i Baltasar Porcel, per exemple); Clàssics Moderns (procedent d'Edhasa i integrada en exclusiva per traduccions de narrativa contemporània); Beta (que, nascuda dins l'A Tot Vent, acaba emancipant-se'n i s'ha anat especialitzant en narrativa de consum (amb un seguit de títols de Paulo Coelho); Per Conèixer la Història de Catalunya (novel·la històrica); Les Eines (edicions de textos per ser llegides a l'ensenyament); Proa Butxaca (bàsicament de narrativa); Óssa Menor Sèrie Gran (selectiva i

migpartida entre originals i traduccions); Clàssics (universals, orientals i catalans); o dues de teatre (Óssa Major Teatre i Teatre Nacional de Catalunya).

Proa

El repàs de la no ficció ha de començar cronològicament amb una col·lecció de singular pes cultural i polític, la Biblioteca de Cultura Catalana, coedició amb Alianza Editorial que entre 1986 i 1988 difon, traduïts al castellà, una vintena de títols deguts a primeres figures de la nostra cultura amb el desig de donar-los a conèixer al lector culte d'Espanya i Amèrica. Entre la resta de col·leccions sobresurt Clàssics del Cristianisme (de 100 títols, coeditada amb la Facultat de Teologia de Catalunya i integrada gairebé totalment per traduccions), Alí Bei (literatura de viatges), Debat (de polèmica ideològica), Temes Contemporanis (assaig sobre qüestions d'actualitat) o, en fi, Biografies i Memòries i Perfils (que acaben confluint i que reuneixen documents de tipus personal amb altres d'implicacions col·lectives).

Edicions 62 (amb Península de colofó)

Superat el gravíssim entrebanc financer produït pel frustrat projecte de la *Gran Enciclopèdia Catalana*, que, com he explicat, acaba culminant-se en altres mans, Edicions 62 entra en una fase d'equilibri econòmic, primer, i d'expansió, més endavant, gràcies a tres factors: 1) l'entrada en el sistema de la venda a crèdit, per a la qual publica grans obres il·lustrades i crea tota una divisió comercial (Central del Llibre Català); 2) el pacte tancat amb "la Caixa" per difondre, mitjançant subscripció, una col·lecció de referència (la MOLC, de la qual parlo tot seguit); i 3) l'increment de vendes

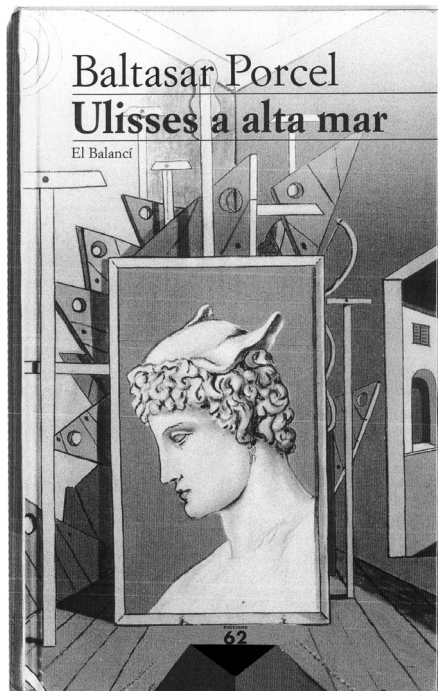
de llibres de lectura generat per la introducció reglada de la llengua i la literatura a l'ensenyament primari i secundari. I per bé que les traduccions (una constant de la casa), sofreixen una reducció dràstica entre 1976 i 1980 (només 4 el 1980!), els 1.000 títols que exhibia el catàleg de 1979 acreditaven que, per primera vegada en la història, una editorial en català havia assolit aquella xifra. Arran del 25è aniversari (1987), ja s'havia arribat als 2.000, i arran del 40è (2002) s'havien sobrepassat els 4.100 (amb unes 1.500 traduccions), distribuïts entre una setantena de col·leccions (val a dir que moltes de les quals avui tancades) i alguns amb tiratges tan elevats com el milió llarg d'exemplars del *Mecanoscrit del segon origen*, de Manuel de Pedrolo.

La literatura i les ciències socials han continuat acaparant el catàleg de la casa. Ho palesen col·leccions com Les Millors Obres de la Literatura Catalana (MOLC), que al llarg de 125 títols (molts dels quals sovint reeditats) neix amb el desig de fixar el cànon de la nostra història literària; com Les Millors Obres de la Literatura Universal (MOLU), complement de l'anterior, que continua, fins avui mateix, Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle XX (amb més de 160 títols i amb un estol d'autors tan rellevants com Thomas Mann, James Joyce, William Faulkner, Elias Canetti, José Saramago o Paul Auster); com El Balancí, de novel·la original i traduïda, que avui frega els 550 títols (i on Manuel de Pedrolo, Jordi Sarsanedas, Jesús Moncada o Toni Sala fan costat a John Le Carré, Antonio Tabucchi, J. M. Coetzee o Andrea Camilleri); com El Cangur, col·lecció de butxaca, amb gairebé 300 títols de contingut heterogeni (i amb una remarcable línia de diccionaris

manuals); com Seleccions de La Cua de Palla, represa d'una col·lecció històrica de novel·la policíaca (amb prop de 170 títols); com les reunides sota el nom de L'Escorpí (Idees, Poesia, Poesia Sèrie Gran, Poesia Universal Segle XX i Teatre/El Galliner), que en conjunt reuneixen més de 400 títols; com Llibres a l'Abast, d'assaig, la col·lecció més veterana, igualment amb més de 400 volums i d'acreditada trajectòria.

El 2002, les col·leccions tot just esmentades (sumant-hi Antologia Catalana) agrupaven gairebé la meitat de tots els títols del catàleg. Dins de la resta, brilla amb

El Balanci

llum pròpia l'apartat de grans obres, de format gros, en diversos volums –molt sovint il·lustrats– i deguts en ocasions a reputats especialistes en cada matèria que treballen col·lectivament. Valgui com a mostra la sèrie *Història gràfica de Catalunya Dia a Dia*, la *Història de l'Art Català*, la *Història de la Literatura Catalana* (distribuïda en fascicles i llibres als quioscos), la *Història de Catalunya* (dirigida per Pierre Vilar), la *Història de la Cultura Catalana*, la *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear* i la *Gran Història Universal*. Cal afegir-hi, també, en lloc destacat el *Gran Larousse Català*, enciclopèdia en 10 volums, o l'*Enciclopèdia Temàtica Oxford*, en 15. Menció destacada mereixen també les destinades a l'ensenyament i a la pedagogia (Textos per a l'Ensenyament, El Garbell o Rosa Sensat), les de filosofia i pensament (Textos Filosòfics, Clàssics del Pensament Modern), les biogràfiques i memorialístiques (Pere Vergés de Biografies i Biografies i Memòries) i els 85 volums d'obres completes de clàssics de la nostra literatura (Clàssics Catalans del segle XX, recopilació d'enorme pes específic que va de Carles Riba a Pere Gimferrer o de Mercè Rodoreda o Llorenç Villalonga a Salvador Espriu, J. V. Foix o Joan Fuster), mentre que entre les d'aparició més recent mencionaré Butxaca i No Ficció.

Fundat el 1964 i concebut inicialment per tenir una presència més aviat discreta, el segell Ediciones Península ha anat prenent tanta volada i personalitat pròpia que el 1983 arribava als 500 títols i avui depassa el miler. Una de les seves línies més acreditades, l'assaig interdisciplinari d'abast

universitari o parauniversitari, està representada per la col·lecció més veterana, Historia, Ciencia y Sociedad, que avui frega els 350 títols i alterna les monografies històriques, les científiques i les econòmiques; per Nexos, que, amb una seixantena de títols, incideix en els estudis filosòfics o literaris; per Atalaya, que als mateixos temes que eles anteriors hi suma el debat ideològic i els reportatges d'actualitat; o, en fi, per Homo Sociologicus, Península Ideas o Guías Scherzo (integrada per monografies sobre compositors). Per contrast, Ficciones es consagra paradoxalment a obres de creació literària de no ficció (epistolaris, dietaris o memòries), mentre que Viajes dona a conèixer clàssics del gènere (encapçalats per Bruce Chatwin) i Península Narrativa, amb una seixantena d'obres, gairebé totes traduïdes, se centra en escriptors coetanis (amb acusada presència de Tahar Ben Jelloun, Naguib Mahfuz o Aldo Busi).

Laia: una vida intensa i fugaç

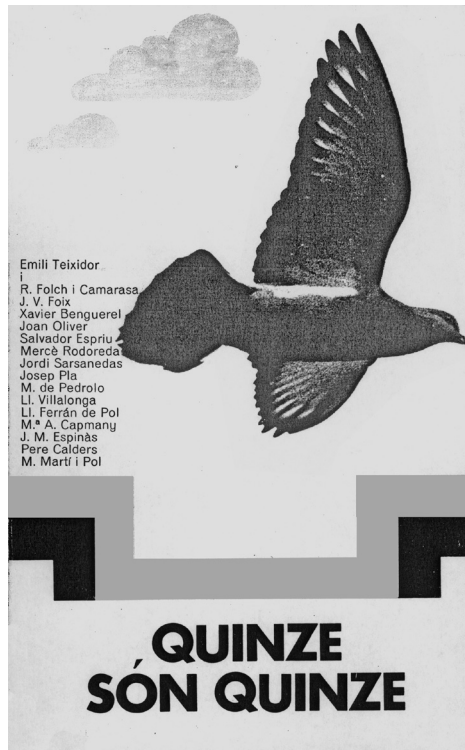
Reencarnació d'Editorial Estela (clausurada de forma fulminant per la dictadura el 1971 com explico en el volum anterior), Laia neix l'any següent de la mà d'Alfons Carles Comín, de Josep Verdura i d'un grup d'accionistes desdoblats de filantrops que sustenten econòmicament una iniciativa sorgida per fer antifranquisme des del marxisme revolucionari. Extingida la dictadura, i fins a 1980, any del traspàs de Comín, Laia practica una audaç política comercial de captació d'autors i de contractació d'obres, assumeix la convocatòria del premi Joaquim Ruyra (de narrativa juvenil) i protagonitza una gran expansió, fins al punt

que es converteix en l'editorial en català amb un ritme de producció de títols més elevat després d'Edicions 62. Sense Comín i sense el grup financer, un exiliat, Benito Milla, i més endavant un seu fill, Leonardo, n'esdevenen accionistes majoritaris, amb Verdura com a home clau. Escanyada pels números vermells, Laia plega per sempre el 1989.

En català, el catàleg de la casa es fonamenta en la literatura narrativa, acollida per les quatre col·leccions següents: Les Eines (amb títols originals i traduïts i continuada aviat per la col·lecció següent); El Mirall i el Temps (amb autors autòctons com Carne Riera, Maria Barbal, Manuel de Pedrolo o Víctor Mora i estrangers de tan relleu com Marguerite Yourcenar, Peter Handke, Patricia Highsmith, Leonardo Sciascia, Elias Canetti o Claude Simon); El Nus (de narrativa juvenil, original i traduïda, i amb escriptors com Josep Vallverdú, Emili Teixidor, Jaume Cabré, Joaquim Carbó, Jules Verne, Antoine de Saint-Exupéry, Mark Twain o Howard Fast); i, en fi, Les Eines de Butxaca (amb obres de literatura catalana contemporània destinades a l'ensenyament secundari). A banda de dues altres col·leccions d'assaig i de cuina, poc desplegadas, les altres aportacions editorials de Laia en la nostra llengua cauen en l'àmbit de la pedagogia (Quaderns de Pedagogia i Biblioteca de l'Escola Moderna, amb molts títols de Célestin Freinet i amb versió castellana en col·leccions paral·leles) i de la filosofia, representada per una col·lecció excepcional, Textos Filosòfics, que es proposa difondre obres clàssiques de la història de la filosofia en traduccions i edicions acurades i que només arriba als primers 50 títols dels 150 projectats (la continuarà, temps a venir, Edicions 62).

Per contrast, l'oferta en castellà (menor al principi i incrementada arran de l'entrada dels Milla a l'accionariat) es basava en assaig i pensament, temes propis de col·leccions com Papel 451 (que pretenia conèixer no pas menys que "*las estructuras culturales del mundo contemporáneo*"), Estudios Alemanes i Laia/Divergencias. Seguia en segon lloc la literatura i la crítica literària, amb autors de l'actualitat més viva com Christa Wolf, Doris Lessing o Manuel Vázquez Montalbán (Laia/Literatura) o novel·la negra (Los Extraordinarios i Alfa 7).

Z

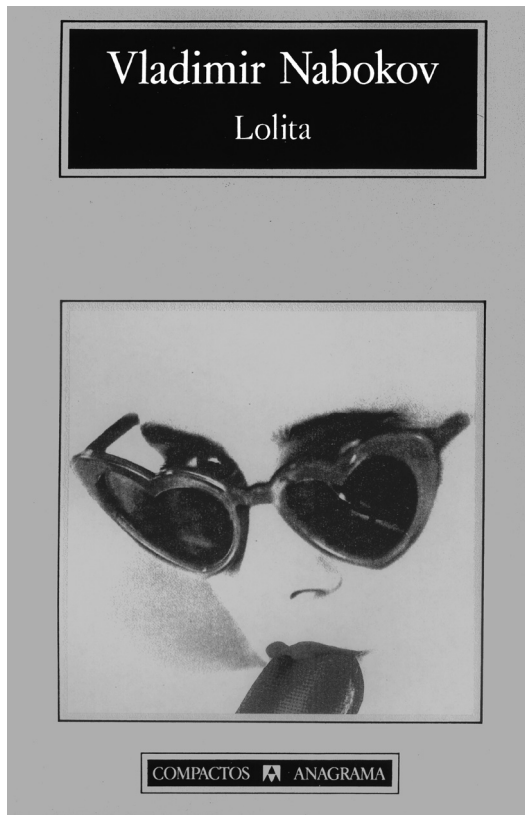
Un dels títols
més celebrats del
catàleg de Laia

N

Anagrama: edició cultural i política d'autor

Arran del 25è i 35è aniversari (1994 i 2004) d'Anagrama, Jorge Herralde, fundador i propietari, ha recapitulat sobre la pròpia trajectòria d'editor publicant dos modèlics catàlegs històrics que, enriquets amb declaracions d'intencions, s'erigeixen en tot un exemple a imitar. En xifres, el 2004 l'editorial sobrepassava els 2.200 títols (avui ha arribat als 2.500, a banda d'un centenar llarg més en règim de coedició), dels quals dos terços pertanyien al terreny de la ficció i també dos terços eren traduccions. I aquell mateix any havia assolit una velocitat de creuer de 100 novetats i 200 reedicions anuals, ritme que ha permès l'estabilització i la consolidació plena. Entesa com un principi fundacional, Anagrama ha perseguit una política d'autor, que aquell mateix 2004 havia cristal·litzat en 27 escriptors amb deu o més títols al catàleg. De Martin Amis, Paul Auster i Félix de Azúa a Enrique Vila-Matas, P.G. Wodehouse i Tom Wolfe, passant per Alfredo Bryce Echenique, Álvaro Pombo, Julian Barnes, Patricia Highsmith, Hans Magnus Enzensberger, o Antonio Tabucchi. En síntesi, es tracta d'un catàleg amb vocació cultural d'un editor independent mogut per l'afany de guanyar credibilitat entre un públic lector fidel. D'un editor, que, altrament, ha reflexionat a fons sobre l'ofici i, alhora, s'ha esforçat a teixir una xarxa de contactes amb col·legues europeus d'interessos afins, els quals li concedien, el 1999 i a Itàlia, el premi Targa d'Argento, destinat a un professional del continent sensible al patrimoni comú i a "una cultura no consumista".

La col·lecció més veterana, Argumentos, ha franquejat llargament els tres centenars de títols i es manté fidel a l'assaig i al premi que, amb el nom de l'editorial, es convoca des de 1972. De fet, és l'única col·lecció dels orígens que subsisteix. A finals dels 70, i coincidint amb la crisi soferta pel llibre de contingut polític, l'editorial, que sofreix gravíssimes dificultats financeres, reorienta el catàleg. Així, encetada el

COMPACTOS ANAGRAMA

1977, la col·lecció *Contraseñas* fa de frontissa entre l'assaig, fins aleshores hegemònic, i la narrativa, la línia de més èxit d'aleshores ençà. Segons l'editor, *Contraseñas* (que avui frega els 200 títols) pretenia difondre “*una literatura bautizada o bautizable como forajida, cañera, underground, marginal, etc. En ella se publicaron desde Bukowski y Copi hasta las estrellas del Nuevo Periodismo, el humor negrísimo de Tom Sharpe, se recuperaron los beatniks [...]*”. Del mateix 1977 data una altra col·lecció, *La Educación Sentimental*, centrada en temes feministes o en sexualitats heterodoxes. En la dècada dels 80, Anagrama comença a desplegar les col·leccions que marquen decisivament la trajectòria posterior. És el cas de la més poblada, *Panorama de Narrativas*, que, inaugurada el 1981, ronda avui els 650 títols i se centra en la narrativa internacional contemporània, repartida entre “*las nuevas voces*” i “*el rescate de grandes autores negligidos*”; un dels seus volums, *La conjura de los necios*, de John Kennedy Toole, ha estat el més venut en la història de la casa. Cronològicament i quantitativament, la segueix *Narrativas Hispánicas*, que, falcada amb el premi Herralde de novel·la, es funda el 1983 i (avui amb més de 400 volums) obre la porta a escriptors espanyols i llatinoamericans estrictament coetanis (a banda dels citats més amunt, Soledad Puértolas, Javier Tomeo, Roberto Bolaño o Augusto Monterroso), entre els quals alguns traduïts del català (Jesús Moncada o Quim Monzó). Per part seva, *Crónicas*, nascuda el 1987, respon al confessat interès pel periodisme i pels grans reportatges i incorpora autors de la talla de Ryszard Kapuściński o de Gore Vidal. En quart lloc,

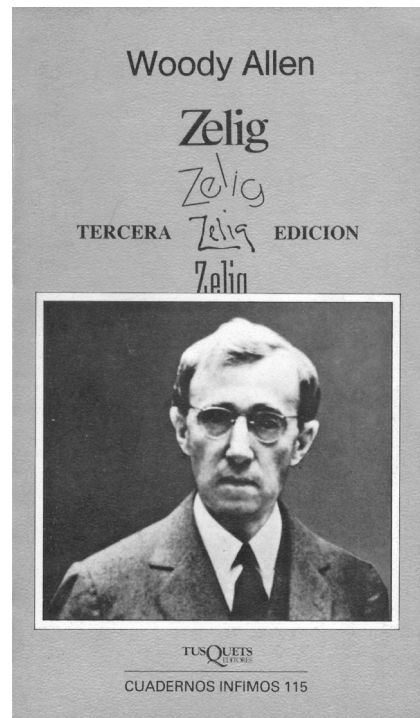
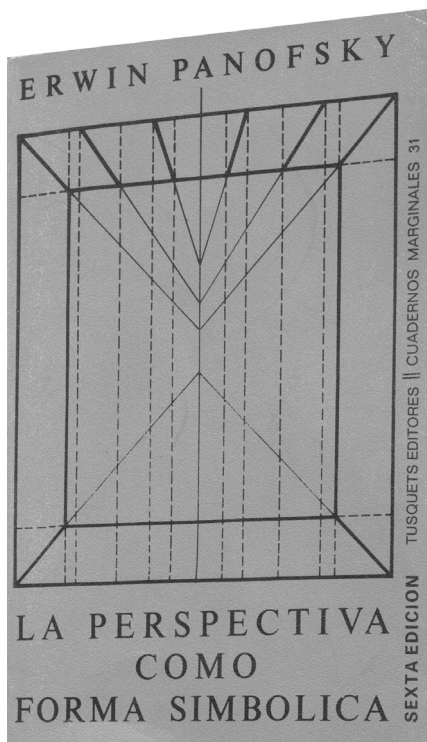
ANAGRAMA

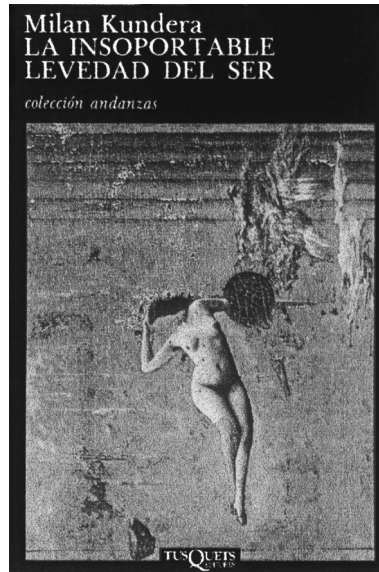
Compactos, una col·lecció de butxaca sorgida el 1989 –i una de les de més èxit, amb prop de 200 títols–, acull alguns dels autors més significatius de la casa amb edicions repescades d’altres col·leccions, mentre que una darrera, Biblioteca de la Memòria, de 1991, alterna biografies amb dietaris. Entre les coedicions val a destacar, finalment, el segell Quinteto, de narrativa recent (amb el Grup 62, Edhasa, Salamandra i Tusquets), o una col·lecció de traduccions al català d’assaig i narrativa (amb l’Editorial Empúries).

Tusquets, de la novel·la als clàssics de la ciència

En aquesta pàgina, mostres d'una de les col·leccions més representatives de Tusquets; en la següent, una de les novel·les més difoses del seu catàleg

Reprenç el fil del volum anterior dient que, de les col·leccions fundacionals, Cuadernos Ínfimos tanca a finals dels 80 amb 139 títols (i amb molta presència de Woody Allen), mentre que Cuadernos Marginales, esdevinguda Marginales *tout court*, continua avui amb plena vitalitat en la mateixa línia d'oferir textos breus de tema miscel·lani, sobretot literaris i poc coneguts d'escriptors consagrats (Rilke, Valéry, Handke,

TUSQUETS
EDITORES

Apollinaire, Milosz, Cioran o Pavese). Dóna testimoni d'aquesta vitalitat el fet que ha segregat una sèrie de personalitat pròpia, *Nuevos Textos Sagrados*, dedicada a la poesia espanyola i hispanoamericana. Amb una trentena de títols plegava també la col·lecció *Acracia*, víctima de la crisi del llibre polític al final de la transició, crisi que se solapa amb la del mercat americà i afecta seriosament l'editorial, transformada en societat anònima des de 1977. Aquell mateix any, i associada a un premi homònim, naixia, amb l'assessorament del cineasta Luis García Berlanga, una col·lecció de narrativa eròtica i/o pornogràfica que responia als nous aires de llibertat i que avui ha difós 140 volums, dels quals l'èxit més ressonant correspon a *Las edades de Lulú*, d'Almudena Grandes, traduïda

a una vintena d'idiomes. Tot i així, l'editorial no pot començar a redreçar la situació financera fins que, dins una altra col·lecció nova, Andanzas, sorgida el 1980, apareixen dos títols que obtenen el favor del públic: *El amante*, de Marguerite Duras, i *La insoportable levedad del ser*, de Milan Kundera. De fet, Andanzas, una col·lecció de novel·la, sobretot traduïda i d'autors coetanis, que avui ha superat els 700 títols, s'ha convertit en el vaixell insígnia de la casa (des de 2005 flanquejat pel premi Tusquets de novel·la). Alberga una munió d'escriptors de pes o de notòria projecció pública, tant traduïts (Nadine Gordimer, Leonardo Sciascia, Friedrich Dürrenmatt, Ernst Jünger, John Irving, Sue Grafton, Italo Calvino o John Updike) com espanyols i llatinoamericans, entre els quals Almudena Grandes, Jorge Semprún, Luis Landero, Antonio Colinas, Javier Cercas (*Soldados de Salamina*, un altre *best seller* ressonant), Eduardo Mendicutti, Adolfo Bioy Casares o Jorge Edwards. De contingut predominantment literari és també Maigret (resultat d'haver contractat l'obra de Simenon el 1993), La Flauta Mágica (de narrativa més o menys experimental), L'Ull de Vidre (l'única en la nostra llengua i amb presència destacada de narrativa traduïda) i Tiempo de Memoria, que acull biografies, autobiografies i memòries (moltes de les quals traduïdes) i publica els guardonats amb el premi Comillas (convocat des de 1988). I si Fábula constitueix la col·lecció butxaca que, avui amb més de 270 títols, recupera obres del propi fons i d'altres editorials, l'oferta restant presenta un perfil heterogeni. Em refereixo a Metatemas, dedicada als clàssics de la ciència i del pensament científic del segle XX (que avui frega el centenar de títols, d'autors internacionalment

tan acreditats com Erwin Schrödinger, Jacques Monod, René Thom o Konrad Lorenz), a *Los 5 Sentidos*, majoritàriament cenyida a temes gastronòmics, i a *Ensayo i Kriterion*, totes dues destinades a l'assaig cultural, polític o sociològic.

Després de dos intents, al capdavant fallits, d'integrar-se en un gran grup (dins de Planeta el 1995 i tres anys després dins de RBA), avui Tusquets, que voreja els 2.000 títols publicats i que compta amb filials a l'Argentina i a Mèxic, continua el seu camí en mans de la seva fundadora, Beatriz de Moura, i d'Antonio López Lamadrid.

El Mall o l'ambició intel·lectual d'un grup poètic

Nascut el 1973 d'un nucli de poetes joves que aviat constitueixen un grup (Ramon Pinyol i Balasch, Maria-Mercè Marçal i Xavier Bru de Sala com a caps més visibles) i que compten amb un mecenatge privat al qual no és aliè el pintor Antoni Tàpies, el segell Edicions del Mall protagonitza una trajectòria breu (desapareix una quinzena d'anys després per problemes econòmics), però intensa i ambiciosa, amb iniciatives de positiu interès i autors de primer ordre amb els quals s'acaba configurant, al capdavant, una mostra representativa de la millor literatura contemporània, en especial del segle XX.

De les catorze col·leccions que acaba posant en circulació –algunes de les quals coeditades amb institucions públiques–, la part del lleó se l'enduen sens dubte les consagrades a la literatura de ficció,

L'

atenta a la producció autòctona i en especial a la traduïda. Així, si Sèrie Oberta se centrava en la narrativa breu (amb autors com Salvador Espriu, Josep Palau i Fabre, Guillem Viladot, Charles Baudelaire, E.T.A. Hoffmann, Herman Melville, Thomas Mann o Samuel Beckett), Narrativa del Segle XX ho feia en la de més extensió (Max Frisch, Marguerite Yourcenar o *A la recerca del temps perdut*, de Marcel Proust), Biblioteca Teatral desplegava un ampli repertori de dramaturgs cabdals de l'escena del segle XX (Alfred Jarry, Henrik Ibsen, August Strindberg, Jean Genet, Peter Handke, Peter Weiss, Luigi Pirandello, Tennessee Williams, Arthur Miller, John Osborne o Harold Pinter), Poesia del Segle XX duia a terme una operació idèntica (Paul Valéry, Saint-John Perse, W. H. Auden, Giuseppe Ungaretti, Fernando Pessoa, Philip Larkin o Hans Magnus Enzensberger) i Poesia i Batent acollien encara poetes estrangers contemporanis de primer ordre (Novalis, Samuel T. Coleridge, John Keats, William Blake, Rainer M. Rilke), però sobretot catalans, de diferents generacions (Joan Brossa, Salvador Espriu, Miquel Martí i Pol, Jaume Creus, Feliu Formosa, Marta Pessarrodona, Valerià Pujol o els mateixos promotors de l'editorial).

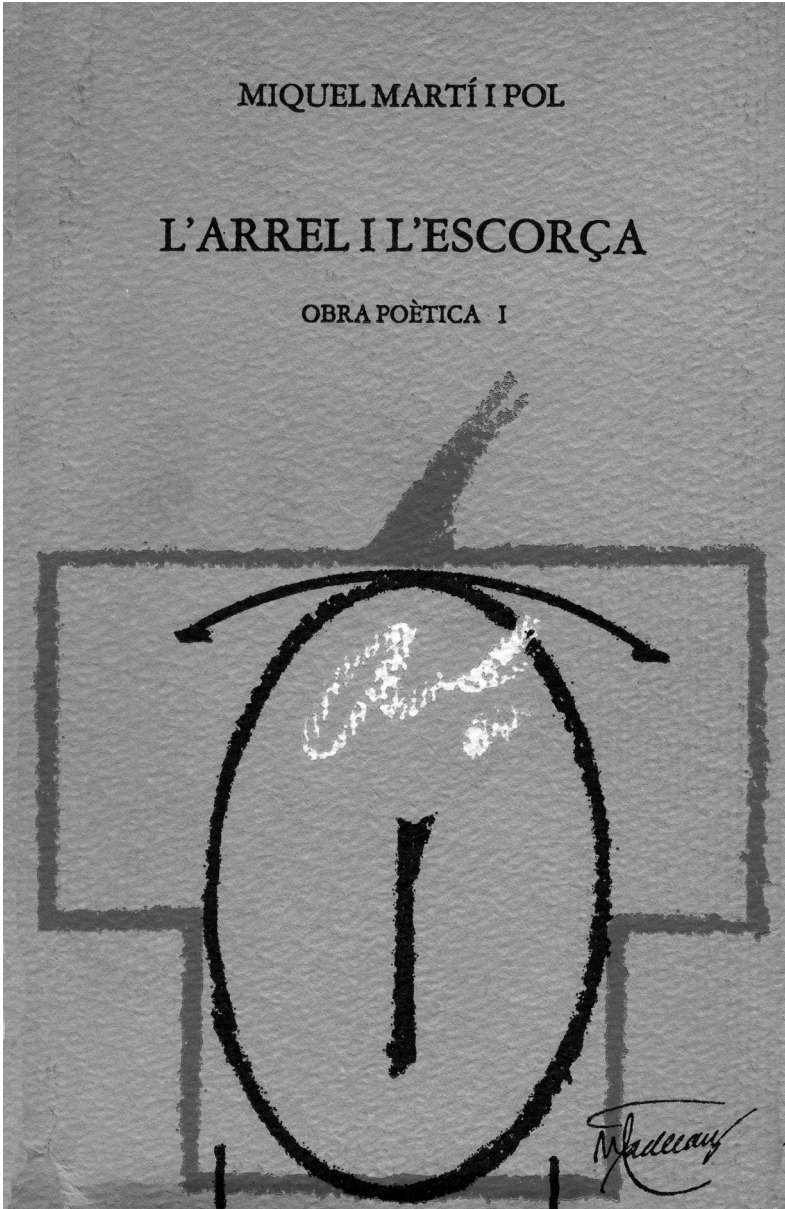
En fi: entre les col·leccions restants (Sèrie Assaig, de literatura i història, o Biblioteca Escriny, de textos medievals breus), val la pena d'aturar-se un moment en la Sèrie Ibèrica i en Marca Hispànica, que –juntament amb la Biblioteca Salvador Espriu– oferien sobretot traduccions al castellà de clàssics de la literatura catalans, medievals (Ausiàs March) i molt majoritàriament contemporanis (Narcís Oller, Carles Riba, Mercè Rodoreda, Llorenç Villalonga o Joan Fuster).

Pàgina següent:
El Mall fa la
primera recopilació
de l'obra poètica
de Martí i Pol
(coberta de Joan
Pere Viladecans)

MIQUEL MARTÍ I POL

L'ARREL I L'ESCORÇA

OBRA POÈTICA I

EDICIONS DE LA MAGRANA

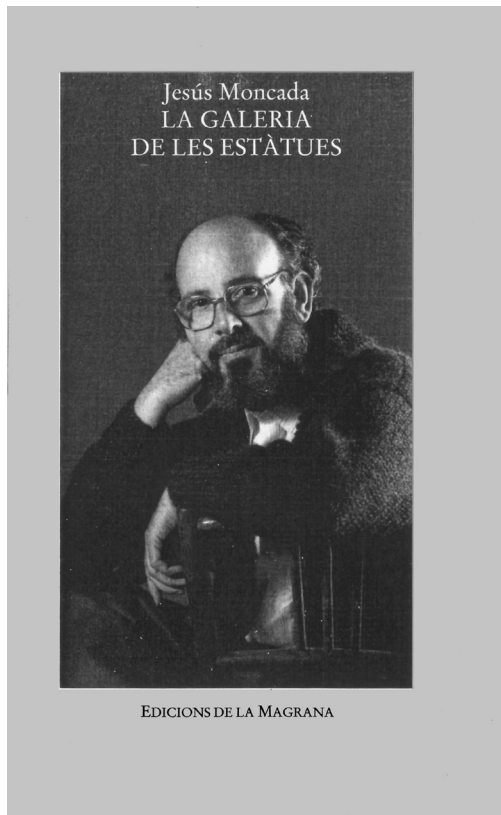
La Magrana, entre l'oferta educativa i la voluntat de servei

Una iniciativa paradigmàtica de l'etapa de la transició, Edicions de la Magrana, neix el 1976 de la mà de quatre militants del Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN): Jaume Fuster, Jordi Moners, Francesc Vidal i Carles-Jordi Guardiola, el qual, exercint des del principi la funció de director, acaba quedant-s'hi al capdavant en solitari. (Afegiré entre parèntesis que Guardiola, des sempre interessat pels problemes del llibre, ha reunit un recull d'articles sobre el tema a *Ofici d'editar* i va presidir, entre 1982 i 1985, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana.) Mostra del voluntarisme d'aquells moments, l'empresa neix amb un capital social d'un milió de pessetes aportat per una vintena de socis, que tot seguit la transformen en una societat anònima. Amb el temps, el ritme de publicacions creix de forma sostinguda (75 títols el 1985 i 107 el 1986) i l'empresa es consolida basant-se en dos principis: una política d'autor (Jesús Moncada, Isabel-Clara Simó, Maria Barbal, Andreu Martín, Pep Albanell, Maria Antònia Oliver) i el propòsit de fornir textos per a l'ensenyament primari i secundari així que es catalanitza. Alhora, no desdenya les coedicions, tant amb col·legues (Edicions 62) com amb l'administració (Diputació de Barcelona).

Molt tributaris de la filiació política dels fundadors, els primers catàlegs consten de col·leccions com Alliberament, Biblioteca de Clàssics del Socialisme o La Magrana, que no sobreviuen a la crisi soferta

pel llibre polític a partir si fa no fa de 1978. Aleshores, fent de la necessitat virtut, l'editorial inicia un procés de reconversió presidit per una vocació decididament literària i per una obertura notòria del ventall temàtic, que arriba a incloure una secció de vídeos, infantils i juvenils i per a adults. A finals de segle, el catàleg exhibia una vintena de col·leccions, més de la meitat literàries i encapçalades per la més representativa i

J

Un narrador
d'excepció
descobert per
La Magrana

nodrida, L'Esparver, destinada a l'escola i integrada per narrativa original i traduïda (Verne, Salgari, London, Twain), que havia donat origen a cinc filloles: L'Esparver Ciència (de divulgació), L'Esparver Clàssics (grecollatins), L'Esparver Llegir (manuals i antologies), L'Esparver Poesia (antologies temàtiques) i, en especial, El Petit Esparver (ficció per als lectors més joves: Roal Dahl, Selma Lagerlöf, Jaume Celta o Mercè Canela). També literàries, i monogràficament de narrativa per a adults, eren Les Ales Esteses (d'escriptors catalans), La Negra (policíaca), La Marrana (eròtica), Meridiana (amb autors com Daniel Pennac o John Kennedy Toole) o Venècies (acreditats narradors del segle XX). I si la poesia, sobretot catalana, tenia cabuda a Cotlliure, la resta de l'oferta desplegava una gran varietat de gèneres: història i pensament (Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català, Curs d'Història de Catalunya), biografies, guies de conversa bilingües, guies de viatge o, en fi, gastronomia (Pèl&Ploma), una novetat temàtica que, sorgida amb força als anys 80, avui continua obtenint el favor del públic.

L'any 2000, La Magrana entra en l'òrbita del grup RBA i poc després Guardiola en plega. D'ençà d'aleshores, el catàleg tot just descrit s'ha remodelat: ha perdut algunes col·leccions, se n'han redefinit d'altres, se n'ha obert alguna (com National Geographic) i s'hi han incorporat escriptors nous (com ara Imma Monsó o Joan-Lluís Lluís). Al capdavant, ha acabat esdevenint el segell en català del grup.

Quaderns Crema, personal i intransferible

La Societat Unipersonal Quaderns Crema, fundada el 1979, respon de ple a les preferències estètiques i culturals del seu editor i propietari únic, Jaume Vallcorba Plana, un professor universitari de literatura medieval que, esdevingut editor per atzar, ha protagonitzat –a còpia d'esforç, dedicació i passió

QUADERNS CREMA

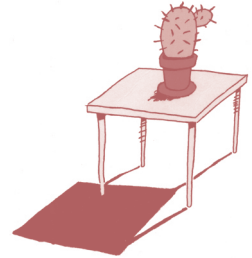

Un dels grans
escriptors del
catàleg de
Quaderns Crema

per l'ofici— una de les trajectòries professionals més fulgurants d'aquests darrers trenta anys. De fet, Quaderns Crema, paradigma perfecte de petita editorial independent, es distingeix, abans de res, per l'ambició intel·lectual i per uns objectius culturals per damunt de tot. “Un editor [vol dir un editor com ell]” —ha escrit Vallcorba en un article—, “pensa en el seu catàleg com en una obra, de creació pròpia en aquest cas, que ofereix a uns lectors que hi sintonitzen, i amb el qual intenta a més incidir en el món que li ha tocat viure”. Si a aquestes premisses hi afegim una atenció permanent i prioritària pel disseny, la tipografia i la qualitat material del llibre (mèrit reconegut per diferents guardons), anem arrodonint el perfil de la iniciativa, el catàleg de la qual l'impulsa, segons confessió de l'editor, un quàdruple propòsit: 1) “oferir autors patrimonials en edicions fiables” (Ausiàs March, Josep Carner o J.V. Foix); 2) “oferir una plataforma als nous autors”, alguns dels quals, en efecte, han publicat a Quaderns Crema el primer llibre o el primer d'èxit (Ferran Torrent, Quim Monzó, Valentí Puig, Ramon Solsona, Sergi Pàmies, Julià de Jòdar); 3) “donar un espai important a l'assaig”, singularment al de rang universitari; i 4) “presentar traduccions fiables i literàries d'autors estrangers”. En síntesi, Vallcorba, que malda per harmonitzar tradició i modernitat combinant escriptors clàssics (antics i moderns) i contemporanis, tots els quals a gust seu, practica una política d'autor que, si bé li ha procurat alguns disgustos, ha estat i és una de les claus del seu èxit. En fi: fa palès també el gruix cultural de Quaderns Crema el fet que a la Universitat de Grenoble, el 1996, s'hi llegís una tesi doctoral que n'analitza la trajectòria.

Entre la desena escassa de col·leccions, les més nodrides, Biblioteca Mínima i Mínima Minor (amb uns 300 títols), acullen sobretot narrativa, original o traduïda (d'Ovidi o Catul a Pessoa o Dorothy Parker, passant per *El romanç de Tristany i Isolda*, un ressonant èxit de vendes, Chrétien de Troyes, Dante, Petrarca, Eça de Queirós, Kafka, Stephan Zweig o Imre Kertész, publicat abans que se li concedís el Nobel). Per part seva, la poesia, aixoplugada dins les col·leccions In Amicorum Numero i Poesia dels Quaderns Crema, presenta un acusat predomini d'escriptors contemporanis i alterna també originals (Antoni Marí, Francesc Parcerisas, Salvador Oliva o Joan Ferraté) i traduccions (Hölderlin, Novalis, Coleridge, W.H. Auden, Iorgos Seferis, W.B. Yeats o C.P. Cavafis). Dins dues col·leccions més, Sèrie Gran i D'un Dia a l'Altre, hi té cabuda un heterogeni ventall temàtic: epistolaris, memòries, obres poètiques d'autors canònics, reculls d'articles periodístics o estudis erudits (com l'*Heràldica catalana*, de Martí de Riquer, un dels autors més habituals). I si Assaig i Assaig Minor congreguen monografies filològiques i històriques de caire universitari, l'obra poètica de Foix i la catalana d'Eugeni d'Ors compten amb sèries pròpies. Afegiré encara que entre 1979 i 1984 apareixen 9 números d'una miscel·lània literària i cultural batejada amb el mateix nom de l'editorial.

De forma paral·lela, Vallcorba obria un segell en castellà, Sirmio, que, com que no li funcionava comercialment, refunda i amplia el 1999 amb Acantilado, avui plenament consolidat. Aquesta nova iniciativa, centrada en autors i literatures desateses per l'oferta editorial (com les del centre i l'est d'Europa,

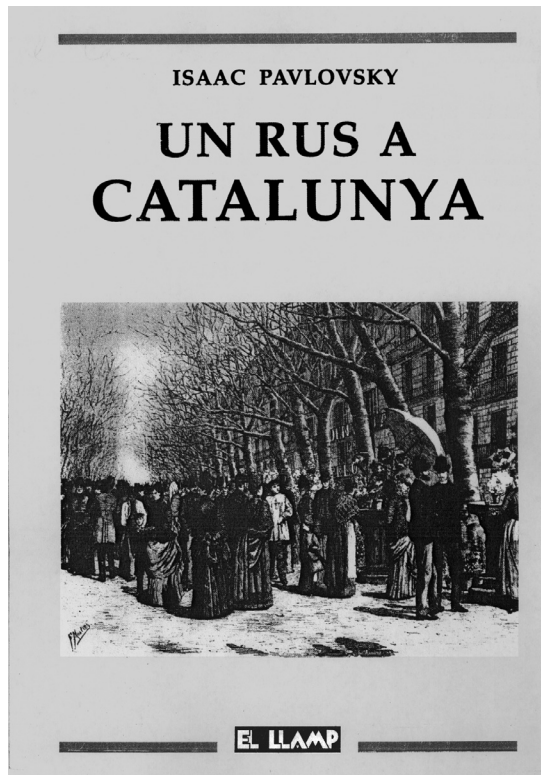
C

a més de la grega i la portuguesa), consta actualment de tres col·leccions: El Acanilado (d'assaig multidisciplinar i de literatura de ficció, amb autors, a banda dels ja esmentats, com Javier Cercas, Joseph Roth, August Strindberg, G.K. Chesterton), Narrativa del Acanilado (Arthur Schnitzler, Italo Svevo, William Saroyan) i Cuadernos del Acanilado (obres breus de la literatura universal, de Ciceró a H.G. Wells passant per Samuel Johnson i Mariana Alcoforado).

El Llamp o el front cultural de l'independentisme

Fill de l'activista polític gandesà Enric Borràs i Cubells (que havia treballat a les editorials Teide i Vicens Vives abans de fer de cap de producció de la Grijalbo a Barcelona), Enric Borràs i Calvó (1955), enginyer de telecomunicacions, funda l'Editorial El Llamp el 1982 impulsat en exclusiva per una vocació de servei al país. Així, en la presentació del catàleg de 1989, confessava sense embuts que posava en circulació "obres en molts casos compromeses, sempre amb el pensament posat en Catalunya, gènesi i objectiu de la nostra tasca editorial". Semblantment a les Edicions de La Magrana, es tracta d'una iniciativa sorgida dels rengles de l'independentisme polític (com, abans de 1939, les Edicions de l'Arc de Berà i les Edicions Mediterrània), per bé que El Llamp manté una trajectòria molt més fidel als principis ideològics fundacionals. D'una iniciativa que, a més a més, al llarg de 13 anys obre unes línies temàtiques fins aleshores inèdites en la nostra llengua: llibres d'escacs, llibres tècnics de matèria ferroviària i literatura eròtica.

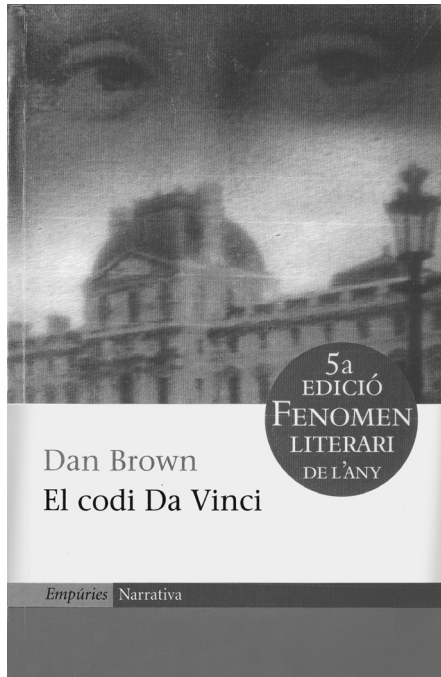
Els aproximadament 300 títols publicats es distribueixen en una quinzena de col·leccions, de les quals dues, L'Aplec i La Rella, resulten les més poblades de títols: mentre la primera acull reportatges, memòries, algun assaig històric i, sobretot, narrativa d'autors coetanis (com ara Josep Espunyes, Maria Mercè Roca o Joan Barceló), en la segona, més extensa, hi té cabuda primordial l'assaig i els textos de caire polític i ideològic (com *El colpisme espanyol i Catalunya*

EL LLAMP

o *Terra Lliure*. 1979-1985), estudis històrics i hemerogràfics (com *Prensa catalana clandestina i d'exili*. 1917-1938), llibres de records i reflexions sobre l'actualitat política i/o cultural (entre els autors més significatius o habituals, Marc-Aureli Vila, Francesc Ferrer i Gironès, Carles M. Espinalt i, en especial, Joan Crexell, que altrament dirigia la col·lecció). Contribució a un *boom* editorial de la dècada, una tercera, La Cuca al Cau, reporta a la casa potser els seus èxits de venda més notoris (em refereixo de manera destacada a *Els quaderns d'en Marc*, apareguts anònimament però atribuïts *vox populi* a Manuel de Pedrolo). Per part seva, una quarta col·lecció, Historieta Gràfica, amb tres sèries i per mitjà del còmic, incidia en temes de la realitat política del moment més polèmica o difonia episodis i llegendes de la nostra història. Enllestiré la present síntesi afegint que, altres col·leccions a banda (Antropologia, La Franja o Sociolingüística i Comunicació), l'editorial publica també, entre 1984 i 1987, 73 números d'una revista quinzenal, *El Llamp*, “d'opinió, debat, informació i documentació”. Assejtjada per dificultats econòmiques cròniques, l'empresa es troba inactiva des de 1995.

Empúries: un estil que perdura

El segell Empúries sorgeix el 1984 gràcies al capital aportat per quatre socis: Enric Folch (aleshores gerent de Paidós), Pere Portabella, Miquel Horta i Xavier Folch, que havia treballat a les editorials Ariel i Crítica i que esdevé el cap visible i el director literari de la nova iniciativa. De mica en mica, el catàleg de la casa es va sustentant sobre quatre pilars temàtics: l'assaig,

D

la narrativa i la poesia, la literatura juvenil i els llibres destinats a l'ensenyament. Un catàleg que, contràriament al que sol succeir, es manté sense grans variacions quan, a partir de 1996, Empúries passa a formar part del Grup 62. Fins al moment present, la seva trajectòria ha servat un equilibri entre obres d'alta densitat cultural (com ara els tres tofuts volums de la *Gramàtica del català contemporani*) i unes altres més comercials i s'ha vist beneficiada per tres èxits editorials de primera magnitud: *El món de Sofia*, la sèrie dels *Harry Potter* i *El codi Da Vinci*.

Tot un fenomen
mediàtic internacional

El 1997, és a dir, un any després d'haver entrat en l'òrbita de 62, el catàleg d'Empúries fregava els 500 títols i, com deia fa un moment, es mantenia plenament fidel als orígens. Hi destacava, en l'àmbit de l'assaig, la Biblioteca Universal Empúries, que, amb una norantena de volums, alternava monografies, estudis, alta divulgació, reculls d'articles, biografies, antologies o cròniques periodístiques (i comptava amb Jesús Tuson com un dels autors més habituals i més venuts). Al seu costat hi figurava la poesia, representada per tres col·leccions d'un gran nivell: Migjorn (dins la qual Carles Riba, Joan Vinyoli, Miquel Martí i Pol, Joan Brossa o Feliu Formosa conviuen amb John Keats, Rainer M. Rilke, Umberto Saba, Georg Trakl o Ezra Pound), El Ventall (exclusivament de poesia catalana i amb noms consagrats com Gabriel Ferrater o Narcís Comadira flanquejant veus noves, com ara la d'Enric Casasses) i Poesia (coedició amb 62). Per part seva, la narrativa comptava amb una sola col·lecció, Empúries Narrativa, centrada en narradors del segle XX i la majoria de plena actualitat, tant catalans (Biel Mesquida, Josep M. Fonalleras, Pep Coll o Miquel Bauçà) com estrangers (Massimo Bontempelli, John D. Salinger, Italo Calvino, Dino Buzzati, Robert Coover, Jostein Gaarder o Susanna Tamaro). En quart lloc, la literatura juvenil tenia cabuda en quatre col·leccions, entre les quals sobresortien els 90 títols de L'Odissea, originals (Gemma Lienas, Pau Joan Hernández, Mercè Company) i traduïts (Roald Dahl, Robert Graves, Gianni Rodari, H.G. Wells). Finalment, en el ram d'obres per a l'ensenyament una col·lecció de llibres de text de llengua (Trèvol) complementava la principal, Les Naus d'Empúries (que, en dues sèries, acollia monografies sobre

llengua i literatura, especialment catalana), mentre que un apartat final de vària n'oferia quatre més de ressenyables: Tros de Paper (dins la qual la narrativa i la poesia compartien espai amb els epistolaris, les memòries o els reculls d'articles), Llibres de Cuina, Llibres Singulars i Empúries/Música.

D'ençà d'aleshores, i com a principals novetats, l'editorial ha reduït les col·leccions de poesia a una de sola (la coeditada amb 62), ha obert, amb Anagrama, una col·lecció de narrativa i assaig traduïts i ha engruixit en especial la secció narrativa, que actualment arriba als 300 títols i en la qual ha incorporat una colla d'escriptors nous (Joan Daniel Bezsonoff entre els catalans i Daniel Pennac, Tahar Ben Jelloun, J.M. Coetzee, Sándor Márai o J.K. Rowling entre els estrangers).

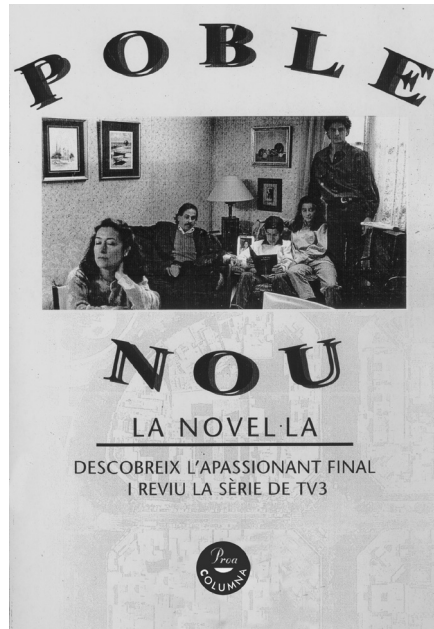
Columna: una entrada de cavall sicilià

Com Empúries, també quatre socis, i amics, tres de lletraferits (Miquel Alzueta, Alfred Sargatal i Àlex Susanna) i un grafista (Ricard Badia), es troben en la fundació, el 1985, de Columna. Una editorial que té fama d'haver introduït de forma habitual, en l'edició en la llengua del país, unes pràctiques comercials, les del màrqueting més incisiu, de les quals fins aleshores només se'n coneixien casos aïllats. Unes pràctiques que incloïen no tan sols una intensa i infreqüent promoció mediàtica de novetats i escriptors o l'explotació de la popularitat de sèries i personatges televisius (cas de *Poble Nou* o d'Andreu Buenafuente), sinó també la participació activa a la fira del llibre de Frankfurt, la negociació habitual amb agències

literàries o la diguem-ne cooptació d'escriptors d'èxit procedents de la competència (com ara Ferran Torrent, que publicava a Quaderns Crema). Del grup fundador, Alzueta, partidari de la línia més comercial, s'erigeix en una mena de portaveu i aposta decididament pel sistema promocional dels premis literaris. Encara avui, en efecte, Columna en convoca o edita no pas menys que vuit: quatre de novel·la (Nèstor Luján, Carlemany, Ciutat de Tarragona Pin i Soler i Prudenci Bertrana), dos de literatura juvenil (Columna Jove i Ramon Muntaner), un de poesia (Miquel de Palol) i un de traducció (Vidal i Alcover).

Amb deu anys de vida, el catàleg, que exhibia ja un miler llarg de títols, s'assentava sobre una sòlida base narrativa, catalana i estrangera, amb una esponerosa branca pensada per al públic jove. Entre les nou col·leccions per a adults, sobresurt la fundacional i la més nodrida (prop de 200 títols), la Clàssica, que reunia grans noms de la literatura universal del segle XX (Valéry, Yourcenar, Calvino, Mansfield, Joseph Roth, Highsmith, Pavese, Dinesen, Dürrenmatt, McCullers, T. S. Eliot) al costat d'escriptors nostres, d'obra consolidada o encara en procés (Marià Manent, Tomás Garcés, Joan Perucho, Maria Àngels Anglada, Maria-Mercè Marçal, Maria Mercè Roca, Isabel-Clara Simó). L'acompanyaven les col·leccions Moderna –d'autors joves de plena actualitat, tant catalans (Maria Jaén, Andreu Martín, Màrius Serra) com estrangers (Tom Sharpe, David Leavitt, Bret Easton Ellis)–, Best Seller (Noah Gordon, John Grisham, Michael Crichton, Stephen King), Trapezi (narrativa femenina traduïda) o Simenon (amb novel·les del comissari Maigret). Dins la desena de

col·leccions de narrativa juvenil (amb catàlegs a part destinats a l'ensenyament), la més poblada amb diferència era la Jove, que, amb més de 100 títols (alguns dels quals coeditats amb Proa i amb el Club Editor), aplegava sobretot autors del segle XX, catalans (Joaquim Carbó, Jordi Sierra i Fabra, Pau Joan Hernández) o no (Woody Allen, Truman Capote); la seguien, entre altres, Aliorna (amb autors com Gianni Rodari) i la Biblioteca Lola Anglada. L'oferta exclusivament literària la tancava la poesia amb tres col·leccions, dues de les quals complementàries: Poesia Àuria (amb algunes traduccions, però sobretot amb noms clàssics i consagrats de la nostra poesia

Columna treu profit de la popularitat de serials televisius

G

del segle XX: Villangómez, Josep Sebastià Pons, Joan Margarit) i Poesia Crema (que acull les veus més joves: Carles Duarte, Antoni Clapés, Antoni Puigverd).

Deixant de banda una col·lecció estrictament concebuda per a l'escola secundària (Capitell), la resta del catàleg de la casa cau dins una secció heterogènia dins la qual mereixen ser destacades les col·leccions Gent Nostra i Terra Nostra (integrades per volums breus amb biografies i panoràmiques de la realitat catalana), Viena (de crítica literària, reportatges periodístics, assaig o reculls d'articles), Divulgació (on sovinteja la presència de Joan Corbella, un altre autor d'èxit de la casa) o les coeditades amb segells com L'Albí i Faig. Reclòs fora de col·lecció hi queda un calaix de sastre, dins el qual diccionaris, guies culturals, manuals de puericultura i floricultura, gastronomia o cròniques històriques conviuen, incomprendiblement, amb les obres completes de Sebastià Juan Arbó o de Maria Aurèlia Capmany o amb els volums d'*A la recerca del temps perdut*, de Marcel Proust.

Proveïda d'aquest bagatge, el 1997 Columna és adquirida pel Grup Planeta, on continua. D'aleshores ençà, ha mantingut la narrativa com un dels puntals del catàleg (amb algunes incorporacions noves, com Emili Teixidor, Miquel de Palol o Alfred Bosch i amb aportacions d'èxits del mercat internacional, com Patrick Süskind), ha reforçat la secció d'autoajuda i divulgació (amb títols traduïts de José Antonio Marina, per exemple), n'ha obert unes altres de viatges i llibre pràctic i, finalment, ha constituït una divisió nova, Columna Jove, per albergar la narrativa juvenil, dins la qual continuen alternant obres originals i traduccions.

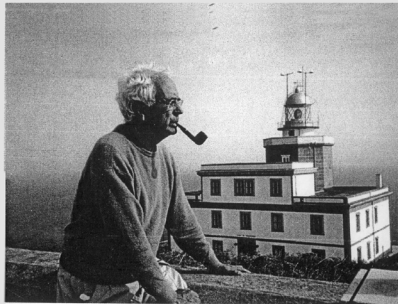
La Campana es fa sentir

Nascuda, com Columna, el 1985, l'Editorial La Campana s'ha erigit en un exemple paradigmàtic d'empresa petita que –amb imaginació, entusiasme i unes intenses campanyes de promoció entre altres ingredients– ha sabut obrir-se pas, amb reiterats èxits de vendes, en un mercat altament competitiu. La funden un escriptor, Josep M. Espinàs, i una mestra amb experiència editorial, Isabel Martí, que de bon començament decideixen publicar pocs títols

La Campana

Josep M. Espinàs

A peu per la
Costa da Morte

La Galícia atlàntica

Els viatges a peu,
una especialitat
d'Espinàs amb
presència destacada
al catàleg de
La Campana

203

l'any, excloure la ficció i incidir en l'anomenat per ells llibre documental, amè, informatiu i de divulgació (com ara molts d'Espinàs mateix, que d'aleshores ençà només publica a la seva editorial). Aquell primer principi fundacional es manté en plena vigència –i el catàleg a hores d'ara tot just ronda els 250 títols–, però no pas el segon, perquè ja des de 1987 l'editorial obre una sèrie, Humor i Sàtira, dins la qual comença per acollir obres distingides amb el premi Pere Quart i que avui conviu amb la col·lecció Toc de Ficció, que alterna obres originals i traduccions. Ha estat

Albert Sánchez Piñol **La pell freda**

Novel·la

La Campana

Una novel·la
traduïda a
33 idiomes

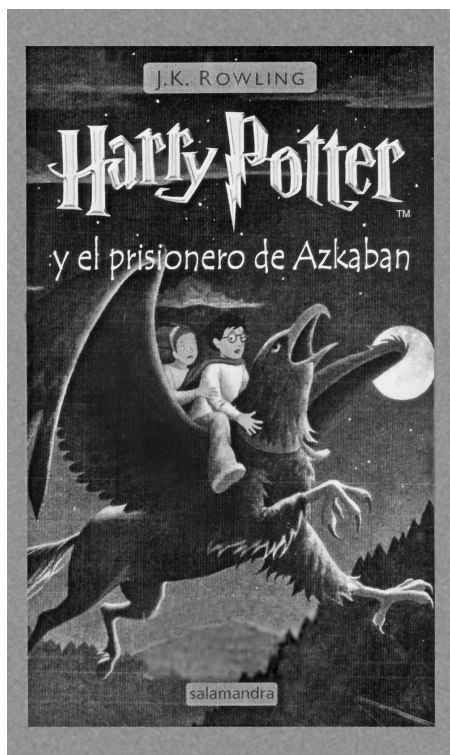
justament un novel·lista, Albert Sánchez Piñol, l'autor del *best seller* més ressonant (*La pell freda*) traduït fins ara a 33 idiomes.

El catàleg tendeix a estructurar-se més per simple acumulació que no pas obeint a una divisió en col·leccions. Els llibres d'Espinàs hi tenen molt de pes específic, tant en títols solts (com els celebrats viatges a peu) com en una recopilació d'obres completes. Els fa companyia un repertori ben variat de gèneres (i d'autors): memòries, entrevistes, reportatges, reculls d'articles, biografies, retrats literaris, diccionaris temàtics, àlbums fotogràfics, narracions de viatges i d'aventures o divulgació científica.

Tocs 28

Salamandra, escindida d'Emecé

Quan l'argentina Emecé Editores instal·la una filial a Barcelona el 1989 sota la denominació d'Emecé Editores España, alterna l'explotació del fons editorial propi amb una línia narrativa de funcionament autònom, dins la qual apareixen títols d'èxit associats a personatges populars o a novel·les adaptades al cinema. Onze anys després, el grup Planeta adquiria la casa matriu argentina, però Pedro del Carril i Sigrid Kraus compraven amb la filial barcelonina, denominada a partir d'aleshores Ediciones Salamandra. Des d'aquell moment, el catàleg s'ha continuat centrant en la narrativa –desdoblada en una línia per a adults i una altra per a joves i protagonitzada bàsicament per traduccions– i s'ha complementat amb seccions de llibre pràctic i d'autoajuda i de pensament i assaig.

Fins ara, la fita decisiva en la trajectòria de Salamandra ha estat la publicació en castellà de la sèrie dels *Harry Potter*, de la qual han venut milions d'exemplars. Si, per un costat, la narrativa per a adults compta amb mitja dotzena de col·leccions i amb autors com Andrea Camilleri i Sándor Márai entre els més notoris, la destinada als adolescents ha repescat algun autor clàssic (Antoine de Saint-Exupéry) per fer companyia als més actuals (J.K. Rowling o Peter Dickinson).

El pilar de
la consolidació
de Salamandra

Pagès Editors, a la terra ferma

Concebuda com una mena de prolongació o complement d'una consolidada empresa d'arts gràfiques lleidatana amb relació habitual amb el món del llibre, l'activitat editorial de Lluís Pagès i Marigot –actual president de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana– arrenca el 1990 i ben aviat pren una considerable volada. De fet, el miler i mig de títols del catàleg actual, marcadament heterogeni, s'enquadra especialment en tres àmbits: literatura (notòriament majoritària), història i publicacions d'abast local i comarcal d'una gran varietat de temes i amb predomini dels culturals i històrics (*la Història de Lleida*, en nou volums, constitueix una de les fites de la casa). I es distribueix en una quarantena de

S

En aquesta pàgina i la següent, els tres títols més difosos del catàleg de Pagès

col·leccions, sovint coeditades (amb fundacions, institucions i organismes culturals i oficials o altres editorials, en ocasions foranes).

Dins una secció de ficció literària, la narrativa té cabuda essencialment en quatre col·leccions: Ciència-Ficció, Garona (literatura en aranès), Lo Marraco (la col·lecció més nodrida, de narrativa catalana, amb Joaquim Carbó o Josep Vallverdú entre els escriptors més veterans) i Lo Marraco Sèrie Blau (narrativa femenina traduïda). Per part seva, la poesia, sobretot catalana, l'acull la Biblioteca La Suda (amb autors com Jaume Agelet, Guillem Viladot, Antoni Clapés o Víctor Sunyol), mentre que Teatre de Butxaca i Teatre de Repertori publiquen peces dramàtiques originals i traduïdes. Pel que fa a la literatura de no ficció, s'aixopluga en dues col·leccions bàsiques: Argent Viu

(assaig sobre temes d'actualitat) i Guimet (amb biografies, memòries o reculls d'articles). El bloc d'història, amb mitja dotzena de col·leccions, se centra en la de Catalunya, mentre que Fil d'Ariadna alberga monografies universitàries de ciències humanes i socials. Més difícil de sistematitzar és un extens apartat miscel·lani, integrat per llibre pràctic (L'Expert), materials didàctics (Eso), gastronomia (Catxipanda) o una geografia literària (la sèrie *Rutes de Ponent*, de Vidal Vidal).

El 1996, Lluís Pagès inaugurava un segell en castellà, Milenio, que avui frega els 200 títols i que tendeix al calaix de sastre: salut, estudis pirinencs, textos educatius (molt ben aollits, sembla, a Mèxic), gestió empresarial, assaig i pensament, història d'Espanya, humor gràfic, música, narrativa d'escriptors joves, gastronomia, toponímia o, en fi, publicacions universitàries com ara el projecte singular, a molt llarg termini, d'editar les comèdies completes de Lope de Vega.

Bibliografia
i índex
onomàstic

Bibliografia

Altés, Francesc X.; Massot i Muntaner, Josep; Faulí, Josep. *Cinc-cents anys de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

Anagrama. 25 años. 1969-1994. Barcelona: Anagrama, 1994.

Asociación de Editoriales Universitarias Españolas. Directorio 2004-2005. Saragossa: Publicaciones de la Universidad de Zaragoza, 2004.

Ayén, Xavi. «Habla Carmen Balcells». *La Vanguardia. Magazine*, 23-IV-2006, pàg. 42-52.

Bibliofília a Catalunya (des del s. XIX). Barcelona: Fundació Jaume I, 2001.

Bonada, Lluís. «Columna. A l'encontre de la comercialitat en una àrea nova». *Serra d'Or*, núm. 342 (abril 1988), pàg. 26-31.

Bonada, Lluís. «Curial, bon treball d'infraestructura cultural». *Serra d'Or*, núm. 339 (gener 1988), pàg. 28-31.

Bonada, Lluís. «Edicions 62. Dos mil títols, vint milions de llibres». *Serra d'Or*, núm. 333 (juny 1987), pàg. 25-30.

Bonada, Lluís. «Empúries creix i es redreça». *Serra d'Or*, núm. 335 (setembre 1987), pàg. 23-27.

Bonada, Lluís. «Enciclopèdia-Proa. Un poderós pilar». *Serra d'Or*, núm. 344 (juny 1988), pàg. 31-35.

Bonada, Lluís. «Enciclopèdia Catalana i Columna s'agermanen». *Serra d'Or*, núm. 388 (abril 1992), pàg. 37-39.

Bonada, Lluís. «Jaume VallcorbaPlana, un editor feliç». *Serra d'Or*, núm. 336 (octubre 1987), pàg. 27-30.

Bonada, Lluís. «A Laia, ja no és el temps de les eines». *Serra d'Or*, núm. 338 (desembre 1987), pàg. 33-35.

Bonada, Lluís. «La Magrana, un creixement espectacular. De la militància política a la promoció cultural». *Serra d'Or*, núm. 331 (abril 1987), pàg. 71-73.

Bonada, Lluís. «El so específic de La campana». *Serra d'Or*, núm. 364 (abril 1990), pàg. 26-28.

Borràs Betriu, Rafael. *La batalla de Waterloo. Memorias de un editor**. Barcelona: Ediciones B, 2003.

Borràs Betriu, Rafael. *La guerra de los planetas. Memorias de un editor***. Barcelona: Ediciones B, 2005.

Comerç exterior 2003. Editors de Catalunya. Barcelona: Cambra del Llibre de Catalunya, 2004.

Conversaciones con editores. En primera persona. Madrid: Papeles de la Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2006. [Els editors catalans entrevistats, l'any 2000, són Josep Lluís i Monreal, Joan Salvat, Beatriz de Moura, Jorge Herralde i José Manuel Lara Bosch]

Cuyàs, Romà. «Els problemes de l'edició en català». Dins *Catálogo de la producción editorial barcelonesa comprendida entre el 23 de abril de 1979 y el de 1980*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1981, pàg. 57-70.

Deconstructing Anagrama. [Barcelona: Anagrama, 2004]

«Del llibre als Països Catalans». *Serra d'Or*, núm. 484 (abril 2000), pàg. 65-92. [Dossier amb articles d'Eliseu Climent, Carles-Jordi Guardiola, Jaume Vallcorba Plana, Ernest Folch, Josep Piera, Jaume Pérez Montaner, Ponç Pons, Jaume Subirana, Antonio Ramírez, Màrius Serra i Jesús Giral]

«Edició, capital Barcelona». Dins *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, núm. 60 (setembre 2002-gener 2003), pàg. 28-71. [Dossier monogràfic amb articles de Carles Geli, Sergi Dòria, Josep Lluís Monreal, Lluís Bonada, Ernest Folch, Manuel Llanas i Xavier Moret]

«Edició i editors». Dins *L'Espill* (2ª època), núm. 22 (primavera 2006), pàg. 66-115. [Dossier monogràfic amb articles de Juli Capilla, Isidor Cònsul, Ernest Folch, Antoni Furió, Vicent Olmos i Sergio Vila-Sanjuán]

Edicions 62. Vint-i-cinc anys (1962-1987). Barcelona: Edicions 62, 1987.

Edicions 62. Quaranta anys de llibres en català. Catàleg general. 1962-2002. Barcelona: Edicions 62, 2002.

Escolar Sobrino, Hipólito (dir.). *Historia ilustrada del libro español. La edición moderna. Siglos XIX y XX*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez; Pirámide, 1996.

Faulí, Josep. «L'Enciclopèdia base d'un imperi editorial». *Serra d'Or*, núm. 426 (juny 1995), pàg. 34-36.

Faulí, Josep. «Més Grup del Llibre que mai». *Serra d'Or*, núm. 521 (maig 2003), pàg. 31-32.

Fuster, Joan. *L'aventura del llibre català*. Barcelona: Empúries, 1992.

Germinabit. L'expressió religiosa en llengua catalana al segle XX. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2002.

Guardiola, Carles Jordi. *Ofici d'editar*. Barcelona: La Magrana, 1996.

Herralde, Jorge. *Opiniones mohicanas*. Barcelona: El Acantilado, 2001.

Herralde, Jorge. *Por orden alfabético. Escritores, editores, amigos*. Barcelona: Anagrama, 2006.

Informe de comerç interior a Catalunya 2002. Barcelona: Gremi d'Editors de Catalunya, [2004].

Informe de comerç interior a Catalunya 2005. Barcelona: Gremi d'Editors de Catalunya, [2007].

Jones, Daniel E. «Indústries culturals d'edició discontinua: editorial, fonogràfica, videogràfica, multimèdia». Dins: *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*. Bellaterra; Castelló de la Plana; Barcelona; València: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de

Barcelona; Publicacions de la Universitat Jaume I; Universitat Pompeu Fabra; Servei de Publicacions de la Universitat de València, 2003, pàg. 139-170.

Jou, Pla i Plana. Arquitectes del llibre. Barcelona: Museu d'Història de Catalunya; Associació de Bibliòfils de Barcelona, 2005.

Llanas, Manuel i Pinyol, Ramon. «Els darrers 25 anys (1978-2003) [d'Edicions Proa]». Dins *Proa (1928-2003). 75 anys a tot vent.* Barcelona: Proa, 2003, pàg. 93-143.

Llanas, Manuel. «Vint-i-cinc anys d'un referent de l'edició cultural». Dins *Eumo Editorial. Vint-i-cinc anys (1979-2004).* Vic: Eumo Editorial, 2005, pàg. 13-54.

Lluch, Josep i Sopena, Mireia (coord.). *Mutacions d'una crisi. Mirada crítica a l'edició catalana (1975-2005).* Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2007.

Massot, Josep; Moix, Llätzer. «Tusquets i Anagrama. cumpleaños feliz». *La Vanguardia*, 5-VI-1994.

Mora, Rosa. «Ricardo Rodrigo. President de RBA. De refugiat a gran editor». *El País. Quadern*, 22-III-2007.

Nadal, Marta. «Carles-Jordi Guardiola i La Magrana. Vint anys d'un fruit saborós». *Serra d'Or*, núm. 442 (octubre 1996), pàg. 41-44.

Puigtobella, Bernat. «Vint anys de l'Editorial Empúries». *Serra d'Or*, núm. 540 (desembre 2004), pàg. 23-24.

Quaderns Crema. Vint-i-cinc anys. Barcelona: Quaderns Crema, 2004.

Rodés i Faig, Jaume. «El "Grup del Llibre". Resposta a una urgència». *Serra d'Or*, núm. 181 (octubre 1974), pàg. 77-79.

Tusquets Editores. 1969-1994. 25 años. Barcelona: Tusquets, 1994.

Tusquets, Esther. *Confesiones de una editora poco mentirosa.* Barcelona: RqueR, 2005.

Vila-Sanjuán, Sergio (coord.). *La ciudad que creyó en los libros / The city that believed in books*. Dossier central de *La Vanguardia Magazine*, 21-IV-1996.

Vila-Sanjuán, Sergio. *Pasando página. Autores y editores en la España democrática*. Barcelona: Destino, 2003.

Índex onomàstic

A

Abelló, Montserrat.....	160
Agelet, Jaume.....	198
Albanell, Pep.....	178
Alberoni, Francesco.....	112
Alcoforado, Mariana.....	184
Alighieri, Dante.....	183
Allende, Isabel.....	39, 100
Altarriba, Robert.....	92
Alzueta, Miquel.....	189, 190
Amado, Jorge.....	102
Amis, Martin.....	168
Andreu, Salvador.....	154
Anglada, Lola.....	191
Anglada, M. Àngels.....	190
Apollinaire, Guillaume.....	172
Arendt, Hannah.....	111
Arimany, Miquel.....	52
Arnau, Jaume.....	103
Arnau, Jordi.....	11, 86, 103
Arnau, Víctor.....	104
Asamiya, Kia.....	150
Atxaga, Bernardo.....	118
Auden, W. H.....	176, 183
Auster, Paul.....	162, 168
Ayala, Francisco.....	88
Ayats, Montse.....	11, 142
Ayén, Xavi.....	40, 203
Ayer, A. J.....	141
Azaña, Manuel.....	140

B

Bacon, Francis.....	128
Badia, Joan.....	134
Badia, Ramon.....	11
Badia, Ricard.....	189
Badosa, Joan.....	52
Bagge, Peter.....	152
Balcells, Carmen.....	39-42, 92, 203
Ballester, Maria.....	19
Barbal, Maria.....	166, 178
Barceló, Joan.....	185
Barnes, Julian.....	168
Barral, Carlos.....	39
Barril, Joan.....	71
Bastardes, Ramon.....	54
Batlloori, Miquel.....	138
Bauçà, Miquel.....	188

Baudelaire, Charles	176
Beascoa, Patxi	156
Beascoa, Santiago	156
Beckett, Samuel	176
Ben Jelloun, Tahar	165, 189
Berenguer, Josep M.	152
Berlin, Isaiah	160
Berlusconi, Silvio	88
Bernadó, Jordi	126
Bernet, Jordi	145
Bezsonoff, Joan Daniel	189
Bioy Casares, Adolfo	174
Blake, William	176
Blume, Leopold	108
Blume, Sigfrid	108
Bobbio, Norberto	111
Bohigas, Pere	138
Bolaño, Roberto	170
Bontempelli, Massimo	142, 188
Borràs, Maria Lluïsa	128
Borràs, Segimon	11, 52
Borràs Calvó, Enric	11, 184
Borràs Cubells, Enric	184
Bosch, Alfred	71, 192
Botella, Àlex	11
Bretécher, Claire	104
Briggs, Dorothy C.	112
Brossa, Joan	176, 188
Brown, Dan	116
Brunhoff, Jean de	157

Bru de Sala, Jordi	52
Bru de Sala, Xavier	158, 175
Bryce Echenique, Alfredo	168
Bucay, Jorge	94
Buenafuente, Andreu	189
Bukowski, Charles	170
Busi, Aldo	165
Buzzati, Dino	188
Byrne, John	150

C

Cabré, Jaume	160, 166
Cabrera Infante, Guillermo	88
Cahner, Max	22, 52, 54, 55, 78, 136
Calder, Alexander	128
Calvino, Italo	174, 188, 190
Camilleri, Andrea	162, 196
Canal, Joan Antoni	125
Canela, Mercè	180
Canetti, Elias	162, 166
Capmany, M. Aurèlia	192
Capote, Truman	191
Carande, Ramón	140
Carbó, Joaquim	166, 191, 198
Carbonell, Jordi	78
Carner, Josep	137, 182
Carpentier, Alejo	88
Carreras Martí, Joan	52

Carril, Pedro del.....	195
Carroggio, Ferran.....	98
Carroggio, Santiago.....	98
Cartier-Bresson, Henri.....	131
Casasses, Enric.....	188
Cavafis, C. P.....	183
Cavalli-Sforza, Luigi Luca.....	141, 160
Cela, Jaume.....	180
Cellini, Benvenuto.....	137
Cendrós, Joan Baptista.....	158
Centelles, Agustí.....	131
Cercas, Javier.....	174, 184
Chartier, Roger.....	10, 111
Chatwin, Bruce.....	165
Chesterton, G. K.....	184
Chillida, Eduardo.....	128
Chomsky, Noam.....	140
Christie, Agatha.....	94
Christo.....	128
Ciceró, Marc Tul·li.....	184
Cioran, Émile M.....	172
Cipolla, Carlo M.....	140
Cirici, Alexandre.....	128
Clancy, Tom.....	71, 102
Clapés, Antoni.....	192, 198
Climent, Eliseu.....	52, 204
Clowes, Daniel.....	152
Coelho, Paulo.....	71, 160
Coetzee, J. M.....	89, 162, 189
Coleridge, Samuel T.....	176, 183
Colinas, Antonio.....	174
Coll, Pep.....	188
Coll i Alentorn, Miquel.....	138
Collins, Larry.....	71
Colón, Germà.....	137
Comadira, Narcís.....	188
Comas Baldellou, Antoni.....	46, 48, 116
Comas Planas, Antoni.....	46, 48, 56, 57, 116
Comas Planas, Frederic.....	116
Comas Planas, Jordi.....	116
Comín, Alfons Carles.....	165, 166
Company, Mercè.....	188
Cònsul, Isidor.....	158, 160, 205
Coover, Robert.....	188
Copi.....	170
Corben, Richard.....	148
Coromines, Joan.....	136-138
Creus, Jaume.....	176
Crichton, Michael.....	90, 190
Crumb, Robert.....	152
Curbet, Joaquim.....	37
Cuyàs, Romà.....	20-23, 52, 54, 58, 204
Cyrulnik, Boris.....	112

D	
Dahl, Roal.....	180, 188
Dalmau, M. Carme.....	52
Denou, Violeta.....	154

Dickinson, Peter.....	196
Dinesen, Isak.....	190
Disney, Walt.....	157
Dòria, Romà.....	52
Duarte, Carles.....	192
Duran i Sanpere, Agustí.....	137
Duras, Marguerite.....	174
Dürrenmatt, Friedrich.....	174, 190

E

Eco, Umberto.....	112
Edwards, Jorge.....	174
Eisner, Will.....	148, 150
Eliot, T. S.....	190
Elliott, John.....	140
Ellis, Bret E.....	190
Engels, Friedrich.....	141
Ensesa, Joaquim.....	52
Enzensberger, Hans Magnus.....	168, 176
Espinalt, Carles M.....	186
Espinàs, Josep M.....	193, 194, 195
Esprui, Salvador.....	164, 176
Espunyes, Josep.....	185
Esteban, Assumpció.....	154
Eurípides.....	137

F

Fast, Howard.....	166
Faulí, Josep.....	97, 203, 205

Faulkner, William.....	40, 162
Feduchi, Luis.....	108
Fernández, Fernando.....	148
Ferraté, Joan.....	183
Ferrater, Gabriel.....	188
Ferré, Jordi.....	11
Ferrer Gironès, Francesc.....	186
Fiol, Bartomeu.....	160
Foix, J. V.....	164, 182, 183
Folch, Enric.....	186
Folch, Xavier.....	138, 186
Follett, Ken.....	102
Fonalleras, Josep M.....	188
Fontana, Josep.....	139
Formosa, Feliu.....	176, 188
Forsyth, Frederick.....	90, 100
Freinet, Célestin.....	166
Frisch, Max.....	176
Fuentes, Carlos.....	88
Fujisima, Kosuke.....	150
Fuster, Jaume.....	178
Fuster, Joan.....	23, 137, 164, 176, 205

G

Gaarder, Jostein.....	188
Gaiman, Neil.....	150
Gala, Antonio.....	70
Galbraith, John K.....	141
Gallardo.....	152

Garcés, Tomàs.....	190
García Berlanga, Luis.....	173
García Hortelano, Juan.....	88
García Márquez, Gabriel.....	39, 88-90
Gardner, John.....	86
Gaudí, Antoni.....	128
Genet, Jean.....	176
Gillon, Paul.....	148
Giménez, Carlos.....	145
Giménez, Juan.....	148
Gimferrer, Pere.....	164
Ginzburg, Natalia.....	142
Gómez Farrerons, Ramon.....	11
Gordimer, Nadine.....	174
Gordon, Noah.....	118, 190
Goya, Francisco de.....	128
Goyta, Carlota.....	154
Goytisolo, Juan.....	88
Grafton, Sue.....	174
Grandes, Almudena.....	173, 174
Graves, Robert.....	188
Grifoll, Jordi.....	134
Grijalbo, Joan.....	88, 90, 94
Grijalbo, Poppy.....	88
Grisham, John.....	71, 118, 190
Guardiola, Carles-Jordi.....	52, 54, 58, 59, 178, 180, 204, 205, 206
Gudiol Ricart, Josep.....	128

H

Handke, Peter.....	166, 172, 176
Hawking, Stephen.....	141
Hay, Louise.....	115
Hernández, M. Àngels.....	11
Hernàndez, Pau Joan.....	188, 191
Herralde, Jorge.....	168, 170, 204, 205
Herrero, Josep.....	54
Highsmith, Patricia.....	166, 168, 190
Hoffmann, E. T. A.....	176
Hölderlin, Friedrich.....	183
Holt, Victoria.....	86
Horta, Miquel.....	186
Hoyo, Josep del.....	124
Huch, Jaume.....	35, 36

I

Ibsen, Henrik.....	176
Irving, John.....	174
Izquierdo, Lluís.....	55
Izquierdo, Oriol.....	158

J

Jaén, Maria.....	190
Jarry, Alfred.....	176
Jòdar, Julià de.....	182

Johnson, Samuel.....	184
Johnson, Spencer.....	116
Jones, Daniel E.....	38, 205
Jong, Erica.....	86, 102
Josep Vallverdú.....	166, 198
Joyce, James.....	40, 162
Juan Arbó, Sebastià.....	192
Julià, Ramon.....	154
Jünger, Ernst.....	174
Junquera, Neus.....	11

K

Kafka, Franz.....	183
Kamen, Henry.....	140
Kapuściński, Ryszard.....	170
Kavafis, Konstandinos.....	137
Keats, John.....	176, 188
Kertész, Imre.....	183
King, Stephen.....	71, 100, 118, 190
Kraus, Sigrid.....	195
Kundera, Milan.....	174

L

Lagerlöff, Selma.....	180
Landero, Luis.....	174
Landman, Alfredo.....	110
Landman, Víctor.....	110
Lara Bosch, Ferran.....	57, 72

Lara Bosch, Josep Manuel.....	56, 57, 72, 204
Lara Hernández, José Manuel.....	67, 72
Larkin, Philip.....	176
Leavitt, David.....	190
Lessing, Doris.....	167
Levi Montalcini, Rita.....	141
Le Carré, John.....	100, 162
Le Corbusier.....	128
Lienas, Gemma.....	188
Lladó, Cristina.....	126
Lladonosa, Josep.....	137
Llimona, Salvador.....	52
Llorens Artigas, Josep.....	128
Lluís, Joan-Lluís.....	180
Lluís i Monreal, Josep.....	28, 29, 46, 48, 50, 73, 204
Lobo Antunes, António.....	160
Lodge, David.....	142
Lombardero, Manuel.....	67
London, Jack.....	180
López Lamadrid, Antonio.....	175
Lorenz, Konrad.....	175
Luna, Juan.....	130
Luna, Juan Carlos.....	130
Lynch, John.....	140

M

Mahfouz, Naguib.....	102
Maldà, Baró de.....	137

Manent, Marià.....	190
Mann, Thomas.....	162, 176
Mansfield, Katherine.....	190
Márai, Sándor.....	189, 196
Marçal, Maria-Mercè.....	175, 190
March, Ausiàs.....	176, 182
Margarit, Joan.....	160, 192
Marí, Antoni.....	183
Marina, José Antonio.....	192
Maroto, Esteban.....	148
Marsé, Juan.....	100
Martí, Isabel.....	193
Martí i Pol, Miquel.....	176, 188
Martín, Andreu.....	71, 178, 190
Martínez, Rafael.....	150
Marx, Karl.....	141
Massot i Muntaner, Josep.....	95, 96, 137, 203, 206
Matt, Joe.....	152
Max.....	152
McCullers, Carson.....	190
Mediavilla.....	152
Meinke, Hans.....	89
Melville, Herman.....	176
Menal, Josep.....	45, 46, 48, 52, 56, 57
Mendicutti, Eduardo.....	174
Mercadé, Lluís.....	52
Mesquida, Biel.....	188
Mikimoto, Haruhiko.....	150
Milla, Benito.....	166, 167
Milla, Leonardo.....	166, 167
Millà, Lluís.....	52
Miller, Arthur.....	176
Milosz, Czeslaw.....	172
Mira, Joan F.....	160
Miró, Joan.....	128
Moebius.....	150
Moix, Terenci.....	70
Moll i Marquès, Francesc de B.....	53
Moncada, Jesús.....	162, 170, 178
Moners, Jordi.....	178
Monod, Jacques.....	175
Monsó, Imma.....	180
Monterroso, Augusto.....	170
Monzó, Quim.....	170, 182
Moore, Henry.....	128
Mora, Víctor.....	166
Moura, Beatriz de.....	175, 204
Muga, Joan de.....	129
Muga, Manuel de.....	128

N	
Navarro, Joan.....	145
Nazario.....	152
Neruda, Pablo.....	40
Nin, Anaïs.....	86
Novalis.....	176, 183

O

Oliva, Salvador.....	183
Oliver, Joan.....	160
Oliver, Maria Antònia.....	178
Olives, Santiago.....	55
Oller, Narcís.....	176
Olson, Peter.....	89
Onetti, Juan Carlos.....	88
Ors, Eugeni d'.....	183
Osborne, John.....	176

P

Pagès, Lluís.....	34, 54, 197, 199
Palau i Fabre, Josep.....	128, 176
Palol, Miquel de.....	160, 190, 192
Pàmies, Sergi.....	182
Parcerisas, Francesc.....	183
Parramon, Josep M.....	106
Pascual, Joan.....	90
Pavese, Cesare.....	137, 172, 190
Pedrolo, Manuel de.....	162, 166, 186
Pennac, Daniel.....	89, 180, 189
Penrose, Roland.....	128
Perucho, Joan.....	128, 190
Pessarrodona, Marta.....	176
Pessoa, Fernando.....	176, 183
Petrarca, Francesco.....	183
Pintanel, Jaume.....	11, 54, 155

Pinter, Harold.....	176
Pinyol i Balasch, Ramon.....	175
Pinyol i Torrents, Ramon.....	11
Pirandello, Luigi.....	176
Plana, Miquel.....	42, 43, 206
Planas, Concepció.....	116
Pombo, Álvaro.....	168
Pons, Josep Sebastià.....	192
Pontón, Gonçal.....	56, 57, 89, 138
Pontón Gijón, Gonçal.....	138
Porcel, Baltasar.....	160
Portabella, Pere.....	186
Pound, Ezra.....	188
Prat, Pere.....	53
Prat, Ramon.....	126
Prats, Joan.....	128
Pratt, Hugo.....	150
Prat Ballester, Jordi.....	105
Prat Rosal, Jordi.....	105
Prous, Josep.....	121
Proust, Marcel.....	176, 192
Puértolas, Soledad.....	170
Puig, Valentí.....	182
Puigverd, Antoni.....	192
Puig de la Bellacasa, Josep M.....	46, 48
Puig Rovira, Francesc X.....	42
Pujol, Jordi.....	78
Pujol, Valerià.....	176

Q

Queirós, Eça de..... **183**

R

Rahola, Frederic..... **46, 52**

Riba, Carles..... **79, 164, 176, 188**

Rice, Anne..... **118**

Rico, Francisco..... **139**

Riera, Carme..... **166**

Rilke, Rainer M..... **137, 172, 176, 188**

Riquer, Martí de..... **183**

Rivas, Manuel..... **119**

Robbins, Harold..... **71, 102**

Roca, Blanca Rosa..... **11, 56, 57, 118**

Roca, M. Mercè..... **71**

Rodari, Gianni..... **188, 191**

Rodoreda, Mercè..... **164, 176**

Rodrigo, Roberto..... **92, 93**

Roth, Joseph..... **184, 190**

Rowling, J. K..... **189, 196**

Ruiz, José..... **50, 71**

Rushdie, Salman..... **100**

S

Saba, Umberto..... **188**

Sabaté, Joaquim..... **115**

Sagan, Carl..... **141**

Saint-Exupéry, Antoine de..... **166, 196**

Saint-John Perse..... **176**

Sala, Toni..... **162**

Sales, Joan..... **53**

Salgari, Emilio..... **180**

Salinger, John D..... **188**

Salvat Dalmau, Joan..... **50, 204**

Salvat Dalmau, Manuel..... **50**

Sampere, Màrius..... **160**

Sánchez Piñol, Albert..... **195**

Sanglas, Manuel..... **54**

Santamària, Carles..... **77**

Saramago, José..... **160, 162**

Sargatal, Alfred..... **189**

Saroyan, William..... **184**

Sarsanedas, Jordi..... **162**

Sarsanedes, Octavi..... **24**

Schaff, Adam..... **140**

Schnitzler, Arthur..... **184**

Schrödinger, Erwin..... **175**

Sciascia, Leonardo..... **142, 166, 174**

Seferis, Iorgos..... **183**

Sembrún, Jorge..... **174**

Serra, Màrius..... **190, 204**

Serrallonga, Segimon..... **141**

Sert, Josep Lluís..... **128**

Sharpe, Tom..... **170, 190**

Shelton, Gilbert..... **152**

Sierra, Jordi..... **191**

Simenon, Georges..... **174, 190**

Simó, Isabel Clara.....	178, 190
Simon, Claude.....	166
Sisquella, Joan B.....	53
Sobrequés, Jaume.....	53
Soldevila, Ferran.....	140
Soldevila, Llorenç.....	11
Solsona, Ramon.....	182
Steel, Danielle.....	103
Steiner, George.....	112, 160
Strindberg, August.....	176, 184
Sunyol, Víctor.....	198
Susanna, Àlex.....	188, 189
Süskind, Patrick.....	192
Svevo, Italo.....	184

T

Tabucchi, Antonio.....	160, 162, 168
Tamaro, Susanna.....	188
Tàpies, Antoni.....	25, 128, 175
Tarradell, Miquel.....	128
Tarradellas, Josep.....	58
Teixidor, Andreu.....	48, 53
Teixidor, Emili.....	166, 192
Tezuka, Osamu.....	145
Thom, René.....	175
Tomeo, Javier.....	170
Tomine, Adrian.....	152
Toole, John Kennedy.....	170
Toro, Suso de.....	118

Torrent, Ferran.....	182, 190
Torrents, Ricard.....	11, 141
Torres, Daniel.....	150
Torres, Maruja.....	71
Toutain, Josep.....	148
Trakl, Georg.....	188
Trondheim, Lewis.....	145
Troyes, Chrétien de.....	183
Tusquets, Esther.....	40, 206
Twain, Mark.....	166, 180

U

Úbeda, Jordi.....	46, 48, 50, 52, 54
Ungaretti, Giuseppe.....	176
Updike, John.....	102, 174

V

Valéry, Paul.....	172, 176, 190
Vallcorba, Jaume.....	24, 181, 182, 183, 204
Vallverdú, Francesc.....	23
Vargas Llosa, Mario.....	39, 41
Vázquez Figueroa, Alberto.....	103
Vázquez Montalbán, Manuel.....	70, 88, 89, 167
Vega, Lope de.....	199
Verdura, Josep.....	53, 165, 166
Vergés, Oriol.....	96, 112, 164
Verne, Jules.....	166, 180
Vernis, Jesús.....	53
Vicens, Albert.....	56, 57

Vicens, Francesc.....	128
Vicens, Pere.....	46, 48, 50
Vidal, Francesc.....	178
Vidal, Gore.....	89, 170
Vidal, Vidal.....	199
Vigué, Jordi.....	53
Vila, Marc Aureli.....	186
Vila, Pau.....	137
Vila-Matas, Enrique.....	168
Vila-Sanjuán, Sergio.....	90, 205, 207
Viladot, Guillem.....	176, 198
Vilar, Pierre.....	137, 140, 164
Villalonga, Llorenç.....	164, 176
Villangómez, Marià.....	192
Vinyoli, Joan.....	188
Viñuales, Julià.....	11, 112, 114
Vives, Josep M.....	56, 57, 86
Vizcaíno Casas, Fernando.....	70

W

Wallace, Irving.....	86
Weiss, Peter.....	176
Wells, H. G.....	184, 188
Williams, Tennessee.....	176
Wittgenstein, Ludwig.....	141
Wodehouse, P. G.....	168
Wolf, Christa.....	167
Wolfe, Tom.....	168
Wolinski.....	152

Y

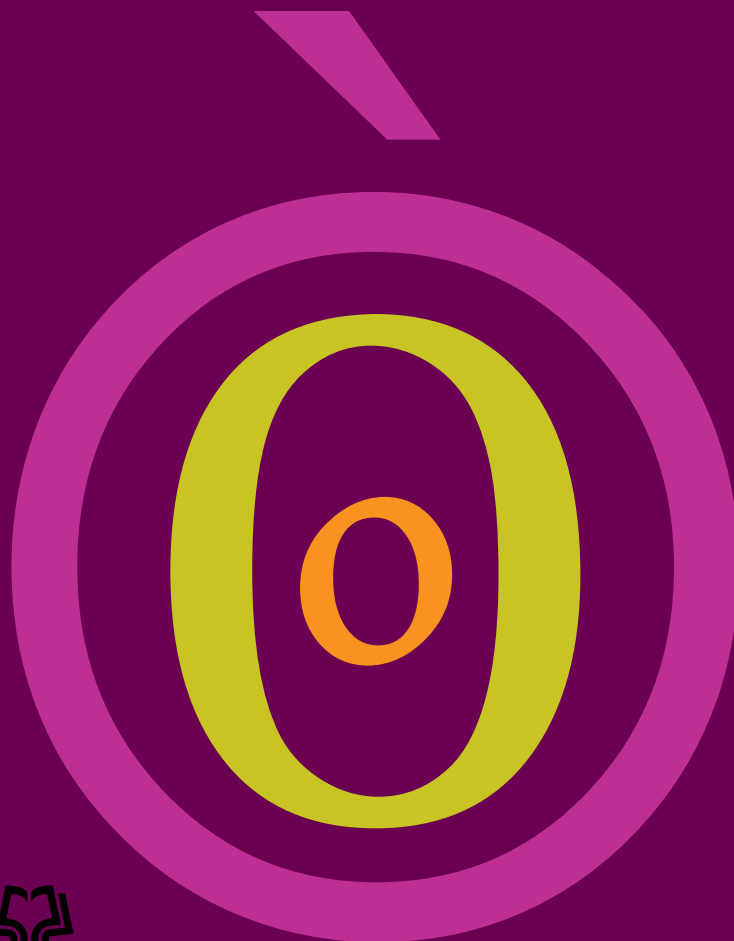
Yourcenar, Marguerite.....	166, 176, 190
----------------------------	---------------

Z

Zweig, Stephan.....	183
---------------------	-----

Arrelada en sis segles de tradició,
l'edició dels darrers 30 anys –rica,
variada i multiforme– ha encarat
el segle XXI adaptant-se amb
agilitat i rapidesa a les profundes
transformacions generades per
les noves tecnologies de la
informació i de la comunicació.

H i s t

ria de l'

GREMI D'EDITORS DE CATALUNYA